

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 14

FÖRSTA KAMMAREN

1965

26—31 mars

Debatter m. m.

Fredagen den 26 mars

	Sid.
Meddelande ang. enkel fråga av herr Strandberg ang. tillverkning i Norrbotten av produkter för försvaret, m. m.	6

Onsdagen den 31 mars

En reform av beskattningen	9
Interpellation av herr Sörenson ang. missbruket av narkotika	97
Meddelande ang. enkel fråga av herr Skårman ang. saltningen av vägarna vintertid	98
Ändrade grunder för beräkning av folkpensionsavgift	100
Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet	102
Om inrättande av kommunala fritidsnämnder	107
Ramen för det militära försvaret, m. m.	109
Riktlinjerna för lokaliseringspolitiken	115

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Onsdagen den 31 mars	
Bevillningsutskottets betänkande nr 16, ang. ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, m. m.	9
Andra lagutskottets utlåtande nr 17, ang. ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, m. m.	100
Utrikesutskottets utlåtande nr 4, om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet	102
— nr 5, ang. godkännande av ändringar i konventionen om upprättande av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO)	107
— nr 6, om godkännande av protokoll angående varuutbytet mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union m. m. . .	107
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 14, om tidsbegränsning av anföranden i kamrarna	107
— nr 15, ang. riksdagens högtidliga öppnande	107
— nr 16, om valbarhet till kyrkvårdsuppdrag	107
— nr 17, om inrättande av kommunala fritidsnämnder	107
— nr 18, ang. vissa anslag ur kyrkofonden m. m.	108
Statsutskottets utlåtande nr 4, ang. utgifterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde	108
Bankoutskottets utlåtande nr 6, ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken	115

Fredagen den 26 mars

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 19 in-
nevarande månad.

Upplästes följande till kammaren in-
komna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Med anledning av utrikes resa anhåller jag härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 31 mars till den 2 april. Resan avser deltagande i internationell konferens i Frankfurt. Stockholm den 25 mars 1965.

Per Hilding

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 79, till Konungen i anledning av väckta motioner angående köp av skog på rot.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 90, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 93, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisregister m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 79, angående vissa frågor rörande lärarutbildning; samt

nr 81, angående naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 84, med förslag till förordning om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 85, med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 651 och 652 till lagutskott, motionen nr 653 till jordbruksutskottet, motionen nr 654 till lagutskott, motionen nr 655 till statsutskottet samt motionen nr 656 till lagutskott.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 63, angående det statliga utvecklingsbiståndets administration;

nr 77, angående organisationen av ett statligt förhandlingsorgan m. m.; och

nr 82, angående anslag för budgetåret 1965/66 till statistiska centralbyrån, m. m.

Anmäldes och bordlades

utrikesutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av motioner om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av ändringar i konventionen om upprättande av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO); samt

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av protokoll angående varuutbytet mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union m. m.;

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av motion om tidsbegränsning av anföranden i kamrarna;

nr 15, i anledning av motioner angående riksdagens högtidliga öppnande;

nr 16, i anledning av motion om valbarhet till kyrkvärdsuppdrag;

nr 17, i anledning av motioner om inrättande av kommunala fritidsnämnder; samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., såvitt denna hänvisats till konstitutionsutskottet;

statsutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom inrikesdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1965/66 till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige jämte i ämnet väckta motioner;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag på tillägsstat

II till riksstaten för budgetåret 1964/65 till Allmänna beredskapsarbeten m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 34, i anledning av väckta motioner om utredning rörande försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag;

nr 35, i anledning av väckta motioner om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB;

nr 36, i anledning av väckta motioner angående förläggningen av LKAB:s huvudkontor; samt

nr 37, i anledning av väckta motioner angående kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 18, i anledning av väckt motion om rätt för riksdagsledamot att vid inkomsttaxering göra avdrag för avgift till riksdagsgruppskansli;

nr 19, i anledning av väckta motioner angående beskattningen av traktementsersättning; samt

nr 20, i anledning av väckta motioner angående rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 6, i anledning av väckta motioner angående riktlinjerna för lokaliseringspolitiken;

nr 7, angående användande av riksbankens vinst för år 1964;

nr 8, i anledning av väckta motioner angående inkomsten från riksbanksfonden;

nr 9, i anledning av väckta motioner om skyldighet för riksbanksfullmäktige att avge yttrande över nationalbudgeten;

nr 10, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken angående lönegradsuppflyttning av en tjänst som bankokommissarie;

nr 11, i anledning av väckt motion om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar; samt

nr 12, i anledning av väckt motion om tillhandahållande av ytterligare exemplar av riksdagstrycket till riksdagens ledamöter;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckt motion om ökad rättssäkerhet vid bestämmande av ersättning till följd av övergången till högertrafik; samt

nr 15, i anledning av väckt motion om översyn av vissa bestämmelser i föräldrabalken;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 30, i anledning av väckta motioner angående rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring;

nr 31, i anledning av väckt motion om skydd för trotjänarpension;

nr 32, i anledning av väckta motioner om höjning av invaliditetstillägget m. m.;

nr 33, i anledning av väckta motioner angående tillämpningen på sjömän av bestämmelserna om obligatorisk yrkeskadeförsäkring;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga; samt

nr 35, i anledning av väckta motioner om indexreglering av de allmänna barnbidragen;

tredje lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner om dels hastighetsbegränsning för motorbåtar, m. m., dels ock registrering av båtar;

jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande älgjakt m. m., jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner angående familjepolitiken och om vissa familjepolitiska åtgärder.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta befattningshavare hos kammaren, den 24 mars 1965.

Herrar deputerade antogo såsom reservstenograf för tjänstgöring tills vidare herr Bo Wallin.

Vidare beslöto herrar deputerade att i erforderlig utsträckning skulle anlitas tillfällig skrivhjälp, och överlämnades åt herr talmannen att i samråd med kammarens sekreterare anställa sådan.

År och dag som ovan.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 657, av herr *Bengtson, m. fl.*,

nr 658, av herr *Lundström m. fl.*,

nr 659, av herr *Svedberg, Erik*, och herr *Wanhainen*, samt

nr 660, av herr *Virgin m. fl.*,

Meddelande ang. enkel fråga

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställts av herr *Strandberg* (h) till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet: »Vilka åtgärder avser Statsrådet att vidtaga med anledning av länsstyrelsens i Norr-

botten skrivelse rörande upphandling av förnödenheter för totalförsvarets behov i fred samt nyttjande av länets industrier m. m. för tillverkning av produkter och tillhandahållande av tjänster för försvaret?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.07.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 30 mars

Kammaren sammanträdde kl. 15.00.

Justerades protokollen för den 23 och den 24 innevarande månad.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 91, i anledning av väckt motion om kontroll av livsmedelsförsäljningen på båtar i internordisk trafik; och

nr 92, i anledning av väckta motioner om slopande av åldersgränsen för invaliditetstillägg.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1965/66 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av kronan tillhörig egendom.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 63, angående det statliga utvecklingsbiståndets administration;

nr 77, angående organisationen av ett statligt förhandlingsorgan m. m.; och

nr 82, angående anslag för budgetåret 1965/66 till statistiska centralbyrån, m. m.

Föredrogos och hänvisades till lagutskott motionerna nr 657—660.

Föredrogos och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtanden nr 4—6, konstitutionsutskottets utlåtanden nr 14—18, statsutskottets utlåtanden nr 4, 11 och 32—37, bevillningsutskottets betänkanden nr 16 och 18—20, bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 6—12, första lagutskottets utlåtanden nr 14 och 15, andra lagutskottets utlåtanden nr 17 och 30—35, tredje lagutskottets utlåtande nr 14, jordbruksutskottets utlåtande nr 4 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14.

På framställning av herr talmannen beslöts att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde bevillningsutskottets betänkande nr 16 och andra lagutskottets utlåtande nr 17 skulle i nu nämnd ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt bankoutskottets utlåtande nr 6 sättas närmast före statsutskottets utlåtande nr 11.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 87, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt;

nr 89, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963 (nr 573) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.; samt

nr 93, med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 661, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 45, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.;

nr 662, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 46, med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.;

nr 663, av herr *Edström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 59, angående karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande m. m.;

nr 664, av herr *Ernulf m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 79, angående vissa frågor rörande lärarutbildning;

nr 665, av herr *Petersson, Erik Filip*, och herr *Carlsson, Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 61, med förslag till lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319), m. m.;

nr 666, av herrar *Sundin* och *Dahlén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 66, angående medelsbehovet för försvarsstabens verksamhet under budgetåret 1965/66;

nr 667, av herr *Sveningsson* och herr *Ohlsson, Ebbe*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97); samt

nr 668, av herr *Akerlund* och herr *Hansson, Gustaf Henry*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 72, med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.08.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 31 mars förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 10.00

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

På grund av utrikes tjänsteresa får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 6—den 8 april 1965.

Stockholm den 30 mars 1965.

Herman Kling

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 87, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 89, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 16 § förordningen den 29 november 1963 (nr 573) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 93, med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Föredrogs och hänvisades
 motionen nr 661 till lagutskott,
 motionerna nr 662—664 till statsutskottet,
 motionen nr 665 till konstitutionsutskottet,
 motionen nr 666 till statsutskottet,

motionen nr 667 till lagutskott och
 motionen nr 668 till bankoutskottet.

Ang. en reform av beskattningen

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

I en den 4 januari 1965 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 14, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels antaga vid propositionen följande förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

2) förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt;

3) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen;

4) förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt;

5) förordning angående ändring i förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om särskild varuskatt;

6) förordning angående ändring i förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt;

Ang. en reform av beskattningen

7) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 (nr 372) om bensinskatt;

8) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt;

9) förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

10) förordning om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

dels godkänna de grunder för nya sjömansskattetabeller, som angivits i propositionen, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med dessa grunder uppräta och fastställa nya sjömansskattetabeller att gälla från och med den 1 januari 1966.

Propositionen hade hänvisats till lagutskott, såvitt densamma avsåge det ovan under 3) upptagna förslaget till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen, och i övrigt till bevillningsutskottet.

Propositionen innehöll huvuddelen av de förslag till omläggning av den direkta och indirekta beskattningen, som förutskickats i finansplanen. I propositionen hade sålunda föreslagits

1) *nya skalor för den statliga inkomstskatten:*

a) sänkning av progressionen i inkomstlägena 20 000—50 000 kronor för gifta och 10 000—50 000 kronor för ogifta,

b) höjning av tudelningsgränsen vid sambesattningen från omkring 24 500 kronor till omkring 34 000 kronor;

2) *viss schablonisering av kommunalskatteavdraget* vid taxering till statlig inkomstskatt, innebärande skattelättnader för årsinkomster upp till 32 000 kronor för makar och 16 000 kronor för ogift;

3) *ändrade grunder för beräkning av folkpensionsavgift* (för närvarande

4 procent av taxerad inkomst, maxi-
miavgift 600 kronor), varigenom av-
giften skulle beräknas efter 4 procent
av beskattningsbar inkomst och maxi-
meras till 1 200 kronor, innebärande
lägre avgift för årsinkomster upp till
24 500 kronor för makar och 21 000
kronor för ogift;

4) *nya sjömansskattetabeller* (nu gäl-
lande tabeller tillkommo genom beslut
år 1961), i vilka iakttagits de i denna
proposition föreslagna lättnaderna i
inkomstbeskattningen liksom även de
under åren 1962—1964 skedda för-
ändringarna i beskattningen;

5) *höjning av skattepliktsgränsen för
förmögenhetsskatten* från nuvarande
80 000 kronor till 100 000 kronor;

6) *höjning av omsättningsskatten*
(allmänna varuskatten) från 6 till 9
procent, varvid dock näringslivets ma-
skininvesteringar undantagits från höj-
ningen;

7) *höjning av bensinskatten* med 5
öre per liter;

8) *höjning av tobaksskatten* med 2
öre per cigarett;

9) *ändringar i punktbeskattningen:*

a) skatten på tandkräm, munvatten
och liknande samt på socker, sirap,
spelkort och grammofonvaror skulle
slopas,

b) skatten på parfym, kosmetika
och choklad, som för närvarande to-
ges ut efter i vissa fall 40 procent och
i andra fall 65 procent skulle bestäm-
mas enhetligt till 50 procent.

Reformerna hade avsetts träda i
kraft den 1 juli 1965 i fråga om den
indirekta beskattningen samt den 1 ja-
nuari 1966 (inkomståret 1966) i fråga
om inkomstbeskattningen (inklusive
folkpensionsavgiften) och vid 1966 års
taxering i fråga om förmögenhetsskat-
ten.

I detta sammanhang hade utskottet
till behandling förehaft följande *i an-
ledning av propositionen väckta motio-
ner*, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 612, av herr *Torsten Andersson m. fl.*, och II: 728, av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdes, utom annat,

1) att riksdagen måtte fastställa skatterna för den statliga inkomstbeskattningen i enlighet med vad som i motionerna förordats, att gälla från och med den 1 januari 1966;

2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla

a) om skyndsamma överväganden och förslag beträffande en sådan beskattningsreform, att större enhetlighet uppnåddes i skattesystemet och beskattningen bättre anpassades efter bärkraftsprincipen och kraven på hänsyn till konkurrenskraften inom näringslivet och viljan till ökade arbetsinsatser inom närings- och samhällsliv i enlighet med motionernas syfte; samt

b) om skyndsamt prövning av frågan om indexreglering av skattesystemet i enlighet med motionernas syfte;

II) de likalydande motionerna I: 613, av herr *Torsten Andersson m. fl.*, och II: 729, av herr *Hedlund m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta, att den i propositionen nr 14 föreslagna höjningen av cigarrettskatten skulle gälla från och med den 1 april 1965;

III) de likalydande motionerna I: 614, av herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*, samt II: 734, av herrar *Nilsson* i Båstekille och *Stiernstedt*, vari yrkats, att riksdagen skulle

1) besluta att, med ändring av vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 14 i denna del föreslagits, fastställa skattepliktsgränsen för förmögenhetsskatten till 125 000 kronor samt att antaga de ändrade skatteskalor, som föreslagits av allmänna skatteberedningen, samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till riksdagen om sådan ändring i gällande bestämmelser i ämnet, att produktiva förmögenhetstillgångar, som användes i den skattskyldiges förvärvsverksamhet, i rörelse eller i jordbruk och skogsbruk, i viss omfattning be-

frades från förmögenhetsskatt respektive upptogs bland tillgångarna till reducerat värde;

IV) de likalydande motionerna I: 615, av herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*, och II: 744, av herr *Turesson*;

V) de likalydande motionerna I: 616, av herrar *Torsten Hansson* och *Lars Larsson*, samt II: 719, av herr *Arvidson m. fl.*;

VI) de likalydande motionerna I: 617, av herrar *Hübinette* och *Isacson*, samt II: 718, av herr *Stiernstedt m. fl.*;

VII) de likalydande motionerna I: 618, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, samt II: 720, av herrar *Bengtson* i Solna och *Nordgren*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i vad avsåge tillhandahållande av betongmassa och därmed jämställda produkter allmän varuskatt skulle beräknas å allenast 40 procent av den eljest skattepliktiga omsättningen;

VIII) de likalydande motionerna I: 620, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, samt II: 731, av herr *Karlsson* i Huddinge *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14, måtte antaga i motionerna införda

1) förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, vilket förslag avsåg, att schablonavdragets maximibelopp skulle bestämmas till 3 000 kronor för ensamstående;

2) förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt, i vilket förslag förordats skattesatser från en till tre procent;

IX) de likalydande motionerna I: 621, av herr *Nils Theodor Larsson*, och II: 727, av herr *Hansson* i Önnarp *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 14 skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma överväganden av förmögenhetsbeskattningen i syfte att uppnå

Ang. en reform av beskattningen

en sådan utformning, att skatt å kapitaltillgångar uttoges endast å kapitalavkastningen i överensstämmelse med bärkraftsprincipen, i enlighet med vad som förordats i motionerna;

X) de likalydande motionerna I: 622, av herr *Lundin m. fl.*, och II: 747, av herr *Wikner m. fl.*;

XI) de likalydande motionerna I: 623, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 739, av herr *Ohlin m. fl.*, vari under A 1 och 2 samt 4—6 föreslagits,

A. att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 skulle

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts om särskilda åtgärder för att komma till rätta med en hotande fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att riksdagen snarast måtte föreläggas förslag till en samlad skattereform enligt i motionerna angivna riktlinjer, syftande till lättnader i den direkta inkomstskatten samt en reformering av den indirekta beskattningen och företagsbeskattningen som stärkte konkurrensförmåga och kapitalförsörjning;

4) i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att den översyn av förmögenhetsskatten, som inom allmänna skatteberedningen påbörjats, borde slutföras utan dröjsmål;

5) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att fortsatta undersökningar måtte komma till stånd rörande metoder att undvika inflationens skattehöjande verkningar samt att förslag i anledning härav måtte föreläggas riksdagen;

6) fastställa sänkta skalor för den statliga inkomstskatten i enlighet med i motionerna angivna förslag att gälla från och med den 1 januari 1966;

XII) de likalydande motionerna I: 624, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 740, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den av finansministern föreslagna höjningen av cigarrettskatten skulle genomföras från och med den 1 april 1965;

XIII) de likalydande motionerna I: 626, av herr *Ferdinand Nilsson*, samt II: 743, av herrar *Svensson* i Vä och *Börjesson* i Glömminge, vari under punkten 3 anhållits,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till innevarande års riksdag avseende undantagande från källskatt av mindre arbetsinkomster å tillsammans högst 1 000 kronor per år och arbetsgivare samt befrielse för arbetsgivare från skyldighet att lämna arbetsgivaruppgift om sådan inkomst;

XIV) de likalydande motionerna I: 628, av herr *Stefanson*, samt II: 736, av herrar *Nordgren* och *Petersson*, vari föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 14 skulle besluta, att det reducerade beskattningsvärde, som enligt riksdagens beslut kunde komma att gälla för näringslivets investeringar i maskiner och inventarier, även skulle avse reparationer och underhåll på sådana investeringar;

XV) de likalydande motionerna I: 629, av herr *Stefanson m. fl.*, och II: 737, av herr *Nordgren m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla,

1) att försäljningsskatten enligt förordning av den 5 mars 1948 måtte avvecklas så snart ske kunde, samt

2) att i avvaktan härpå en skyndsam översyn av nämnda förordning med tillhörande kontrollföreskrifter måtte vidtagas i syfte att förhindra nu förekommande skattefusk speciellt i fråga om guldsmedsvaror;

XVI) de likalydande motionerna I: 630, av fröken *Stenberg m. fl.*, samt II: 742, av herr *Ringaby* och fröken *Ljungberg*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid den fortsatta utredningen inom finansdepartementet av frågan om familjebeskattningen jämväl de ensamstående skatteförhållanden måtte göras till föremål för överväganden;

XVII) de likalydande motionerna I: 631, av herrar *Sundin* och *Stefanson*,

samt II: 724, av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Magnusson* i Borås, vari anhöllits, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 måtte besluta, att det av Kungl. Maj:t till 60 % föreslagna reducerade beskattningsvärdet vid näringslivets investeringar i maskiner och inventarier i stället skulle utgöras av 50 % av den skattepliktiga omsättningen;

XVIII) de likalydande motionerna I: 632, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 748, av herr *Cassel m. fl.*, vari under A, C och D föreslagits,

A) att riksdagen med avslag å de i Kungl. Maj:ts proposition nr 14 framlagda förslagen till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt samt till förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) skulle antaga i motionerna infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, vilket förslag avsåg, att skattesatsen i det proportionella skiktet skulle sänkas med tre enheter från 10 till 7 procent och skatteuttaget i inkomstskikten 12 000—60 000 kronor för gifta och i skikten 6 000—40 000 kronor för ensamstående sänkas med en å två procentenheter utöver förslaget i propositionen;

C) att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t till 1966 års riksdag måtte framlägga förslag till en skattereform baserad på grundtankarna i allmänna skatteberedningens förslag med den ändringen, att den direkta inkomst- och förmögenhetsbeskattningen lättades ytterligare under hänsynstagande till de besparingsförslag och yrkande om tillsättande av en besparingsutredning, som motionärerna vid årets riksdag framfört; samt

D) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, dels att Kungl. Maj:t för allmänna skatteberedningen

Ang. en reform av beskattningen
måtte utfärda sådana ändrade direktiv, att förslag till indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor, förvärvsavdrag m. m. kunde utarbetas under innevarande år, dels ock att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag till lagstiftning i ämnet till 1966 års riksdag;

XIX) de likalydande motionerna I: 633, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 722, av herr *Cassel m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta,

1) att förvärvsavdragets maximum skulle höjas från 2 000 till 3 000 kronor, med rätt för den som kunde styrka högre kostnader för barnens omhänderthavande än 3 000 kronor att inom ramen för 20 % av inkomsten få avdrag här för;

2) att förvärvsavdraget för gift kvinna som haft inkomst av jordbruksfastighet liksom avdraget vid s. k. faktisk sambeskattnings skulle, där hustrun haft hemmavarande barn under 16 år och styrkta kostnader för barnens omhänderthavande som överstege 300 kronor, medgivas för de verkliga kostnaderna, dock högst med 20 procent av det värde vartill hustruns arbete uppskattades; samt

3) på grund härav antaga i motionerna infört förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

XX) motionen I: 625, av fru *Myrdal*, vari hemstälts, att riksdagen måtte för sin del antaga förslag, som innehölls i proposition nr 14, om förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, dock med den ändringen, i princip inom ramen för det i propositionen beräknade skatteuttaget, att däri angivna belopp för schabloniserad minimigräns för kommunalskatteavdrag upptoges till lika belopp för samtliga skattskyldiga med egen inkomst utan hänsyn till civilstånd samt att för gifta i äktenskap där endast den ena maken var inkomsttagare, liksom för ensamstående med hemma-

Ang. en reform av beskattningen

varande barn under 18 år finge medgivas ett extra avdrag beräknat till en tredjedel av schablonavdraget;

XXI) motionen II: 716, av herrar *Kärlander* och *Kristenson*, vari anhållits,

1) att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte beakta vad i motionen anförts samt

2) att beslut måtte fattas om att skatten på cigarettpapper från den 1 juli 1965 skulle höjas från för närvarande två till fyra öre per styck;

XXII) motionen II: 717, av herr *Mun-debo m. fl.*;

XXIII) motionen II: 721, av herr *Carlsson* i Göteborg *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle för sin del antaga i motionen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av anvisningarna till 10 § förordningen om sjömansskatt, vilket förslag avsåg, att överensstämmelse skulle åvägabringas mellan källskatte- och sjömansskattetablernas kolumnindelning;

XXIV) motionen II: 723, av herr *von Friesen*, vari yrkats, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning om möjligheten att avskaffa läskedrycksskatten i samband med en motsvarande revision av skatteskallorna för alkoholhaltiga drycker;

XXV) motionen II: 725, av fru *Gärde Widemar* och herr *Sjönell*;

XXVI) motionen II: 726, av herr *Hansson* i Önnarp, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 14 måtte hos Kungl. Maj:t begära prövning och förslag rörande en sådan utformning av inkomstbeskattningen, att avdrag för egenavgifter för tilläggssjukpenningsförsäkring och grupplivförsäkring kunde medgivas i enlighet med motionens syfte;

XXVII) motionen II: 732, av fru *Kristensson*, vari under 1 och 3 anhållits, att riksdagen måtte besluta,

1) att förvärvsavdragets maximum skulle höjas från 2 000 till 3 000 kronor med rätt för den som kunde styrka högre kostnader för barnens omhändertä-

gande till avdrag härför intill ett belopp av 10 000 kronor; samt

3) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att den av finansministern tillsatta arbetsgruppen för familjebeskattnings utformning måtte få i uppdrag att pröva frågan om att tillämpa tudelningsprincipen i fråga om förvärvsavdragets utformning;

XXVIII) motionen II: 733, av herr *Krönmark m. fl.*;

XXIX) motionen II: 735, av herrar *Nordgren* och *Bohman*;

XXX) motionen II: 741, av herrar *Petersson* och *Nordgren*;

XXXI) motionen II: 745, av herr *Westberg m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till en sådan differentiering av drivmedelsskatten som i motionen angivits, innebärande att priset på bensin och olja bleve enhetligt över hela landet; ävensom

XXXII) motionen II: 746, av fröken *Wetterström m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att för ålders- och invalidpensionär skulle utgå förhöjda ortsavdrag, nämligen med 3 600 kronor för ensam pensionär, med 6 000 kronor för makar, av vilka en var pensionär, och med 7 200 kronor för makar, som båda voro pensionärer, samt på grund härav antaga i motionen införda a) förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt b) förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade *motioner*, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 22, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 28, av herr *Ohlin m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

mätte begära en skyndsam utredning för att granska frågan om familjebeskattningens fortsatta utformning, varvid speciell uppmärksamhet mätte ägnas möjligheterna att övervinna de svårigheter, som skulle uppstå vid en eventuell övergång från sam- till särbeskattning;

II) de likalydande motionerna I: 36, av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*, samt II: 42, av herrar *Larsson* i Luttra och *Persson* i Heden, vari yrkats, att riksdagen skulle avslå förslag om bensinskatt höjning med 5 öre per liter bensin;

III) de likalydande motionerna I: 95, av herr *Wallmark m. fl.*, och II: 118, av herr *Fridolfsson* i Stockholm;

IV) de likalydande motionerna I: 123, av herrar *Gösta Jacobsson* och *Yngve Nilsson*, samt II: 158, av herrar *Nilsson* i Svalöv och *Nordgren*, vari hemställdts, att riksdagen mätte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om sådan ändrad avfattning av 1952 års förordning med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, att den 80-procentiga reduktionsregeln vid inkomst- och förmögenhetstaxeringen bleve effektiv;

V) de likalydande motionerna I: 210, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 256, av fröken *Elmén m. fl.*, vari föreslagits,

1) att riksdagen skulle göra ett uttalande av innebörd, att prissättningen på alkoholdrycker ägnades fortlöpande uppmärksamhet av regeringen och föranledde denna att vid inträffade förändringar av köpkraften föreslå prisjusteringar för att förebygga ur nykterhetspolitisk synpunkt ogynnsam effekt av ett relativt förbilligande av sådana drycker; samt

2) att priset på brännvin skulle höjas med 3 kronor per liter och priserna på övriga spritdrycker i samma proportion som den föreslagna prishöjningen för brännvin medfört i förhållande till det nuvarande brännvinspriset;

Ang. en reform av beskattningen

VI) de likalydande motionerna I: 215, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 259, av herr *Heckscher m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen mätte antaga i motionerna införda

1) förslag till lag om ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) förslag till förordning angående skatteberäkning för barnfamiljer i vissa fall, vilka förslag bland annat avsågo, att skattskyldig med hemmavarande barn under 18 år, som icke haft 2 400 kronor inkomst, skulle utöver ortsavdrag å 4 500 kronor, äga åtnjuta barnavdrag med 1 000 kronor för varje barn samt att skattskyldig, som helt eller delvis icke kunde utnyttja den på barnen belöpande, av motionärerna förordade ortsavdragshöjningen, skulle påföras »negativ» skatt för det utnyttjade beloppet;

VII) de likalydande motionerna I: 350, av herr *Adolfsson*, samt II: 375, av fru *Ryding* och herr *Karlsson* i Hudinge;

VIII) de likalydande motionerna I: 483, av herrar *Sundin* och *Lundström*, samt II: 584, av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta följande ändringar i reglerna för förvärvsavdraget vid beskattningen att gälla från och med den 1 januari 1966:

a) för gift kvinna med inkomst av eget arbete eller av rörelse skulle kvotavdraget höjas från 20 till 25 procent av inkomsten och förvärvsavdragets maximum från 2 000 kronor till 4 000 kronor, att gälla i de fall där familjen hade hemmavarande barn under 16 år;

b) för ensamstående barnförsörjare skulle förvärvsavdraget höjas i samma mån som ovan; samt

c) för gift kvinna, som verksamt deltagit i skötseln av familjens jordbruk eller rörelse, skulle, i de fall hemmavarande barn under 16 år funnes, tillgodoräknas ett förvärvsavdrag utgörande 300 kronor jämte 25 procent av

Ang. en reform av beskattningen

det belopp, som motsvarade en femtedel av mannens inkomst av jordbruket eller rörelsen, dock sammanlagt högst 1 000 kronor;

IX) motionen II: 7, av herr *Westberg*, vari anhöllits, att riksdagen måtte be-
träffande avdraget i 46 § 2 mom. kom-
munalskattelagen för icke-vårdnadsha-
vare för underhåll till eget barn besluta,
att från och med 1965 års inkomster
avdragets maximibelopp skulle höjas
till 2 000 kronor och således antaga i
motionen infört förslag till lag om änd-
rad lydelse av 46 § 2 mom. kommunal-
skattelagen den 28 september 1928 (nr
370);

X) motionen II: 84, av fru *Ryding*
m. fl., vari yrkats, att riksdagen i skri-
velse till regeringen skulle hemställa
om förslag, att förvärvsavdraget måtte
höjas till 4 000 kronor och kvotavdra-
get till 30 procent;

XI) motionen II: 157, av fru *Kristens-
son* och fröken *Ljungberg*, vari hem-
stälts, att riksdagen i skrivelse till
Kungl. Maj:t måtte anhölla, att en par-
lamentarisk utredning måtte tillsättas
i syfte att förutsättningslöst utreda
frågan om familjebeskattningen; även-
som

XII) motionen II: 588, av herr *Ull-
sten*, vari anhöllits, att riksdagen vid
sin behandling av Kungl. Maj:ts propo-
sition nr 14 angående allmän varuskatt
m. m. måtte besluta sådan ändring av
skattesatsen för den allmänna varu-
skatten som i motionen förordats.

Utskottet hade i det nu föreliggande
betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen — *dels* med förkla-
rande att Kungl. Maj:ts förevarande
proposition nr 14, i vad densamma hän-
visats till bevillningsutskottet, icke
kunnat av riksdagen oförändrad anta-
gas, *dels* med bifall till motionen II:
721, av herr *Carlsson* i Göteborg m. fl.,
dels ock i anledning av de likalydan-
de motionerna I: 483, av herrar *Sun-*

din och *Lundström*, samt II: 584, av
herrar *Ohlin* och *Hedlund*, I: 618, av
herr *Gösta Jacobsson* m. fl., samt II:
720, av herrar *Bengtson* i Solna och
Nordgren, I: 633, av herr *Virgin* m. fl.,
och II: 722, av herr *Cassel* m. fl., även-
som motionerna II: 7, av herr *West-*
berg, II: 84, av fru *Ryding* m. fl., II:
588, av herr *Ullsten*, II: 716, av herrar
Kärlander och *Kristenson*, samt II:
732, av fru *Kristensson*, måtte

1) antaga följande vid propositionen
fogade förslag till

1) förordning angående ändrad ly-
dels av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom.
förordningen den 26 juli 1947 (nr 576)
om statlig inkomstskatt;

2) förordning angående ändring i
förordningen den 26 juli 1947 (nr 577)
om statlig förmögenhetsskatt;

3) förordning angående ändring i
förordningen den 1 december 1959 (nr
507) om allmän varuskatt med de änd-
ringar och tillägg, att

dels ingressen erhöles i betänkandet
angiven lydelse,

dels ock 14 §, 18 § 3 mom. samt 48
och 69 §§ nämnda förordning erhöles
den lydelse, som i betänkandet angi-
vits;

4) förordning angående ändring i för-
ordningen den 25 maj 1941 (nr 251)
om särskild varuskatt med den änd-
ringen, att bilagan till förordningen er-
höles den lydelse, reservationen visa-
de;

5) förordning angående ändring i
förordningen den 5 mars 1948 (nr 85)
om försäljningsskatt;

6) förordning angående ändrad ly-
delse av 2 § förordningen den 7 april
1961 (nr 372) om bensinskatt;

7) förordning angående ändrad ly-
delse av 2 § förordningen den 16 juni
1961 (nr 394) om tobaksskatt med
den ändringen, att 2 § andra stycket
erhöles följande lydelse:

»För cigarettpapper utgår skatten
med 4 öre för varje blad, avsett för
framställning av en cigarett»;

8) förordning om ändrad lydelse av 4 § 1 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272); samt

9) förordning om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

II) antaga i betänkandet infört förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

III) antaga i betänkandet infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av anvisningarna till 10 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt;

IV) med godkännande av de grunder för nya sjömansskatttabeller, som angivits i propositionen, bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med dessa grunder upprätta och fastställa nya sjömansskatttabeller att gälla från och med den 1 januari 1966;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 22, av herr Lundström m. fl., och II: 28, av herr Ohlin m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 36, av herr Ferdinand Nilsson m. fl., samt II: 42, av herrar Larsson i Luttra och Persson i Heden,

3) de likalydande motionerna I: 95, av herr Wallmark m. fl., och II: 118, av herr Fridolfsson i Stockholm,

4) de likalydande motionerna I: 123, av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson, samt II: 158, av herrar Nilsson i Svalöv och Nordgren,

5) de likalydande motionerna I: 210, av herr Sundin m. fl., och II: 256, av fröken Elmén m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 215, av herr Virgin m. fl., och II: 259, av herr Heckscher m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 350, av herr Adolfsson, samt II: 375, av fru Ryding och herr Karlsson i Huddinge,

8) de likalydande motionerna I: 483, av herrar Sundin och Lundström, samt II: 584, av herrar Ohlin och Hedlund,

Ang. en reform av beskattningen

9) de likalydande motionerna I: 612, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 728, av herr Hedlund m. fl., i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

10) de likalydande motionerna I: 613, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 729, av herr Hedlund m. fl.,

11) de likalydande motionerna I: 614, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl., samt II: 734, av herrar Nilsson i Bäste-kille och Stiernstedt,

12) de likalydande motionerna I: 615, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl., och II: 744, av herr Turesson,

13) de likalydande motionerna I: 616, av herrar Torsten Hansson och Lars Larsson, samt II: 719, av herr Arvidson m. fl.,

14) de likalydande motionerna I: 617, av herrar Hübinette och Isacson, samt II: 718, av herr Stiernstedt m. fl.,

15) de likalydande motionerna I: 618, av herr Gösta Jacobsson m. fl., samt II: 720, av herrar Bengtson i Solna och Nordgren,

16) de likalydande motionerna I: 620, av herrar Lager och Adolfsson, samt II: 731, av herr Karlsson i Huddinge m. fl.,

17) de likalydande motionerna I: 621, av herr Nils Theodor Larsson, och II: 727, av herr Hansson i Önnarp m. fl.,

18) de likalydande motionerna I: 622, av herr Lundin m. fl., och II: 747, av herr Wikner m. fl.,

19) de likalydande motionerna I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

20) de likalydande motionerna I: 624, av herr Lundström m. fl., och II: 740, av herr Ohlin m. fl.,

21) de likalydande motionerna I: 626, av herr Ferdinand Nilsson, samt II: 743, av herrar Svensson i Vä och Börjesson i Glömminge, i vad motionerna behandlats i detta betänkande,

22) de likalydande motionerna I: 628,

Ang. en reform av beskattningen

av herr Stefanson, samt II: 736, av herrar Nordgren och Petersson,

23) de likalydande motionerna I: 629, av herr Stefanson m. fl., och II: 737, av herr Nordgren m. fl.,

24) de likalydande motionerna I: 630, av fröken Stenberg m. fl., samt II: 742, av herr Ringaby och fröken Ljungberg,

25) de likalydande motionerna I: 631, av herrar Sundin och Stefanson, samt II: 724, av herrar Gustafson i Göteborg och Magnusson i Borås,

26) de likalydande motionerna I: 632, av herr Virgin m. fl., och II: 748, av herr Cassel m. fl., i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

27) de likalydande motionerna I: 633, av herr Virgin m. fl., och II: 722, av herr Cassel m. fl.,

28) motionen I: 625, av fru Myrdal,

29) motionen II: 7, av herr Westberg,

30) motionen II: 84, av fru Ryding m. fl.,

31) motionen II: 157, av fru Kristensson och fröken Ljungberg,

32) motionen II: 588, av herr Ullsten,

33) motionen II: 716, av herrar Kärrlander och Kristensson,

34) motionen II: 717, av herr Mundebo m. fl.,

35) motionen II: 723, av herr von Friesen,

36) motionen II: 725, av fru Gärde Widemar och herr Sjönell,

37) motionen II: 726, av herr Hansson i Önnarp,

38) motionen II: 732, av fru Kristensson,

39) motionen II: 733, av herr Krönmark m. fl.,

40) motionen II: 735, av herrar Nordgren och Bohman,

41) motionen II: 741, av herrar Petersson och Nordgren,

42) motionen II: 745, av herr Westberg m. fl., ävensom

43) motionen II: 746, av fröken Wetterström m. fl.,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i be-

tänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Utskottets förslag till ändringar i förslaget till förordning angående ändring i förordningen om allmän varuskatt inbegripet bland annat en höjning av omvärtningsskatten till 9,1 procent samt en bestämning av skatten för investeringsvaror till 5,46 procent. Den nya regeln hade föreslagits även omfatta icke enbart de monteringsfärdiga trähusen utan alla monteringsfärdiga hus.

Utskottets förslag till ändringar i kommunalskattelagen avsåg bland annat förvärvsavdraget för skattskyldig med hemmavarande minderårigt barn. Därvid hade föreslagits en uppräkningskvota från 20 till 25 procent och av maximibeloppet från 2 000 till 3 000 kronor. Därjämte skulle enligt utskottets förslag förvärvsavdraget för gift man med hemmavarande minderårigt barn vid faktisk sambeskattningshöjning höjas till högst 1 000 kronor samt gift kvinna med inkomst av jordbruksfastighet medgivas förvärvsavdrag med samma belopp, därest hon haft hemmavarande minderårigt barn och levt tillsammans med sin man.

Reservationer och särskilda yttranden hade avgivits

beträffande riktlinjerna för en skattereform

1. *reservation* av herrar Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Eriksson i Bäckmora och Enskog, vilka på åberopade grunder ansett, att utskottet under punkterna B 9 och B 19, i vad gällde riktlinjerna för en samlad skattereform, bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., samt I: 612, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 728 av herr Hedlund m. fl., i här aktuella delar, måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att riksdagen snarast måtte föreläggas förslag till en samlad skattere-

form enligt i reservationen angivna riktlinjer, syftande till lättnader i den direkta inkomstskatten samt en reformering av den indirekta beskattningen och företagsbeskattningen, som stärkte konkurrensförmåga och kapitalförsörjning;

2. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka av angivna orsaker och under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 632, av herr *Virgin* m. fl., och II: 748, av herr *Cassel* m. fl., ansett, att utskottet bort under punkten B 26 hemställa, att riksdagen med bifall till nyssnämnda motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till 1966 års riksdag framlägga förslag till en skattereform baserad på grundtankarna i allmänna skatteberedningens förslag med de ändringarna, att den direkta inkomst- och förmögenhetsbeskattningen lättades ytterligare under hänsynstagande till de besparingsförslag och det yrkande om tillsättande av en besparingsutredning, som högerpartiet vid årets riksdag framfört;

beträffande familjebeskattningen

3. *reservation* av herrar *Stefanson*, *Lundström*, *Sundin*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet bort under punkten B 1 hemställa, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 22, av herr *Lundström* m. fl., och II: 28, av herr *Ohlin* m. fl., måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att den utredning, som påbörjats inom finansdepartementet för att granska frågan om familjebeskattnings fortsatta utformning, måtte ske under medverkan av en bredare parlamentarisk representation med åtföljande remissförfarande i sedvanlig ordning samt att speciell uppmärksamhet måtte ägnas möjligheterna att övervinna de svårigheter, som skulle uppstå vid en eventuell övergång från sam- till särbeskattning;

Ang. en reform av beskattningen

4. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka på åberopade grunder ansett, att utskottet bort under punkterna B 24 och B 31 hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 630, av fröken *Stenberg* m. fl., samt II: 742, av herr *Ringaby* och fröken *Ljungberg*, ävensom motionen II: 157, av fru *Kristensson* och fröken *Ljungberg*, måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att den utredning, som påbörjats inom finansdepartementet för att granska frågan om familjebeskattnings fortsatta utformning, borde ske under medverkan av en bredare parlamentarisk representation samt att speciell uppmärksamhet borde ägnas möjligheterna att övervinna de svårigheter, som skulle uppstå vid en eventuell övergång till tudelningsprincipen;

beträffande förvärvsavdragen

5. *särskilt yttrande* av herrar *Stefanson*, *Lundström*, *Sundin*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*;

6. *särskilt yttrande* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås;

beträffande kommunalskatteavdraget och skatteskalorna

7. *reservation* av fröken *Ranmark*, som ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under punkterna A I 1 och B 28 hemställa, att riksdagen, med bifall till motionen I: 625, av fru *Myrdal*, måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, med den ändringen, att 4 § 1 mom. erhöles i reservationen angiven lydelse;

8. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka av angivna orsaker och under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 632, av herr *Vir-*

Ang. en reform av beskattningen

gin m. fl., och II: 748, av herr Cassel m. fl., ansett, att utskottet bort under punkterna A I 1 och B 26 hemställa, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition i motsvarande del måtte med bifall till de likalydande motionerna I: 632, av herr Virgin m. fl., och II: 748, av herr Cassel m. fl., antaga det vid motionerna fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

9. *reservation* av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka, under återopande av vad som i fråga om skatteskalornas utformning anförts i de likalydande motionerna I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., samt de likalydande motionerna I: 612, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 728, av herr Hedlund m. fl., ansett, att utskottet under punkterna A I 1 samt B 9 och B 19, i vad gällde skatteskalornas utformning, bort hemställa, att riksdagen måtte fastställa sänkta skalor för den statliga inkomstskatten i enlighet med i motionerna angivna förslag att gälla från och med den 1 januari 1966 och

att riksdagen således måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt med den ändringen, att 10 § 1 mom. nämnda förordning erhöles den lydelse, som i reservationen angivits;

beträffande avdrag för försäkringspremier

10. *reservation* av herrar *Stefanson, Yngve Nilsson, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort

under punkten B 37 hemställa, att riksdagen i anledning av motionen II: 726, av herr Hansson i Önnarp, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära prövning och förslag rörande en sådan utformning av inkomstbeskattningen, att avdrag för egenavgifter för tilläggssjukpenningförsäkring och grupplivförsäkring kunde medgivas i enlighet med vad i motionen anförts;

beträffande ortsavdragen

11. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett, att utskottet bort under punkten B 6 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 215, av herr Virgin m. fl., och II: 259, av herr Heckscher m. fl., måtte antaga de vid motionerna fogade förslagen till

a) lag om ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

b) förordning angående skatteberäkning för barnfamiljer i vissa fall;

12. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett, att utskottet bort under punkten B 43 hemställa, att riksdagen med bifall till motionen II: 746, av fröken Wetterström m. fl., måtte antaga de vid motionen fogade förslagen till

a) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

b) förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

13. *reservation*, angående ortsavdrag för ålders- och invalidpensionärer, av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka dock ej antytt sin mening;

beträffande indexreglering av skattesystemet

14. *reservation* av herrar *Stefanson, Yngve Nilsson, Lundström, Gösta Ja-*

cobsson, Sundin, Magnusson i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet under punkterna B 9, B 19 och B 26, i vad gällde inflationens skattehöjande verkningar, bort hemställa, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 612, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 728, av herr Hedlund m. fl., I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., samt I: 632, av herr Virgin m. fl., och II: 748, av herr Cassel m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att undersökningar måtte komma till stånd rörande metoder att undvika inflationens skattehöjande verkningar samt att förslag i anledning härav måtte föreläggas riksdagen;

beträffande förmögenhetsskatten

15. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett,

a) att utskottet bort under punkterna A I 2 och B 11 hemställa, att riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 14, i vad den avsåge ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt, och med bifall till de likalydande motionerna I: 614, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl., samt II: 734, av herrar Nilsson i Bästekille och Stiernstedt, antaga det i motionerna angivna förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 10 § och 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt;

b) att utskottet bort under punkterna B 11, B 17 och B 19 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 614, av herr Gustaf Henry Hansson m. fl., samt II: 734, av herrar Nilsson i Bästekille och Stiernstedt, I: 621, av herr Nils Theodor Larsson, och II: 727, av herr Hansson i Önnarp m. fl., samt I: 623, av herr

Ang. en reform av beskattningen

Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., hos Kungl. Maj:t anhålla, att en utredning måtte tillsättas i syfte att utan dröjsmål vidtaga en förutsättningslös översyn av förmögenhetsbeskattningen;

16. *reservation* av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 123, av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson, samt II: 158, av herrar Nilsson i Svalöv och Nordgren, I: 621, av herr Nils Theodor Larsson, och II: 727, av herr Hansson i Önnarp m. fl., samt I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., under punkterna B 4, B 17 och B 19, i vad gällde förmögenhetsskatten, bort hemställa, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsamt utredning angående förmögenhetsbeskattningen;

beträffande förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall

17. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett, att utskottet bort under punkten B 4 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 123, av herrar Gösta Jacobsson och Yngve Nilsson, samt II: 158, av herrar Nilsson i Svalöv och Nordgren, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om sådan ändrad avfattning av 1952 års förordning med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, att den 80-procentiga reduktionsregeln vid inkomst- och förmögenhetstaxeringen bleve effektiv;

beträffande den allmänna varuskatten

18. *reservation*, angående beskattningsvärdet för maskiner och inventarier, av herrar *Stefanson, Yngve Nilsson, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora

Ang. en reform av beskattningen

och *Enskog*, vilka likväl ej antytt sin åsikt;

19. *reservation*, angående reducerat beskattningsvärde vid uttag av allmän varuskatt å reparationer och underhåll av maskiner och inventarier, av herrar *Stefanson* och *Gösta Jacobsson*, utan angiven mening;

beträffande försäljningsskatten på guldsmedsvaror

20. *särskilt yttrande* av herrar *Stefanson*, *Yngve Nilsson*, *Lundström*, *Gösta Jacobsson*, *Sundin*, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*;

beträffande bensinskatten

21. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka på åberopade grunder ansett, att utskottet bort under punkten A I 6 hemställa, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 i vad avsåge bensinskatten måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 (nr 372) om bensinskatt, vilket förslag avsåg en höjning av bensinskatten med 3 öre per liter;

22. *reservation* av herrar *Sundin*, *Vigelsbo* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att riksdagen med bifall till motionen II: 745, av herr *Westberg* m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan differentiering av drivmedelsskatten som i motionen angivits, innebärande att priset på bensin och olja bleve enhetligt över hela landet;

beträffande tobaksskatten

23. *reservation* av herrar *Stefanson*, *Lundström*, *Sundin*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort lyda så, som reservationen visade, samt att ut-

skottet under punkterna A I 7 samt B 10 och B 20 bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 613, av herr *Torsten Andersson* m. fl., och II: 729, av herr *Hedlund* m. fl., samt I: 624, av herr *Lundström* m. fl., och II: 740, av herr *Ohlin* m. fl., måtte besluta, att den i propositionen nr 14 föreslagna höjningen av cigarrettskatten skulle gälla från och med den 1 maj 1965;

beträffande beskattningen av sprit och läskedrycker

24. *reservation* av herrar *Stefanson*, *Wärnberg*, *Lundström*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Engkvist*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort hava den ändrade lydelse, som i denna reservation angivits, samt att utskottet under punkten B 5 bort hemställa, att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 210, av herr *Sundin* m. fl., och II: 256, av fröken *Elmén* m. fl., måtte antaga i reservationen infört förslag till ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, vilket förslag innebar en höjning av den fasta avgiften vid spritbeskattningen med 3 öre;

25. *reservation* av herrar *Stefanson*, *Wärnberg*, *Lundström*, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, *Engkvist*, *Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort erhålla den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet i anledning av motionerna I: 210, av herr *Sundin* m. fl., och II: 256, av fröken *Elmén* m. fl., under punkten B 5, i vad gällde uttalande angående prissättningen på alkoholdrycker, bort hemställa, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att prissättningen på alkoholdrycker borde ägnas fortlöpande uppmärksamhet av regeringen och föranleda denna att vid inträffade förändringar av köpkraften föreslå riksdagen prisjusteringar för att förebygga ur nykterhetspolitisk synpunkt

ogynnsamma effekter av ett relativt förbilligande av sådana drycker;

26. *reservation* av herrar *Stefanson, Lundström, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet under punkten B 35 bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionen II: 723, av herr von Friesen, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av möjligheten att avskaffa läskedrycksskatten i samband med en motsvarande revision av skatteskalorna för alkoholhaltiga drycker;

beträffande åtgärder för att förhindra en fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning

27. *reservation* av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Enskog*, vilka av angivna orsaker ansett, att utskottet under punkterna B 9 och B 19, i vad gällde åtgärder mot inflationen, bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 623, av herr Lundström m. fl., och II: 739, av herr Ohlin m. fl., samt I: 612, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 728, av herr Hedlund m. fl., måtte i här aktuella delar i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts om särskilda åtgärder för att komma till rätta med en hotande fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning; även-
som

28. *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort erhålla den ändrade lydelse, denna reservation visade.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Det var med ett betydande mått av missräkning som man inom stora befolkningskretsar, särskilt bland tjänstemännen, mottog den proposition, varom dagens skattedebatt

Ang. en reform av beskattningen

står. Missräkningen har inte endast gällt detaljerna i finansministerns skatteförslag utan framför allt det förhållandet, att förhoppningarna om en verklig och fullständig skattereform i år blev svikna. Med förväntning tog vi del av finansministerns direktiv till den år 1960 tillsatta allmänna skatteberedningen och hoppades att äntligen få ett slut på det hopkok av olika slag av beskattningar, som vi för närvarande rör oss med, och att i stället få ett enhetligt skattesystem, som motsvarar moderna krav. Kanske är det inte alldeles ur vägen att erinra sig, att finansministern i dessa direktiv begärde en genomgripande översyn av hela skattesystemet och framhöll, att man därvid inte borde rygga tillbaka för långtgående reformer. Såvitt jag förstår följde utredningen till punkt och pricka dessa intentioner, som finansministern sedan själv ryggade tillbaka för.

Ingen torde bestrida, att vissa av de framlagda förslagen kunde vara i behov av någon översyn i anledning av remisserna, men mot den principiella bakgrund, som avspeglades i finansministerns direktiv, borde denna överarbetning lätt ha kunnat ske utan nya omfattande utredningar. De uttalanden, som finansministern gjort i sin proposition och som han därtill utvecklade under remissdebatten, tyder emellertid på sådan skepsis inför vissa av de »långtgående reformer», som han begärt, att man undrar om det blir någonting alls av den helhet som han tydligt 1960 eftersträvade.

Det förslag, som nu föreligger till behandling, är så att säga en lösning för stunden. Det långsiktiga greppet saknas; någon klar strävan till en framåtsyftande reformpolitik på skatteområdet föreligger inte. Härtill kommer dessutom, att vissa förslag närmast leder utvecklingen i fel riktning, bl. a. på så sätt att en del, och ingalunda obetydliga, grupper av inkomsttagare får en skärpt marginalbeskattning i stället för motsatsen. När bevillningsutskottets ma-

Ang. en reform av beskattningen

joritet säger, att de i propositionen framlagda förslagen överensstämmer med de allmänna riktlinjerna i skatteberedningens betänkande, står man tämligen oförstående inför att ett sådant uttalande kan göras.

Gentemot det nuvarande skattesystemet kan — vid sidan av många andra brister — riktas följande huvudanmärkingar.

1. Den höga andelen för uttag av direkta inkomstskatter leder till höga marginalskatter även långt ner i de vanliga inkomsterna.

2. Familjebeskattningen tillgodoser inte kvinnornas befogade krav på lika berättigande i fråga om yrkesutbildning och yrkesarbete. En gift kvinna, som vill ta förvärvsarbete utanför hemmet, uppmuntras sannerligen inte — tvärtom — av nuvarande skatteregler.

3. Den indirekta beskattningen är i fråga om omsättningsskatten felaktigt utformad och är i övriga delar starkt föråldrad och krånglig. Så är fallet beträffande punktskatterna, som ju är många och olika och hittills har uttagits efter olika regler och som i viss mån kommer att uttagas även i fortsättningen. Genom att permanent belasta investeringsvaror försvårar omsättningsskatten i sin nuvarande konstruktion de svenska företagens konkurrensmöjligheter gentemot utländska företag och bromsar den ekonomiska utvecklingen.

4. Företagsbeskattningen försvårar företagssparande och önskvärd självfinansiering av företagsinvesteringar.

Jag behöver inte närmare gå in på att utveckla dessa synpunkter, så diskuterade som de varit under åtskilliga år och inte minst under remissdebatten. Men de anmärkningar, som jag här riktat mot det nuvarande skattesystemet, bottnar i en allmän uppfattning om skattereglernas betydelse för den allmänna standardhöjningen, en synpunkt som tycks vara helt främmande för socialdemokratien. Frågan om skattesystemets utformning är verkligen inte bara en fråga om statens eller kommu-

nernas inkomster av de skatter, som kan räknas fram med ledning av tabellerna. Det är dessutom, och det är verkligen minst lika viktigt, en fråga om hur skattesystemet påverkar de enskilda människornas — såväl löntagarens som handlarens och hantverkarens — och industriföretagens möjligheter att utvecklas och att ge rikare bidrag till ökat välstånd och därmed också till ett bättre skatteunderlag. Även skattesystemet har sitt ansvar i strävan att skapa resurser.

Med hänsyn till den allmänna attityd som framkommer i skattepropositionen till mervärdeskatten och marginalbeskattningen o. s. v. är det ganska befogat att spörja huruvida det verkligen kommer att bli en ordentlig och hel skattereform. Kanske kan finansministern svara på det under denna debatt.

Nå, säger nu regeringens talesmän, varför har då inte oppositionen framlagt sina förslag till en samlad skattereform? Jag tycker mig minnas, att finansministern i ett av sina tal med något av triumf i rösten konstaterat att även oppositionen fortsätter att lappa på samma lapptäcke, som man anklagar honom för att vara så förtjust i. Det är klart, herr talman, att man kan säga något sådant. På allvar är det väl emellertid ingen i denna kammare som vill göra gällande, att oppositionen besitter de tekniska resurser som erfordras för en sådan uppgift. Det enkla faktum är ju, att endast regeringen har möjlighet att utforma den samordning som är nödvändig vid övergång till ett nytt skattesystem. Det råder som bekant ett mycket nära samband mellan olika delar av skatteprogrammet. Vi i oppositionen har därför ingen annan möjlighet, i varje fall än så länge, än att avvakta de förslag som regeringen framlägger, granska dem och göra de ändringar som man vill ha.

Men oppositionen har både möjlighet och plikt att framlägga sina principiella synpunkter och de krav man ställer på en rejäl skattereform. Riksdagen,

som ensam råder över beskattningsrätten, kan och bör ge regeringen anvisning om hur den anser att en långsiktig och total skattereform bör se ut. Från denna utgångspunkt har i folkpartiets partimotion begärts förslag till en skattereform som innebär bl. a. följande:

1. Markerade lättnader i inkomstskatten.

2. Omläggning av den indirekta beskattningen med slopande av den nuvarande omsättningsskatten, avskaffande av energiskatten, en radikal utrensning bland de nuvarande punktskatterna och genomförande av en generell indirekt skatt av mervärdeskattens typ.

3. Reformen inom företagsbeskattningen som främjar företagssparande och självfinansiering.

Den första av dessa punkter, som gäller lättnader i inkomstskatten, utgår från det förhållandet att den kraftiga marginalskatten drabbar mycket hårt även i måttliga inkomstslägen. Den justering som föreslås i propositionen — utjämningen eller breddningen av den s. k. puckeln — är naturligtvis att hälsa med tillfredsställelse av dem, som under en mycket lång tid har krävt en ändring härvidlag. Men kvar står — för att citera finansministerns ord i finansplanen — att »marginalskatten blir i huvudsak opåverkad». Detta är väl ändå ett mycket magert resultat av en s. k. skattereform, då skatteutredningen ju gick ut från det ostridiga faktum att skatteprogressionen var för hög. Inte minst på grund av den fortgående inflationen och i någon mån naturligtvis också på grund av standardstegringen kommer allt fler även inom LO:s medlemskader upp i inkomster, som får hård känning av denna progression. Allra hårdast drabbar den de medelstora tjänstemannainkomsterna — dit även många ur arbetarklassen redan kommit och fler kommer. Det är här folkpartiets och centerpartiets förslag till ytterligare sänkning av marginalskatten för gifta med beskattnings-

Ang. en reform av beskattningen

bara inkomster mellan 16 000 och 40 000 kronor och för ensamstående med beskattningsbara inkomster mellan 8 000 och 30 000 kronor har betydelse. Vårt förslag till skatteskalor är dessutom även inriktat på att ge de ensamstående en ställning som något mer närmar sig de giftas än vad regeringens och utskottsmajoritetens gör. Enligt vårt förslag får nämligen ensamstående med beskattningsbara inkomster mellan 8 000 och 15 000 kronor en något större lättnad än andra.

I remissdebatten underströk jag den kostnadsuppdrivande egenskap som de höga marginalskatterna har på lönenivån — framför allt bland högre tjänstemän. På detta svarade finansministern, att det av statsfinansiella skäl ju var fullständigt uteslutet att åstadkomma någon verkligt väsentlig sänkning av progressionen och en sänkning med en eller annan procentenhet saknade ju strängt taget betydelse. Jag skall gärna medge, att sänkningen inte innebär några mer betydande lättnader i beskattningen, men den har en annan betydelse som är mycket viktigare. *Den är ett steg i rätt riktning.* Den visar en viljeinriktning och en strävan, som man hade hoppats finna även hos finansministern, men som man sökte förgäves och som den socialdemokratiska utskottsmajoriteten tydligen också visar sig oförstående för eller i varje fall icke anser möjlig att på något sätt ge uttryck åt. Det verkar för övrigt knappast som om finansministern avser att vidtaga ytterligare reformer på marginalbeskattningens område.

Vad kravet på den indirekta beskattningen beträffar var de av allmänna skatteberedningen föreslagna åtgärderna mycket utförligt motiverade. Att den föreslagna höjningen av omsättningsskatten måste betraktas som en nödlösning förefaller oppenbart. Den innebär bl. a. återinförandet av en höjd investeringsavgift på byggnader och anläggningar. Den allvarligaste anmärkningen är dock att den medför betydande

Ang. en reform av beskattningen

störningar för näringslivet genom den dubbelbeskattning som sker av företagens investerings- och förbrukningsvaror. Svensk produktion diskrimineras vid det internationella varuutbytet. Denna skatteform bör därför ersättas av en konkurrens- och konsumtionsneutral indirekt skatt av den typ som mervärdesskatten representerar. Härigenom kan också den behövliga upprensningen av punktbeskattningens snårskog ske.

I utskottet har träffats en kompromiss i fråga om vissa detaljer. I anslutning härtill har ifrån vårt håll avgivits ett särskilt yttrande och en blank reservation. Det särskilda yttrandet gäller förvärvsavdragen. Uppgårelsen i utskottet tillgodoser de förslag som tidigare framställts från folkpartiets och centerpartiets sida, utom däri att vi föreslagit en maximering av förvärvsavdraget vid 4 000 kronor men nu gått med på en maximering vid 3 000 kronor såsom motiverat i dagens läge. Även detta innebär dock en höjning av stort värde från 2 000 till 3 000 kronor. Det är av betydelse att den höjningen kan beslutas redan vid årets riksdag. Givetvis är emellertid detta för oss inte något slutmål, utan vi kommer som tidigare att fortsätta att arbeta för ytterligare reformering av förvärvsavdragen.

I samband härmed vill jag peka på den blanka reservation som finns upptagen under punkten 18. Den gäller motionsyrkanden om att beskattningsvärdet för maskiner och inventarier skulle sättas till 50 procent i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 60 procent. Genom något slags olycksfall i arbetet har olika uppfattningar i utskottet uppstått huruvida reservationsrätt på denna punkt föreligger med hänsyn till den nyss nämnda uppgörelsen i utskottet. Vi har därför med hänsyn till uppgörelsen avstått från något reservationsyrkande. Någon majoritet för ett sådant yrkande hade inte heller kunnat uppstås.

Beräffande de reservationsyrkanden som föreligger och som inte redan har

vidrörts av mig skall jag för min del endast kommentera några få. Andra talare kommer att närmare belysa en del andra avsnitt.

Som jag redan nämnt har den inflationistiska utvecklingen på grund av det progressiva skattesystemet stor skuld till skattestegringarna. Frågan uppmärksammades av allmänna skatteberedningen, där tanken på en indexreglering togs upp. Halva bevillningsutskottet yrkar nu reservationsvis på att man snarast undersöker hur inflationens skatteskräpande effekt skall kunna undvikas.

Folkpartiets och centerpartiets utskottsrepresentanter har biträtt utskottets tillstyrkan av propositionen i fråga om höjning av det skattefria beloppet vid förmögenhetstaxering från 80 000 till 100 000 kronor. Vi har dock endast accepterat detta som en provisorisk justering, vilken blott ger kompensation för penningvärdets fall för mindre förmögenheter. Inflationen drar emellertid över huvud taget upp förmögenhetsvärdena så att många kommer att drabbas av skärpt förmögenhetsskatt utan att någon reell förmögenhetsförbättring ägt rum. Även andra skäl talar för att en översyn av förmögenhetsskatterna sker utan dröjsmål. Då skattesystemutredningens arbete har avbrutits, bör en särskild utredning tillsättas.

I motionen från folkpartiet och centerpartiet har de viktiga frågorna om att komma till rätta med pris- och kostnadshöjningarna tagits upp. Utskottet förklarar sig tillfredsställt med finansministerns uppmaning till de prisövervakande myndigheterna att följa utvecklingen, och vissa undersökningar har redan igångsatts. Utskottsrepresentanterna för nämnda partier har emellertid inte ansett detta tillräckligt. Inflationen är så allvarligt att det inte räcker med en granskning av prissättningen i butiker och företag. Bland andra åtgärder som nämnts i folkpartiets motion finner man tanken på rundabordskonferenser med arbets-

marknadens parter, företrädare för jordbruk, stat och kommun, pensionärer och fristående expertis för att få till stånd en samtidig avvägning av olika intressen mot varandra. Möjligheten att äntligen göra allvar av att pröva ett värdefast lån har likaså nämnts, liksom en mera långsiktig och planmässig bedömning av statsutgifterna. Vissa av motionsförslagen har för behandling hänvisats till andra utskott, varför en mer utförlig debatt måste anstå tills en redovisning från dessa utskott föreligger. Vi anser dock att bevillningsutskottet i skrivelse till Kungl. Maj:t borde ge till känna vad som i motionerna i aktuella delar anförts.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna nr 1, 3, 9, 10, 14, 16, 23, 24, 25, 26 och 27. Dessutom hemställer jag om den ändringen i utskottets förslag under punkt A IV, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att upprätta och fastställa nya sjömansskattetabletter att gälla från den 1 januari 1966 med utgångspunkt från de skatteskalor som föreslagits i reservation nr 9.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! »Vårt nuvarande skattesystem har till stora delar tillkommit i ett helt annat samhälle än det, i vilket vi lever i dag.» Dessa ord är finansministerns egna. De återfinns i de direktiv, som skatteberedningen fick i maj 1960, när den gavs i uppdrag att utreda skattesystemet i dess helhet med sikte på samhällsutveckling och samhällsstruktur under 1960-talet. Det hette vidare, att det inte bör tas för självklart att just det nuvarande svenska skattesystemet, som har framvuxit ur historiskt betingade omständigheter, är det som bäst passar morgondagens samhälle.

Denna karakteristik var riktig redan 1960. Det har hänt mycket sedan dess. Systemets olägenheter har blivit än mer påtagliga. Statens utgifter har un-

Ang. en reform av beskattningen

der dessa fem år fördubblats. Inflationen har löpt vidare, och progressionens skadliga verkningar har drabbat allt bredare inkomstgrupper. Tydligare än någonsin framstår behovet av ett nytt och modernt skattesystem utan de samhällsekonomiska nackdelar, som vårt nuvarande föräldrade och företagshämmande system medför.

Det var i vetskap om detta som skatteberedningen utarbetade sitt förslag. Det blev en kompromiss, vars huvuddrag var en omfördelning mellan direkt och indirekt skatt och en omformning av den direkta skatten med minskad progressivitet och lägre marginaluttag i alla inkomstslägen. Detta blev den medelproportional kring vilken alla i beredningen kunde enas, och den visar alltså klart i vilken riktning förskjutningarna i skattesystemet bör ske. Att den bedömningen har stark förankring i samhället kom också tydligt till uttryck vid remissbehandlingen. Flera av de stora organisationerna, främst de som företräder tjänstemannasidan och näringslivet, ville faktiskt gå längre än skatteberedningen i fråga om minskning av progressionen och marginalskatten.

Det kan i sammanhanget vara skäl att erinra om att skatteberedningen genom sina direktiv var bunden att arbeta med en given ram i fråga om skatteuttaget. Om emellertid en skattereform kombineras med skattesänkningar, såsom högerpartiet vill och arbetar för, blir möjligheten att reducera progressiviteten än bättre.

Den utformning av skattesystemet, som regeringen nu har lagt fram förslag om, är på intet sätt ansluten till skatteberedningens önskemål. Den går tvärtom stick i stäv mot dessa. Av de ambitioner och den, som vi trodde, framsynthet som regeringen genom finansministern gav uttryck åt 1960, finns i dag intet kvar. Vad som nu har presenterats är en metod att höja skatterna — där är finansministerns uppfinningsrik — och det görs inte ens ett

Ang. en reform av beskattningen

försök att finna former, som passar det moderna samhället.

Det genomgående draget är nu, att den indirekta skatten höjs utan att de nackdelar som vidlåder omsättnings-skatten eliminerats och framför allt utan att de motsvarande lindringarna i den direkta skatten vidtages. Lika hög marginalsatt och en ytterligare skärpt progression är vad årets förslag innebär.

Det finns naturligtvis ingen absolut regel eller några givna rättvisekriterier för ett skattesystem. Men det finns ändå en allmän uppfattning om vad som kan vara skäligt och rimligt. När skatten såsom hos oss tar över hälften av extrainkomster även i helt vanliga inkomstlägen, då är det ingen tvekan om att det har gått så långt, att den dämpande effekten på arbetslusten blir betydande.

Samhället har förändrats. Vi har full sysselsättning. Vi har starka arbetsmarknadsorganisationer och vi har väldiga behov av att ta vara på och utnyttja alla de högt kvalificerade krafter, som är absolut nödvändiga för framstegen i vårt komplicerade tekniska och ekonomiska system. Huvuddelen av de motiv för stark progressivitet i skatteskalorna, som kunde återopas för ett fåtal decennier sedan, och som redan då överdrevs, finns inte alls nu. Trots detta har skatteutvecklingen ständigt gått mot stegrad progression. Nackdelarna härav är däremot mycket påtagliga. Jag skall något belysa dem.

Vi får en automatisk skatteskärpning. Den ständiga prisstegringen måste kompenseras genom höjda löner bara för att bibehålla utgångsläget i standard. Men genom skattesystemets progressivitet stiger då skatten snabbare än förut. Den stiger ofta så mycket, att även den löneökning som var avsedd att utöver kompensationen ge reallöneförbättring, helt eller till stor del blir uppäten. Det sker alltså en skärpning i beskattningen vid sidan av riksdagen, som ju formellt har beskattningsrätten i sin

hand och utan att denna skärpning behövs redovisas offentligt. Inflationen är som den vita tvättbjörnen på sin tid — den arbetar medan vi sover.

Resultatet är det vanliga vid allt regeringens handlande — skattehöjning.

Denna automatik skulle kunna motverkas om ortsavdragen och skatteskalorna var indexreglerade, som vi i högerpartiet kräver. Att så blir fallet är ett angeläget önskemål, som måste bli tillgodosett när ett modernt skattesystem äntligen blir verklighet.

De skadliga effekterna av den höga marginalsakten blir allt påtagligare. För ungefär tio år sedan var det bara en fjärdedel av alla familjer som fick sin marginalsatt förhöjd genom progressiv beskattning, i dag är det över hälften. Detta har också en högst beklaglig effekt ur arbetsmarknadssynpunkt och leder ofta till att kvinnor med mer eller mindre dyrbar utbildning drar sig för att ta förvärsarbete, därför att det ekonomiska utbytet inte står i rimlig proportion till arbetsinsatsen.

Regeringens förslag till frivillig särbeskattning måste väl om något tolkas som ett erkännande av att det nuvarande skattesystemet är orimligt i sin funktion. Den frivilliga särbeskattningen innebär att förvärsarbetande äkta makar i höga inkomstlägen får en betydande minskning i sin skatteprogression. Detta är angeläget, men man kan inte lösa hela problemet på det sättet. Det är lika viktigt att minska progressiviteten över huvud taget.

Lönebildningen inom samhället och skattesystemets utformning är intimt sammanhängande. Det är självklart att lönerna inom ett fritt näringsliv måste vara differentierade. De måste locka fram och premiера kunnighet, arbetsförmåga och skicklighet. Underlåtes detta så minskas också möjligheterna till teknisk och ekonomisk utveckling, ja, till varje framåtskridande. Skattesystemet bör inte snedvrída denna lönebildning. Men en sådan verkan blir det

Ang. en reform av beskattningen

gärna i fråga om grupper med lång utbildning och relativt kort produktiv insats. Räknar man med livslön, så drabbas dessa grupper speciellt hårt av den progressiva beskattningen.

Rent allmänt torde det emellertid förhålla sig så, att skattesystemet inte kan påverka lönedifferenserna i det moderna samhället. De är betingade av faktorer som måste tillgodoses, och det blir därför den efter skatt bibehållna nettolönen som blir det avgörande. Om man har haft tillfälle att på nära håll följa löneutvecklingen och lönediskussionerna, främst i fråga om tjänstemän inom näringslivet, har man kunnat konstatera de stora förändringar som har vuxit fram i betraktelsesättet parallellt med den fortlöpande skatteskräpningen. Ännu för något decennium sedan var lönesättningen i näringslivet ganska självständig i förhållande till beskattningen. I dag är det annorlunda. Man börjar från båda parter sida mer och mer att räkna med nettolöner och nettolöneökningar efter avdragen marginalskatt. Den fria företagsamheten följer i stort sett samma normer och kalkylerar med priser som medger en tillfredsställande företagervinst efter skatt — helt naturligt för övrigt. Man kan verkligen fråga sig om den väldiga progressionen fyller något rimligt syfte i ett sådant mönster. Att den har skadeverkningar är uppenbart. Den höjer kostnaderna och därmed priserna för allt, driver på inflationen med dess olyckliga följder i samhället och försämrar vår internationella konkurrensförmåga, själva underlaget för vårt välstånd. Den håller vidare tillbaka viljan till samhällsnyttiga arbetsinsatser, minskar lusten och förmågan att spara och kan försämra skattemoralen. Skattesatser som av många betraktas som oskäligen ökar benägenheten till skatteflykt—till naturhushållning där tjänst byts mot tjänst, o. s. v.

Man frågar sig då om vår världsrekordhöga progressivitet har några omistliga fördelar. Ja, inte ekonomiska

i varje fall. Om man skulle gå så långt att man sänkte progressiviteten till högst 30 procent — i stället som för nu 65 procent — skulle statens inkomstbortfall bli 870 miljoner kronor, d. v. s. bara 3 procent av de totala statsinkomsterna. Tar man med i bilden den väldiga stimulans som en sådan åtgärd skulle innebära, så bleve med största sannolikhet detta kalkylmässiga inkomstbortfall i verkligheten i stället en inkomstökning för staten. Några svenska erfarenheter av verkliga skattesänkningar i modern tid finns ju över huvud taget inte, men utländska erfarenheter tyder mycket klart på detta. Är det riktigt skulle det betyda att den stora gruppen av normala inkomsttagare får betala högre skatter än som annars skulle vara erforderligt bara för att man skall kunna upprätthålla en väldig progressivitet. Frågan är alltså: Hur länge skall vi anse oss ha råd med ett så föråldrat skattesystem?

Vi har från högerpartiets sida under många år framfört krav på rimligare skatteskalor. Vi gör det också i år och föreslår skalor som ligger i linje med vad skatteberedningen tänkte sig. De tillgodoser långt bättre än regeringens förslag kraven på ett tidsenligt skattesystem genom att de ger avsevärda minskningar i marginalskatterna främst för medelinkomstgrupperna. Dessa drabbas nu särskilt hårt. De skatteskalor som vi föreslår bör emellertid betraktas som ett provisorium, som skall gälla till dess att ett modernt och enhetligt skattesystem har kunnat genomföras.

Herr talman! Den omständigheten att en reformering av skattesystemet är synnerligen behövligen får inte undanskymmas vad som är ännu viktigare, nämligen att få till stånd en sänkning av det totala skattetrycket. En ständigt pågående skatteskräpning är ett ofrånkomligt komplement till en socialistisk samhällsodaning. En sådan bygger nämligen på doktrinen att landets tillgångar i olika avseenden endast, eller

Ang. en reform av beskattningen

åtminstone bäst, kan nyttiggöras i händerna på statsmakten. Från den utgångspunkten måste en undan för undan allt större del av våra totala inkomster överföras dit.

En sådan utveckling lockar inte oss. Vi vill se ägandet, icke samlat hos staten utan spritt på så många händer som möjligt. Vi vill uppmuntra det enskilda initiativet, vi vill ge och kräva ansvar och vi vill gynna enskilt företagande och företagsamhet. Ett måttligt skattestryck är därför ett viktigt element i vår samhällsbild — inte som ett självändamål eller som uttryck för något slags ovilja att ta vår andel i de gemensamma utgifterna. Inte alls, men de höga och ständigt stigande skatterna är inte bara ett symptom på utan själva drivkraften i en utveckling mot förmyndarskap och statsreglerad hushållning, som vi för vår del inte kan finna lyckosam.

Det är med tillfredsställelse som vi noterar att folkpartiet och centerpartiet genom sina uttalanden i reservation nr 1 förklarar sig ha en liknande principiell inställning och att de ämnar åtminstone på sikt också verka för lägre skatter.

Vi framlägger emellertid för vår del förslag till skattelättnader *nu* av betydande omfattning. De möjliggörs av de yrkanden om besparingar och nedskärningar av statsutgifterna som vi har ställt och kommer att ställa under vår riksdagen.

Vi accepterar inte regeringsförslaget om rätt till avdrag för kommunalutskylder som inte är erlagda. Vi finner detta förslag principiellt betänkligt och tycker dessutom att det är alldeles omotiverat att införa oprövade element av den här arten i ett skattesystem som ju ändå snart måste helt omdanas. Den lättnad i beskattningen för de lägre inkomsttagarna som det är avsett att ge — och som det för övrigt ger på det egendomliga sättet att den blir mindre värd i de mest skattetyngda kommunerna — den lättnaden ger vi på bättre vis genom ändringar i skatteskalorna.

Vi vill inte godta en höjning av bensinpriset utöver vad som svarar mot omsättningsskattens ökning och inte heller en så väldig höjning av folkpensionsavgiften som regeringen föreslår och som skulle komma det försäkringsmässiga sambandet mellan förmåner och avgifter att alltför mycket tunnas ut.

Principen om skatt efter förmåga har vi alltid tolkat på det viset, att man inte bör beskatta den del av inkomsten som saknar skattekraft. Detta kommer till uttryck i ortsavdraget, som just fyller det ändamålet. Vi finner det självklart att principen på samma sätt borde tillämpas när det gäller barn. Även för dem finns sannerligen en grundkostnad, som saknar skattekraft. Det kan naturligtvis diskuteras, hur stor den är, men ingen torde väl vilja göra gällande, att den i tillräcklig grad täcks av barnbidraget. Vi yrkar alltså i år liksom tidigare införande i beskattningssystemet av ett barnavdrag om 1 000 kronor per barn.

Den samlade skattehöjning som regeringen i år föreslår är väldig. Bara höjningen är faktiskt lika stor som den totala statsbeskattningen var för 18—19 år sedan. I ett samhällsekonomiskt läge där starka inflationsdrivande krafter gör sig gällande är den farlig genom att ytterligare och avsevärt förstärka dessa krafter. Det är ett lättsinnigt önsketänkande att tro, att den prisstegring som måste bli en följd av skatteförslagets genomförande skulle kunna hållas tillbaka genom prisövervakning. Receptet i dag borde vara en skattesänkning av den typ som högerpartiet föreslår. Den skulle ha en klart bromsande effekt på inflationen både genom en måttligare kostnadshöjning och genom den lugnande verkan på arbetsmarknad och prisutveckling som den skulle föra med sig.

Herr talman! Jag har nu försökt teckna den allmänna bakgrunden till det alternativ som framläggs från högerpartiets sida och i mycket stora drag

redogöra för vad det innebär. Motiveringarna kommer ytterligare att utvecklas av våra utskottsrepresentanter. Jag ber nu att få yrka bifall till de reservationer under bevillningsutskottets betänkande nr 16 som redovisas under namnen Yngve Nilsson och Gösta Jacobsson.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Vid behandlingen av detta utskottsbetänkande kan det vara befogat att dels säga något om skatteberedningens förslag, dels göra vissa bedömningar om skatterna i framtiden.

I utskottsbetänkandet sägs något om att finansministerns förslag i vissa delar överensstämmer med skatteberedningens. Även om orden är lånade från propositionen, så verkar argumenteringen i viss mån ansträngd. Vi är alla medvetna om att resultatet av skatteberedningens arbete var en kompromiss, en kompromiss som enligt herr Heckscher innebar en sådan överansträngning, att den är en av orsakerna till hans bebådade avgång. Finansministern borde väl känna sig illa berörd av att vara en indirekt orsak till en stor mans fall. Herr Heckscher borde i fråga om sina personalia inte bara anklaga centerpartiet och folkpartiet, utan låta sin »välvilja» i detta sammanhang även lysa över finansminister Sträng.

Skatteberedningens förslag var en samlad lösning, ett enhetligt system för fysiska personers beskattning. I konstruktionen ingick dessutom riktlinjer för företagsbeskattningen. Jag tänker då på såväl grundtrygghetens finansiering som mervärdeskattens konkurrensfrämjande verkningar för företagssamheten.

Utän att fördjupa mig i detaljer vill jag konstatera, att även om herr Sträng fortsätter med sitt skattelapptäcke, så har skatteberedningens arbete haft det goda med sig, att diskussionen om den framtida beskattningen mera konkretiserats. Man får hoppas att de delutred-

Ang. en reform av beskattningen
ningar som tillsatts för översyn och förslag kommer att ge resultat. Kan man finna nya och bättre skatteregler än de regler som föreslogs av skatteberedningen, är detta enligt min mening bara att emotse med tillfredsställelse.

Låt mig sedan komma över till riktlinjerna för den framtida beskattningen. Jag har redan sagt att finansministern presenterar ett lapptäcke. För det första vill jag då slå fast nödvändigheten av en förskjutning från direkt till indirekt skatt, detta inte bara därför att de direkta skatterna i dag har sådan storlek, att man av olika skäl inte kan gå längre. För den enskilde som vill och kan spara — och sparandet behöver vi för att klara såväl samhälleliga som industriella och enskilda investeringar — är det en nödvändighet att i fråga om indirekt skatt ge möjlighet till ett skattefritt sparande. De s. k. Strängaspelen har ju inte enbart varit av godo.

Floran av punktskatter måste i enlighet med skatteberedningens förslag snarast avlägsnas ur skattepolitiken. De i propositionen föreslagna mera enhetliga punktskatterna samt likaledes borttagandet av sådana skatter på vissa varor är att se som ett första steg mot ett avskaffande av punktskatterna.

Specialdestinerade skatter, exempelvis bensinskatten, bör i sin helhet användas till de ändamål vartill de är avsedda. När det gäller höjningen av bensinskatten med 5 öre följer centerpartiet den här angivna linjen. Detta innebär att vi i ett annat sammanhang föreslår att vägarna för en mer än behövlig upprustning skall tillföras 63 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslår. Höjningen av spritskatten är befogad av nykterhetspolitiska skäl.

Skatteskalornas nuvarande utformning — vars tillämpning ger till resultat att skatt efter bärkraft inte utgör den bärande principen — har med det nya förslaget i viss utsträckning förbättrats. Centerpartiet och folkpartiet har för erhållande av en större skatte-

Ang. en reform av beskattningen

rättvisa gått ett steg längre än vad finansministerns förslag innebär. Detta betyder en skattesänkning i de hårdast drabbade skatteskiten.

Centerpartiet har alltid såväl i fråga om skatter som löner tillvaratagit de lägre inkomsttagarnas intressen. Finansministern har i sitt förslag följt vår linje. Jag noterar med tillfredsställelse såväl det schablonavdrag i den kommunala beskattningen som föreslås som förverkligandet av vårt krav att pensionsavgiften skall beräknas på beskattningsbart belopp. För närvarande utgår det som känt är på det taxerade beloppet. En större rättvisa i fråga om familjebeskattningen har er nåtts. Detta gäller såväl höjningen av barnbidragen från 700 till 900 kronor som det i bevillningsutskottet er nådda resultatet i fråga om förvärvsavgiften. Höjningen av förvärvsavgiften från 2 000 till 3 000 kronor, ett schablonavdrag på 1 000 kronor för jordbrukare och andra företagare där hustrun deltar i mannens arbete och har minderåriga barn samt ett bibehållande av 300-kronorsavgiften för familjer som saknar barn eller har barn över 16 år innebär i stort sett ett bifall till motioner från centerpartiet.

Att nu genomföra en särbeskattning — ett förslag som förs fram från flera håll — är enligt min mening med nu rådande förhållanden på intet sätt realistiskt.

Förmögenhetsbeskattningen bör över ses. Den av finansministern föreslagna höjningen från 80 000 till 100 000 kronor kan inte anses tillfredsställande. Med hänsyn till penningvärdeförsämringen och de höjda taxeringsvärdena är detta icke en tillräckligt stor höjning. Vi har emellertid av budgettekniska skäl vid detta tillfälle inte ansett oss kunna föreslå en längre gående höjning; vi fick med andra ord inte pengarna att förslå till de förbättringar på olika områden som vi vill genomföra.

Inflationen, som herr Sträng tycks acceptera, verkar för den enskilde som en oförtjänt skatthöjning. Ett skatte-

system bör kompletteras med indexreglering. Vi har i en reservation begärt en utredning syftande till att förslag här om skall föreläggas riksdagen.

Likaledes har vi i en reservation föreslagit att åtgärder skall vidtagas för att förhindra en fortsatt pris- och kostnadshöjning. Inga parter kan vara be tjänta av den utveckling på detta område som varit särskilt markant under de senaste åren.

De skatteförslag som vi i dag skall besluta om — jag hoppas med de ändringar som vi från centerpartiet föreslår — är riksdagens ansträngning att å de enskildas vägnar klara av statens utgifter. Vissa mindre justeringar såväl i fråga om skattesänkning som i fråga om besparingar och utgiftsökningar har för att, som vi ser det, skapa större rättvisa, föreslagits av centerpartiet. Vissa förslag för med sig minskade inkomster för staten. För att inte i större utsträckning än herr Sträng underbalansera budgeten har vi i motsvarande utsträckning föreslagit inkomstförstärkningar.

Avslutningsvis skulle jag, herr talman, till finansministern, ehuru han inte är närvarande i kammaren, vilja framföra ett förslag. Om hänsyn tages till en normal produktionsutveckling och likaledes till de av riksdagen beslutade stora reformerna — vi är medvetna om de kolossala automatiska kostnadsstegringar som detta för med sig — är då inte tiden inne för en samlad översyn med tanke på framtida ekonomiska möjligheter? Borde inte finansministern ta initiativ till en rundabordskonferens med deltagare från regeringen och oppositionspartierna, en konferens där partipolitiska spekulationer finge ge vika för en samlad ekonomisk bedömning av framtida möjligheter?

Med hänsyn till den kommunala och statliga expansion som äger rum och vars finansiering enskilda skattebetalare skall svara för, måste tiden vara inne för en realistisk bedömning av frågan hur stor service det allmänna skall

svara för och vad den enskilde själv skall sköta.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationerna 1, 3, 9, 10, 14, 16, 22, 23, 24, 25, 26 och 27.

Herr LAGER (k):

Herr talman! I våra motioner beträffande den här skattefrågan har vi lagt upp det hela så, att man borde vänta med att bestämma skatteuttaget till dess regering och riksdag nått enighet om vilka utgifter statsverket kan ta på sig och till dess utfallet av innevarande års budget kan överblickas. Regeringen och bevillningsutskottet har vänt på saken: Vi skall i dag bestämma den indirekta skattens storlek, och sedan får det bli hur det kan med utgifterna.

Vi har också i motionerna pekat på nya skatteällor och besparingsmöjligheter som innebär betydande och för de många små i samhället väsentliga lättnader. Vi anser exempelvis att man kan spara på militärutgifterna — de behöver inte höjas så mycket som man begär utan kan gott frysas ned. Vi anser vidare att man kan skärpa förmögenhetsbeskattningen, och vi menar att det inte finns någon anledning att undanta företagens investeringar från en eventuellt höjd omsättningsskatt; i detta senare stycke anser vi att lagen kan behållas i sin nuvarande lydelse. Vi tycker att de föreslagna kompensationserna för höjd omsättningsskatt kan vidgas.

Borgerliga reservanter vill betrakta det nu föreliggande förslaget till ny skattelag som ett provisorium och begär, att ärendet skall återvisas till regeringen, som anmodas komma tillbaka med ett förslag i huvudsak byggande på den allmänna skatteberedningens betänkande. Jag tror nu inte att dessa reservanter får se sin önskan uppfylld. Det förslag till beskattning, som här föreligger från regeringen och i allt väsentligt är tillstyrkt av utskottet, lär få stör-

Ang. en reform av beskattningen
re livslängd än vad ett provisorium har.

Så har vi redan från början betraktat regeringsförslaget, och utifrån denna mera allmänna uppfattning har vi ställt våra propåer till förändringar och förbättringar i de föreliggande förslagen. Vi har då inte endast sett till de skatte-tekniska förändringarna — vi menar att en grundläggande förutsättning för att skattesystemet skall vara hållbart under en längre tid är att penningvärdet bevaras. Om pengarna ständigt sjunker i värde — eller för att uttrycka det på annat sätt: om en ständig prishöjning pågår — måste ju skatteskalorna ideligen revideras för så vitt man vill undvika alltför stora orättfärdigheter. Vi anser därför att just frågan om priserna och kontrollen över dem är mycket viktig då man går att ta ståndpunkt till skatterna och skattesystemets byggnad. Det är närmast banalt att erinra om att i vårt genommonopoliserade och dito priskartelliserade samhälle är vissa varor, exempelvis livsmedel, inte alls prissatta efter vad en sund konkurrens skulle bjuda. En handfull mäktiga personer i monopolens och kartellernas ledningar fastställer priserna, och allmänheten får finna sig i att betala vad som begäres. När det gäller att bemästra priserna har regeringen hittills misslyckats, och därest inte kraftigare och effektivare åtgärder vidtages när det gäller att hålla prisstegringarna tillbaka, kommer också det nya skattesystemet att visa sig mindre hållbart.

Nu pågår visserligen en utredning inom handelsdepartementet med uppgift att söka åstadkomma någonting konkret för att hålla prisstegringarna tillbaka. Utskottet nämner det också i sin skrivning, men vi tycker att formuleringen bör skärpas dithän att utredningen får besked om att arbetet skall påskyndas så att förslag kan föreläggas årets vårriksdag.

Huvudmomentet i det nya skattepaketet är att omsättningsskatten skall höjas med cirka 35 procent, från nuva-

Ang. en reform av beskattningen

rande drygt 6 till 10 procent på utgående priser för varor och tjänster. Regeringen har genom auktoritativa talesmän låtit förstå, att den därutöver räknar med en allmän prisstegring på 3—4 procent. I den del av varusektorn där internationell och i viss mån inhemsk konkurrens verkar någorlunda fritt kan denna prisstegring kanske motverkas av konkurrensen; i de monopoliserade och priskartelliserade sektorerna slår den igenom absolut.

Utskottet föreslår liksom regeringen att omsättningsskatten skall höjas från den 1 juli detta år. Däremot skall skattelättnaderna inte få giltighet förrän vid årsskiftet. Vi anser detta vara oriktigt. De höjningar i den indirekta beskattningen, som föreslås, bör i tiden balanseras mot de komparationer, som är avsedda att motverka höjningen av den indirekta beskattningen. Vi menar därför att höjningen av omsättningsskatten inte skall äga tillämpning förrän vid årsskiftet 1965—1966. De inkomstbortfall som statskassan då får vidkännas kan kompenseras på sätt som vi har föreslagit i våra motioner, nr 620 i första kammaren och nr 731 i andra kammaren.

Ett genomgående drag hos regeringen — och inte bara hos regeringen för resten — tycks vara att spana efter nya skatteobjekt. Den strävan är förklarlig. Nya och större krav ställs på det allmänna, och skall man ha någonting, måste man ju söka efter möjligheter att betala det med. I pressen har uppgifter skymtat om att fritidshusen skall beskattas med ett par hundra kronor per styck och år. En del har framfört tanken att man skulle lägga skatt på utlandsresor som företas i semestersyfte eller av andra liknande skäl.

Det väsentliga måste väl dock inte vara, om man ser litet på framtiden, att söka efter *nya skattekällor* för att bestrida de ständigt stigande allmänna utgifterna, utan det väsentliga måste väl vara att söka efter *nya inkomstkällor*

för det allmänna. Sådana inkomstkällor finns. Vi har i våra förslag pekat på några, och jag tycker att dagspressen och fackpressen just nu på värkanten dukar upp ett mycket rikt bord med exempel på var pengar finns att hämta. Jag tänker närmast på meddelandena om bolagens utdelningar, fondemissioner, avsättningar till oöverblickbara fonder och liknande. Borde inte det allmänna, stat och kommun, söka nya vinstgivande objekt och driva dem i egen regi? Är inte lösningen av det allmännas finansieringsproblem med ständigt stigande utgifter på litet längre sikt att söka på detta fält?

Herr talman! Detta var mina kommentarer till det förslag vi har ställt, och jag vill nu ställa yrkanden. I fråga om förslaget angående ändring i förordningen om allmän varuskatt föreslår jag, att det i utskottets hemställan under punkten A I: 3 upptagna förslaget antages med de ändringarna, dels att 18 § 3 mom. förordningen om allmän varuskatt bibehålles i sin nuvarande lydelse — alltså inte den lydelse som regeringen och utskottet föreslår utan paragrafens nuvarande lydelse — dels att ikraftträdandebestämmelserna ges den utformning som erfordras för att föreslagna ändringar kan träda i kraft den 1 januari 1966.

I fråga om åtgärder för att förhindra en fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning föreslår jag, att sista meningen i första stycket på sidan 90 i utskottets betänkande, som lyder: »Utredningen skall utföras med sådan skyndsamhet, att förslag kan föreläggas årets riksdag, om så skulle visa sig önskvärt» ersättes med följande formulering: »Utskottet förutsätter att utredningen bedrivs med skyndsamhet och att förslag förelägges årets vårriksdag.»

Vi kommer, herr talman, att om det blir möjligt rent tekniskt att dela dessa yrkanden i stencilerad form till kammarens ledamöter.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! I årets remissdebatt framställde jag ett önskemål om att regeringens skulle fatta beslut om att avskaffa den allmänna skattesystemutredningen. Jag har fått det önskemålet tillgodosett nu. Därmed har följt att vi har fått andra utredningsinstanser, så nu vet vi ungefär hur man handlägger det utredningsarbete som det talas så mycket om här i riksdagen.

Föreliggande proposition och betänkande har fått den form de har delvis genom tillmötesgående från oppositionen. Socialdemokraterna i utskottet har fått stå för betänkandet, och vi har undgått att verkställa votering på varje punkt. Resultatet kunde annars ha blivit någonting som det varit nästan omöjligt för riksdagen att hitta rätt i. Det har alltså lett till en förenkling. Jag har tyckt det vara anledning att påpeka detta här och vill på den punkten ge ett erkännande åt oppositionen.

Vi har vid vår granskning kommit fram till ett tillstyrkande av propositionen. Det är ju ett stort och omfattande förslag, som vi nu skall besluta om, och en ganska unik situation föreligger i så måtto, att det inte finns några yrkanden om avslag på den kungl. propositionen när det gäller omfördelningen från direkt till indirekt skatt. Det råder olika meningar om detaljer, men i princip accepterar alltså alla riksdagens partier denna mycket betydande förskjutning.

Från utskottsmajoritetens sida har det sagts att propositionen i åtskilliga stycken följer de tankegångar som gavs uttryck åt i allmänna skatteberedningens betänkande. Jag vidhåller det. Det har sagts att det är bara inställsamhet och att den utredningen är torpederad, men jag vidhåller ändå att åtskilliga av de principer som framfördes i allmänna skatteberedningens betänkande har inverkat på bl. a. det här förslaget.

Nu vet vi att utredningen skall fortsätta, både när det gäller familjebeskattningen och när det gäller företagsbe-

Ang. en reform av beskattningen

skattningen, och därmed trodde jag att man skulle vara nöjd med själva utredningsuppdraget, i varje fall dess omfattning. Men nu hörde jag herr Sundin fråga: När får vi en allmän översyn av skattesystemet?

Företagsbeskattningen och familjebeskattningen är ju väsentliga saker, nästan det väsentligaste i hela vår skattelagstiftning. Om man sedan inte är nöjd med utredningsorganen, t. ex. så att de inte har fått den parlamentariska sammansättning som man önskar, är det en annan sak, men sakfrågorna ligger under utredning.

Ett beslut om indirekta skatter på ytterligare 2 miljarder kronor, som vi nu står i begrepp att fatta, möjliggör ju att man sänker de direkta skatterna med 1,2 miljard. Det räcker till att ge barnfamiljerna i form av högre barnbidrag en summa på 340 miljoner. Vi får också pengar till att kompensera folkpensionärerna via indextilläggen; vi räknar med att det under helt år kommer att kosta 160 miljoner kronor. Vidare föreslås att vi slopar och förändrar punktskatter, vilket medför ett skattebortfall av 100 miljoner på helt budgetår. Jag tillät mig i remissdebatten ge uttryck för den meningen, att finansministerns proposition är en praktiskabel metod, och jag finner att åtskilliga förslag i propositionen är skickligt komponerade. En stor majoritet i riksdagen godkänner t. ex. det nya schablonavdraget.

Även när det gäller skatteskalorna finns det en betydande majoritet bakom propositionen. Finansministern har hyvlat ordentligt på »skattepuckeln». Det har fallit grova spånor ibland. Ända upp till elva enheter sänker finansministern skatten på inkomster mellan 20 000 och 24 000 kronor beskattningsbart belopp för äkta makar. Nu har mittenpartierna velat gå en bit längre, men när vi ser vad de föreslår så kan i varje fall inte jag bli särdeles imponerad. Om finansministern har hyvlat, så ser det närmast ut som om mitten-

Ang. en reform av beskattningen

partierna skulle komma efter med litet sandpapper. Det blir inga spånor av den behandlingen, på sin höjd en smula damm.

Herr Sundin har sagt att man av statsfinansiella skäl inte kan gå längre. Det är klart att det går att säga så. Efter mittenpartiernas reservation skulle jag vilja dra den slutsatsen, eftersom centerpartiet är ett av dessa partier, att man inom centerpartiet tydligen har en ganska optimistisk syn på inkomsten för jordbrukare framöver. Man har i fyra steg på skatteskalan satt in en enhets sänkning på inkomster som ligger från 25 000 kronor och uppåt. Tidigare har jag alltid hört, att det finns så förfärligt många inom jordbruket verksamma människor som har mycket låga inkomster. Det är alltså inte dessa människor som mittenpartierna nu i första hand ömmar för, utan det är andra.

Beträffande skatteskalorna framhöll herr Virgin, att dessa har en olycksbådande inverkan på produktionen och på människornas arbetslust. Han ifrågasatte om vi inte kunde begränsa progressionen i skalan till högst 30 procent i stället för nuvarande 65.

När det gäller den första funderingen bevisar väl verkligheten någonting annat än det som herr Virgin ville framhålla. Det kan ju inte vara möjligt att det skattesystem som vi nu har skulle ha sådana skadeverkningar när vi ständigt ökar produktionen och när vi vet att människorna arbetar kanske mer än någonsin tidigare. Om man skall yrka på en förändring i progressiviteten, måste man nog ta hänsyn till de grupper i samhället som har små inkomster. Psykologiskt tror jag att det är absolut nödvändigt.

Sedan är det en annan sak om man vill åstadkomma reformer i olika skeden. Det är ju uppenbart att det vore ett allmänt önskemål, om man kunde få skatteskalorna indexreglerade, liksom ortstillägg och andra ting, och det kanske kommer en dag. Men det är en

helt annan sak än att utdöma hela den princip, som vårt skattesystem vilar på. Och det stämmer inte överens med herr Virgins egna resonemang när han säger, att skatten bör utmätas efter bärkraft. Ty vill man det, måste man ha progressionen kvar.

Utskottet har föreslagit en skattehöjning i förhållande till propositionen med det våldsamma talet 0,1 procent, men denna tiondels procent ger 60 miljoner kronor i avkastning. Det säger oss att det skatteunderlag, på vilket varuskatten beräknas, skulle uppgå till 60 miljarder kronor. När vi har intagit den ståndpunkten, är det i första hand kanske av tekniska skäl men också för att öppna möjlighet att tillmötesgå vissa önskemål om en justering av förvärvsavdraget. Vi ser nu i pressen att det innebär att folkpartiet har fått sitt förslag delvis godkänt och högern har fått sitt förslag delvis godkänt. Något så finurligt som att utforma ett förslag som godkänts har dessa partier inte kunnat åstadkomma, men nu säger man, att vi har fått vårt och vi har fått vårt, och det är bra att alla är nöjda.

Denna merinkomst möjliggör också att vi har kunnat höja skatteavdraget för underhåll av barn som vistas utom hemmet. Vi har vidare gjort en justering av beskattningsvärdena när det gäller betongmassa. Det är små förändringar, men jag såg i en tidning häromdagen att det socialdemokratiska transportkompaniet inom bevillningsutskottet har fungerat. Då undrar jag: Är det ett transportkompani åt oppositionen, eller vad syftar man på? Transportkompaniet inom bevillningsutskottet? Jag har hört att det förekommer transportkompani inom riksdagen, men det är nytt för mig att det gäller ett speciellt utskott också, vilket man nu säger i en tidningsartikel.

Det föreligger helt naturligt en mängd yrkanden, och jag vill inte ge mig in på att försöka belysa alla dessa ting. Det skulle föra för långt. Låt mig

i stället konstatera att det råder mycket stor enighet om väsentliga ting.

Det har talats om höjningen av varuskatten. I fråga om bensinskatten har flertalet inom utskottet ställt sig bakom höjningen. Samma sak är det med tobaksskattens höjning, slopandet av punktskatterna, ändringarna av sjömansskatteskalorna, justeringarna av förvärvsavdragen och avdragen för vårdnad av barn utom hemmet. På de punkterna är man ense, och jag tycker att det är rätt väsentligt att slå fast detta. Det är ett steg ytterligare som vi tar emot beskattningsformer, där den direkta skatten blir högre. Det kan hända att utvecklingen fortsätter i detta spår.

Jag hörde att herr Lundström och i någon mån herr Sundin beklagade att de inte kan lägga fram förslag därför att de inte har några kanslier till förfogande. Man talade om mervärdeskattens jag höll på att säga värde i förhållande till den nuvarande varuskatten. Oppositionen behöver inte något kansli för att lägga fram ett sådant förslag. Det föreligger ett utarbetat förslag; det föreligger till och med lagtext. Då går det väl inte att skylla på att man inte har något kansli, utan det är väl andra ting som hindrat oppositionen från att lägga fram ett sådant förslag.

Nu har ju finansministern satt i gång en utredning, och vi får väl se vad som kommer fram där. Jag har personligen ett önskemål att man skulle lägga fram förslag till socialförsäkringsavgifter, som på ett helt annat och effektivare sätt än som nu sker genom propositionens antagande hjälper de lägsta inkomsttagarna och tar bort bl. a. pensionsavgifterna. Det är min förhoppning att ett förslag av ungefär den innebörden omsider kan förverkligas. När oppositionen säger att den inte velat gå längre med hänsyn till det samhällsekonomiska läget, är det tacknämligt att höra att man beaktar

Ang. en reform av beskattningen
sådana ting. Det är inte alltför ofta som man hör det från oppositionen.

Högerpartiet har tagit till ordentligt i sina krav på samhället genom att ta bort skatteintäkter och ställa i utsikt besparingar i motsvarande grad. Det är tveksamt. Det finns nog ingen majoritet i riksdagen för åtgärder i den riktningen. Min förhoppning är att vi, när vi kommer längre fram i dagens debatt, skall få åtskilligt fler punkter belysta än vi hittills fått. Från majoritetspartiets sida kommer flera att ta upp frågor av allmänt intresse.

Jag nöjer mig, herr talman, med dessa synpunkter. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på de särskilda yrkanden som är ställda och som vi sedan får ta upp till ytterligare behandling.

Herr VIRGIN (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja lyckönska bevillningsutskottets ärade ordförande till den förnöjsamhet som han kan ådagalägga över att man inom regeringen har kastat skatteberedningens förslag i papperskorgen — resultatet av många års arbete, som herr Ericsson ivrigt deltog i — och att man i stället fört över utredningsarbetet till arbetsgrupper inom finansdepartementet. Jag tycker nog att det i stället borde kännas rätt otillfredsställande för herr Ericsson.

Sedan säger herr Ericsson att jag i mitt första anförande yrkat, att man skulle begränsa progressionen till 30 procent i stället för som nu 65. Jag ställde inget sådant yrkande. Våra yrkanden framföres i de reservationer som är fogade till bevillningsutskottets betänkande. Jag angav endast med ett exempel hur litet progressiviteten betyder i dagens moderna samhälle, och det är något annat.

Vidare säger herr Ericsson, att det inte kan vara möjligt att progressiviteten har skadeverkningar i samhället. Då frågar man verkligen, varför herr Eric-

Ang. en reform av beskattningen

son var med om att i skatteberedningen föreslå just den lindring av progressiviteten och marginalskatten som jag pläderade för och varför man i skatteberedningen enhälligt ansåg att den höga progression som vi har innebär just sådana skadeverkningar.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är litet förvånad över att bevillningsutskottets ordförande finner, att regeringsförslaget i skattefrågan överensstämmer med skatteberedningens principer, men jag noterar med tillfredsställelse att han dock något justerade det uttalande som finns på sidan 61 i bevillningsutskottets betänkande. Där står det: »Även om allmänna skatteberedningens förslag av ovan anförda skäl för närvarande inte i sin helhet kan bli föremål för lagstiftning, överensstämmer de i propositionen framlagda förslagen med de allmänna riktlinjerna i skatteberedningens betänkande.» Herr Ericsson sade nu att »åtskilliga» av principerna i skatteberedningens betänkande överensstämmer med regeringens förslag, och jag vill inte bestrida att det kan finnas någon del som överensstämmer, men i väsentliga avseenden saknas denna överensstämmelse. Bland annat noterar jag att progressionen enligt det föreliggande utskottsförslaget ändå kommer att stegras för vissa grupper av skattedragare, särskilt bland de ensamstående.

Jag har framför mig en tabell som visar att ensamstående med en årsinkomst mellan 13 000 och 17 000 kronor och mellan 18 000 och 22 000 kronor liksom mellan 33 000 och 39 000 kronor kommer att få vidkännas en höjning av marginalskatten i stället för en sänkning. Inom vissa inkomstgrupper rör det sig om stegringar som inte är så små. När det gäller t. ex. inkomster mellan 13 000 och 14 000 kronor blir det en stegring från nuvarande 39,7 till 43,8 procent, i 15 000—16 000-kronorsklassen från 42 till 48,3 procent enligt propositionen och i 21 000—22 000-kronors-

klassen från 41,9 till 46,1 procent. Det är inte så små stegringar. Även inom en del av de andra av mig nämnda inkomstgrupperna är marginalskattestegringarna icke obetydliga. Jag tycker att detta är en av de allra tråkigaste sidorna av det föreliggande förslaget.

Vi har från folkpartiets sida försökt åstadkomma en viss förbättring genom att särskilt för ensamstående föreslå en större lättnad än för andra. Att de av oss framförda förslagen till lättnader är motiverade av en önskan att verkligen åstadkomma en början till en allmän sänkning av marginalbeskattningen, av progressionen, är klart, bl. a. med hänsyn till den betydelse som också vi tillmäter skatteprogressionens hämmande inverkan på arbetsvilja och framåtanda.

Vidare må påpekas att när herr Ericsson i Kinna är förvånad över att vi inte har framlagt något mervärdeskatteförslag, då ett sådant var fullständigt utformat av skatteberedningen, motiverade jag detta bl. a. med att skatteprogrammet består av olika avsnitt som måste samordnas. Det är inte möjligt att göra en sådan samordning under några korta veckor med de små resurser som oppositionen förfogar över. Därför är vi nödsakade att avvakta regeringens förslag.

Till sist hoppas jag att inga grupper inom en riksdag skall behöva vara transportkompanier åt det ena eller andra hållet. När jag började syssla med politik, trodde jag att riksdagsmännen var obundna och skulle vara obundna och bedöma frågorna sakligt från fall till fall. Jag hoppas att socialdemokraterna inte skall utgöra transportkompani vare sig åt oppositionen eller åt regeringen.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag förmodar att bevillningsutskottets ordförande i viss mån har missförstått mig, när han påstår att jag skulle ha uttryckt mig på det

sättet: »när vi får en allmän översyn». Vad jag här poängterade var ingenting annat än att dessa delutredningar borde arbeta så snabbt som möjligt och att utredningsresultaten snabbt borde läggas på riksdagens bord så att vi kunde få ta ställning till dem. Utöver detta finns det väl anledning att vara litet kritisk mot den nya departementsutredningsform, som nu tycks ha förts in och som inte vilar på någon parlamentarisk grund.

Beträffande skatteskalorna vill jag säga att oavsett om jag är med i en skatteutredning eller sitter i bevillningsutskottet, trots att jag själv är jordbrukare — det är ett bra yrke och det är inte något fel med det — finns det inte någon anledning att stirra sig blind på de inkomster jordbrukarna har och att upprätta skatteskalor i enlighet därmed, utan denna förändring av skatteskalorna har syftat till att utjämna den puc-kel, som enligt vad alla erkänner varit felaktig — den har ju varit en skönhetsfläck i skattesystemet. I mån av de medel, som stått till förfogande för centerpartiet och folkpartiet, har vi velat göra en litet större justering i detta avseende än som föreslagits av Kungl. Maj:t och bevillningsutskottets majoritet.

I fråga om förvärvsavdragen har jag uttryckt mig på det sättet, att önskemålen i de motioner som avgivits av såväl centerpartiet som folkpartiet i stort sett blivit tillgodosedda. Vad sedan i övrigt tidningarna skriver är deras ensak — här bör vi väl bara ta hänsyn till det sagda ordet som sådant från denna talarstol.

Det förundrade mig en liten smula, när herr Ericsson i Kinna frågade varför vi inte föreslagit en mervärdeskatt, då skatteberedningen redan utformat lagtext och allting. Jag vill då svara, att jag på samma sätt som herr Ericsson i Kinna inte ser mervärdeskatten som en isolerad företeelse, utan jag anser att den frågan bör lösas i ett större skatte-sammanhang. Detta är väl anledningen

Ang. en reform av beskattningen
till att förslaget inte lagts fram isole-rat. Det beror i det här fallet inte på brist på expertis, utan det beror på den förklaring jag här har gett.

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort gen-mäle:

Herr talman! Herr Virgin tog illa upp mitt resonemang om hans yttran-de beträffande progressionen i skatte-skalan. I den mån jag uttryckte det så illa, att jag sade att herr Virgin föresla-git detta, ber jag om överseende — det var aldrig min avsikt. Jag förde det re-sonemanget, att om jag uppfattade herr Virgin rätt, var det ett önskemål från hans sida att progressionen inte borde vara starkare än 30 procent i stället för 65 procent — och det var väl riktigt. När han hänvisar till att skattebered-ningen föreslagit en lindring i progres-sionen, är det riktigt. Det föreslogs många andra ting som skulle påverka skatterna totalt, och sammantaget har jag ingen anledning att på något sätt ta avstånd från vad skatteberedningen på sin tid föreslog.

När herr Sundin beträffande önske-målen om utredning ger uttryck åt den förklaring han gav i sitt senaste inlägg, utgår jag ifrån att vi är överens på den punkten och att herr Sundin är nöjd med det utredningsarbete som satts i gång. Det var bra att jag fick reda på detta, ty om dessa utredningar resulter-ar i förslag, som sedermera framläg-ges för riksdagen, leder detta fram till en reformering av hela vårt skattesys-tem.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Efter denna första om-gång i vår skattedebatt i denna kamma-re, där de olika partiernas huvudtalare och bevillningsutskottets ordförande deltagit, skall jag be att få säga några ord om den indirekta beskattningen och ta upp några detaljer i densamma.

Låt mig då först säga, att även jag

Ang. en reform av beskattningen

tillhör dem som beklagar att en samlad reform av vårt skattesystem på basis av skatteberedningens förslag inte förelagts årets riksdag. Det resultat, som skatteberedningen kom fram till efter långvariga och ingående förhandlingar, var ju ett resultat av ett givande och ett tagande från de parter som deltog i beredningen. Det var en kompromiss, som innehöll både för- och nackdelar för de intresseorganisationer och partier som var representerade i utredningen, men resultatet var ett i stort sett enhälligt förslag, som även i huvudsak tillstyrktes av remissinstanserna. Man trodde väl då att förslaget hade en så god förankring i olika medborgargrupper, att finansministern skulle acceptera detsamma som underlag för ett förslag till en skattereform vid årets riksdag.

För näringslivet innehöll förslaget påtagliga både för- och nackdelar, som emellertid var sammanvägda till en acceptabel enhet. Jag vet hur man inom de mindre företagens organisationer inom hantverk, industri och handel emottog det skattepaket som beredningen lade fram. Man accepterade de föreslagna skatteskalorna, som betydde en avsevärd lindring av progressionen i den direkta beskattningen. Man var emellertid inte alls glad åt socialavgifternas finansiering, som skulle medföra en ytterligare belastning på företagens kostnader, och man insåg att mervärdeskatten skulle betyda ökat arbete för företagen — även för dem som nu har att redovisa omsättningsskatt. För många företag inom detaljhandeln och servicesektorn skulle mervärdeskatten inte innebära någon fördel jämfört med den nuvarande omsättningsskatten, men den accepterades utan större tvekan, när den medförde uppenbara fördelar för hela näringslivet. Den indirekta beskattningen på produktionsmedlen skulle genom mervärdeskatten falla bort, vilket skulle innebära en uppenbar fördel för vår exportindustri. Förslaget till indirekt beskattning inne-

höll också andra givna fördelar, som jag senare skall komma till.

I detta sammanhang vill jag speciellt framhålla, att den föreslagna mervärdeskatten var företagsneutral och konkurrensneutral, d. v. s. den missgynnade inte, som den nuvarande allmänna varuskatten i vissa fall gör, företag som arbetar som underleverantörer åt t. ex. storindustrin. Här tänker jag särskilt på företaget inom reparations-, underhålls- och servicesektorn.

Herr talman! Jag har tidigare i motioner i denna kammare framhållit, att vår nuvarande omsättningsskatt inte är företags- eller konkurrensneutral när det gäller reparationer, service och underhåll på investeringsvaror inom näringslivet. Om sådana arbeten nämligen utföres av ett reparations- eller serviceföretag för ett beställande företags räkning, utgår omsättningsskatt på såväl material- som arbetskostnader. Om arbetet emellertid utföres av anställda inom det egna företaget eller av en specialavdelning inom företaget utgår inte omsättningsskatt på arbetskostnaderna. Nu har det emellertid blivit en alltmer vanlig tendens att företaget, t. ex. inom storindustrin, ansett det vara ekonomiskt riktigt att specialisera sig på den egna egentliga produktionsinsatsen och överlåta underhålls- och servicearbeten på maskiner och verktyg åt specialister hos självständiga företag, som har både teknisk utrustning och kvalificerad arbetskraft för dessa uppgifter. Det anses alltmer vara en rationell och riktig arbetsfördelning. Inom t. ex. den mekaniska branschen finns ett stort antal mindre företag, som specialiserat sig på underhålls- och reparationsarbeten och som även har industrien bland sina kunder. Omsättningsskatten har naturligtvis en ogynn- sam inverkan på dessa mindre serviceföretags konkurrenssituation. Den höjning av omsättningsskatten, som nu föreslås från 6,4 till 10 procent skärper detta förhållande. Den höjda skatten kan påverka industriföretagen till en

integration av en reparations- och serviceverksamhet som företagsekonomiskt sett annars inte skulle bedömas som lönsam och ändamålsenlig. I denna del är omsättningskatten alltså inte konkurrensneutral.

I föreliggande utlåtande från bevillningsutskottet tillstyrker utskottet finansministerns förslag om att skatten på investeringsvaror skall utgå på 60 procent av anskaffningskostnaderna för att beskattningen av investeringsvaror inte skall höjas och ytterligare försämra konkurrenssituationen för vår industri. Härigenom kommer underhåll av och reparationer på investeringsvaror i ett sämre läge än nyanskaffning. Här utgår ju skatten på 100 procent av kostnaderna. Detta anser jag av flera skäl vara felaktigt. Naturligtvis bör omvårdnaden av maskiner och verktyg och inventarier skattemässigt stimuleras i lika hög grad som nyanskaffningen. Beträffande underhållet och omvårdnaden kan man naturligtvis föra samman principiella resonemang beträffande kostnadernas inverkan på industriens konkurrensförmåga som när det gäller nyanskaffningen. Man borde emellertid enligt min åsikt även förhindra att de av mig påtalade konkurrensolägenheterna med den nuvarande omsättningskatten förstärkes genom att i varje fall tillämpa samma beräkningsgrund för beskattningsvärdet på underhåll som för nyanskaffning. Jag har tillsammans med herr Gösta Jacobsson velat understryka detta genom den med nr 19 betecknade blanka reservationen. Jag hoppas att man vid en kommande riksdag skall ta hänsyn till däri framställda åsikter och önskemål.

En uppenbar förtjänst i skatteberedningens förslag när det gäller den indirekta beskattningen var enligt mitt förmenande att beredningen gjorde rent hus med alla punktskatter utom dem på sprit och tobak. Den ganska vildvuxna flora av punktskatter, som tillkommit vid olika tidpunkter och med olika motiv vilka numera knappast kan anses

Ang. en reform av beskattningen

vara acceptabla, är inte förenlig med ett reformerat modernt skattesystem. Jag beklagar att finansministern inte heller när det gäller punktskatterna har velat helt följa skatteberedningen utan har begränsat sig till att föreslå avskaffandet av endast en del av dessa skatter, medan andra enligt herr Sträng bör bibehållas, vilket motiveras med att de skulle vara av lyxkaraktär. Detta motiv anser jag inte vara godtagbart för bibehållande av denna särbeskattning. Det är ju utomordentligt svårt att i vår tid dela upp människornas behov och inköp i lyxvaror och nödvändighetskonsumtion. Flertalet människor kan ju nu upprätthålla en sådan levnadsstandard att konsumtionen i betydande utsträckning inriktas på icke outhärliga varor. Man kan dessutom inte påstå, att de varor som enligt propositionen kommer att stå kvar som punktbeskattade i högre grad har lyxkaraktär än många andra icke beskattade varor. Vad är lyx? Är t. ex. en praktmöbel mindre lyx än en äkta matta? Den senare är punktbeskattad. Är en exklusiv aftonklänning mindre lyx än en päls? Är de kosmetiska artiklar, som våra damer dagligen använder, en lyx? Jag tror inte att de uppfattar det så. Är ett prydnadsföremål i porslin, i glas eller annat material mindre lyx än ett prydnadsföremål av silver? Är det mera lyx att duka ett festbord med bordsbestick av äkta silver än att använda exklusivt porslin? Jag kan nämna många andra exempel också. Värderingarna är här utomordentligt svåra, och jag menar att det inte är vår skattelagstiftnings uppgift att dela upp våra behov i lyxvaror och outhärliga varor.

Punktbeskattningen medför dessutom en omotiverad och ekonomiskt olämplig snedvridning av konkurrensläget mellan olika företag både internationellt och inom landet, och det medför också en olämplig snedvridning av konkurrensläget mellan varandra närliggande branscher. Det kan vara motiverat med särbeskattning på konsum-

Ang. en reform av beskattningen

tionen av tobak och sprit på grund av de sociala och medicinska konsekvenser som missbruket där kan medföra. Likaså kan en särbeskattning av motorismen i viss mån försvaras med hänvisning till de stora extra utgifter som samhället får på grund av bilismens expansion. I övrigt bör emellertid staten inte utan mycket starka skäl ingripa i människornas inköps- och konsumtionsvaror genom skattelagstiftningen. I sitt betänkande nr 16 från år 1963 framför också bevillningsutskottet sådana synpunkter. Utskottet biträdde då meningen att punktskatterna i vissa fall har ofördelaktiga verkningar och påverkar konsumenternas val i de fall där substitut till de punktbeskattade varorna erbjödes. I samma mån som beskattningen belastar viss bransch kan den således gynna närliggande obeskattade varuområden. I och för sig torde det enligt utskottets uppfattning vara så att ju mer den allmänna varuskatten höjs, desto mer framträder olägenheterna av punktskatterna. Utskottet ansåg 1963 det vara synnerligen önskvärt att allmänna skatteberedningen i sitt arbete skulle finna lösningar i fråga om avvägningen av den indirekta beskattningen som möjliggör en mera likformig belastning av denna beskattning.

Jag tror inte jag överdriver, herr talman, om jag påstår att verkningarna av den gällande punktbeskattningen för närvarande är mest besvärande inom guldsmedsbranschen. Det beror dels på att branscher med närliggande sortiment, t. ex. inom presentvaruområdet, är befriade från särbeskattning.

Jag vill, herr talman, som jag gjort många gånger tidigare i denna kammar, framhålla att den svenska guldsmedsbranschen även kommer i ett ogynnsamt konkurrensläge i förhållande till utlandet. Det är många turister som begagnar tillfället att använda sin svenska valuta till inköp av smycken i utlandet, därför att varorna där blir billigare enär de inte är särbeskattade. I vårt södra grannland Danmark slopa-

des för två år sedan den särskilda beskattningen på guld- och silvvervaror. Vid bevillningsutskottets behandling av föreliggande frågor fick vi meddelande om att danska regeringen till folketings- et framlagt en proposition beträffande indirekt beskattning vari även föreslogs ett återinförande av denna särbeskattning. Därmed bortföll, enligt vad jag tyckte, ett av de många argument som framförts för guldsmedsskattens slo- pande i Sverige.

Nu är det emellertid så att det folketingsutskott som behandlade den danska regeringens förslag i avseende på guldsmedsskatten enhälligt gick emot förslaget, och detsamma bifölls således icke av folketings- et. Motivet härför är i stor utsträckning att man har tagit lärdom av de olägenheter och stora svårigheter som guldsmedsskatten medfört i vårt land och även i Norge. De näringslivsorganisationer som företräder branschens intressen i Danmark har för utskottet framhållit dessa olägenheter, och det kan vara intressant att lämna ett referat från den debatt som förekom i folketings- et. Aksel Larsen påpekade att det ibland kan vara nyttigt när näringslivet lägger fram sina synpunkter till folketings- ets utskott. Det hade t. ex. skett beträffande guld- och silverskatten, där branschens representanter enligt talaren, dokumenterat att en 25-procentig avgift komme att vara ruinerande för branschen.

Det är en varm förhoppning att vår finansminister och vårt bevillningsutskott tar intryck av vad som skett i vårt södra broderland. Jag vill också åberopa ett uttalande som Nordiska rådet gjorde under sin höstsession i fjol där man uttalade sig för en enhetlig utformning av den direkta beskattningen. Speciellt drog man upp punktskatteproblemet. Det var naturligtvis den danska regeringens avsikt att med sitt förslag få en sådan likformighet mellan Danmark, Norge och Sverige, som Nordiska rådet rekommenderat, men då nu detta förslag på mycket goda grunder

avvisats av det danska folketinget, så tycker jag att likformigheten bör förbättras genom att punktskatterna slopas i vårt land.

Ett mycket starkt argument mot skatten är även det betydande fusk som förekommer i branschen av mindre nogräknade företagare, som utnyttjar brister i kontrollbestämmelserna för att undgå skatt. Därigenom utsätts den reguljära yrkeskåren för en utomordentligt besvärande priskonkurrens. De mot skattebestämmelserna lojala yrkesmännen har mycket svåra konkurrensförhållanden att kämpa emot på grund av detta fusk.

Som framgår av utskottets betänkande har kontrollstyrelsen nyligen framlagt förslag till ändring av förordningen om försäljningsskatt i syfte att komma till rätta med dessa missförhållanden. Det är min förhoppning, att det verkligen skall lyckas att stävja detta fusk.

Får jag också framhålla, herr talman, den enligt min mening orättvisa och konkurrenshämmande beskattningen av förnämlig konstnärlig verksamhet, som skatten på guld- och silvverror innebär. Vi har i vårt land många skickliga konsthantverkare, som arbetar med ädla metaller, t. ex. silversmeder. Värdet av de konstprodukter som de framställer bestämmas huvudsakligen av den konstnärliga utformningen och det yrkesskickliga arbetet. Värdet av materialet, silvret, som ingår i varan, utgör i regel en mindre del av den färdiga varans pris. Resultatet av punktskatten blir att i huvudsak det konstnärliga utövandet och arbetsinsatsen beskattas med ett påslag av 25 procent utöver omsättningskatten, som nu kommer upp till nära 10 procent. Här behandlas konstnärligt skapande verksamhet av hög klass helt diskriminerande i förhållande till annan konstutövning. Jag tycker det är något att tänka på i en tid, då staten rätt generöst understöder annan konstnärlig verksamhet.

Ang. en reform av beskattningen

Utskottet har uppmärksammat dessa olägenheter för denna grupp av konsthantverkare, och det är jag glad över. Utskottet förordar att man i första hand undersöker, om det inte är möjligt att skapa särskilda regler för nedläggning av beskattningsvärdet för sådana konsthantverksprodukter. Det torde inte vara uteslutet, säger utskottet, att med utgångspunkt från den inom guldsmedsbranschen gängse relationen mellan försäljningspris och ädelmetallvärde kunna för ädelmidet konstruera en reduceringsregel, som medför betydande skattelättnader utan att inbjuda till skatteflykt. Utskottet förväntar att detta spörsmål blir föremål för prövning i samband med departementsbehandlingen av kontrollstyrelsens förslag till författningsändring.

Jag anser detta vara en välvillig skrivning av utskottet men, herr talman, den riktiga lösningen är dock enligt min åsikt ett helt avskaffande av de punktskatter, som inte har social eller medicinsk betydelse, och då även försäljningsskatten på guldsmedsvaror. Jag ansluter mig helt till de åsikter som i det avseendet framförs i reservation nr 1 till utskottets betänkande.

Får jag till slut, herr talman, säga några ord om reservationerna 24, 25 och 26 beträffande beskattning av sprit och läskedrycker. De båda förstnämnda reservationerna grundar sig på yrkanden i motionsparet I: 210 av herr Sundin m. fl. och II: 256 av fröken Elmén m. fl.

Motionärerna betonar i detta motionspar, att tyngdpunkten i nykterhetspolitiken bör ligga på åtgärder av positiv och förebyggande natur och framhåller, att nykterhetsrörelsens uppfattning beträffande nykterhetspolitiken sedan länge präglats av sådana tankegångar. Även om huvudlinjen för en aktiv nykterhetspolitik bör ligga i upplysning, information, forskning och vårdåtgärder, innebär detta inte att skatterna saknar betydelse som nyk-

Ang. en reform av beskattningen

terhetspolitiskt instrument. Det framhålls i motionerna, att finansministern i proposition nr 90 till 1963 års riksdag gjorde ett uttalande till förmån för alkoholbeskattningens användande i nykterhetspolitiskt syfte genom att förklara, att den speciella beskattningen av rusdrycker fyller en viktig funktion i de nykterhetspolitiska strävandena som ett värdefullt stöd åt de positiva åtgärderna. Finansministern har vid andra tillfällen starkt betonat nödvändigheten av positiva åtgärder.

Efter den höjning av alkoholbeskattningen som företogs 1963 har alkoholkonsumtionen fortsatt att stiga, vilket i viss utsträckning kan bero på den ökade köpkraften. Om man tror på alkoholbeskattningen som ett nykterhetspolitiskt instrument, bör man även medverka till att spritpriserna justeras uppåt med stigande köpkraft. I reservation nr 24 yrkas därför liksom i nämnda motionspar på omedelbar höjning av priserna på spritdrycker.

I reservation nr 25 yrkas att regeringen bör ägna alkoholpriserna fortlöpande uppmärksamhet och föreslå riksdagen prisjusteringar genom att förebygga ur nykterhetspolitisk synpunkt ogynnsamma effekter av ett relativt förbilligande av alkoholdryckerna. Jag yrkar, herr talman, bifall till dessa reservationer.

Reservation nr 26 bygger på vice talmannen herr von Friesens motion i andra kammaren, vari hemställes om utredning beträffande möjligheter att avskaffa läskedrycksskatten i samband med en motsvarande revision av skatteskalorna för alkoholhaltiga drycker.

Jag anser, med hänvisning till vad jag tidigare anfört liksom övriga reserveranter, att läskedrycksskatten borde avvecklas i samband med övriga punktskatter. Jag har dock ingenting emot att frågan tas upp i samband med en utredning av spritbeskattningen ur nykterhetspolitisk synpunkt. Jag yrkar bifall även till denna reservation.

För övrigt vill jag, herr talman, in-

stämman i de yrkanden herr Lundström tidigare framställt.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Under mer än ett kvartssekel har socialdemokraterna suttit vid den politiska makten i vårt land. Det är en tid som kännetecknats av ständigt ökade utgifter över budgeten, för att kulminera i årets budgetförslag på nära 26 miljarder kronor. Detta innebär en ökning av utgifterna med nära 4 miljarder på ett enda år. Det förtjänar i detta sammanhang uppmärksammas, att under den senaste tioårsperioden har statens utgifter ökat med cirka 17 miljarder kronor.

Årets utgiftsökning motsvaras av en nästan lika stor ökning på inkomstsidan. Trots inkomstförstärkningar lyckas det emellertid inte finansministern att totalbalansera budgeten. Han är försiktig vid beräkningarna och räknar således med ett upplåningsbehov av cirka 900 miljoner kronor, men detta belopp ligger inom felräkningsmarginalen och har heller ingen avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingen.

Vad som däremot är avgörande är hela budgetens karaktär med ökade utgifter, som ofelbart kommer att leda till ytterligare inflation. Det är alldeles uppenbart att 4 miljarders statlig utgiftsökning i ett läge där alla produktionsresurser är utnyttjade och alla offentliga utgifter stiger lika snabbt är inflationsdrivande, oavsett hur den förbrukas. Det erfordras inga undersökningar för att konstatera, att denna politik hos oss under efterkrigstiden, sedan alla resurser blivit tagna i anspråk, lett till en inkomststegring som varit helt oförenlig med ett stabilt penningvärde.

Den nuvarande skatte- och utgiftspolitik kommer, om inga mirakel inträffar, att leda till en explosiv stegring av inkomsterna, som inte motsvaras av ökad produktion, under 1966. Det

råder därför ingen tvekan om att denna väldiga utgiftsstegring över budgeten kommer att leda till inflation. Det finns nämligen ingen människa som frivilligt släpper ifrån sig sin inkomst och konsumtionsandel. Vad som kommer att gå åt till ökade kostnader och skatter kommer därför genom kompenstationstänkandet att leda till krav på ökade löner, även om de inte kommer att innebära någon väsentlig real-lönestegring.

Det verkar nu som om det enda som skulle kunna tänkas utgöra en gräns för denna politik är vårt kostnadsläge jämfört med kostnadsläget i de länder med vilka vi driver affärer. Skulle vår export på allvar hotas genom bristande konkurrenskraft, tvingas man till omprövning. Det kan då redan vara för sent, om inte faran upptäcks i tid. Vi kan då komma att befinna oss i ett mycket svårt läge med en stegrad inflation inom landet samtidigt som utrikeshandeln kan drabbas av ett hårt tryck på grund av bristande konkurrensförmåga. För att vi skall kunna hejda en sådan utveckling måste, efter vad jag kan förstå, alla goda krafter samarbeta.

Genom den förda utgiftspolitik har vi också fått ett skattetryck som kan räknas som det högsta i världen. Från högerpartiets sida har under en följd av år framförts kritik mot den socialdemokratiska politiken, inte minst i den mån som den sammanhänger med skattepolitiken. Främst har kritiken gällt det totala skattetryckets höjd och den automatiska höjning av den direkta inkomstskatten för fysiska personer som den fortgående inflationen medfört. Till följd av dessa och andra kritiska synpunkter tillsattes skatteberedningen, som lämnat sitt betänkande under föregående år. Häri underströks det berättigade i den kritik som framförts, och beredningen förklarade enhälligt, att väsentliga ändringar i skattesystemet borde komma till stånd.

Trots att förslaget utgjorde en god

Ang. en reform av beskattningen

grund att bygga på, har emellertid regeringen gått andra vägar då den föreslår en viss omläggning av skattesystemet. Det förslag som framlagts i proposition nr 14 kan inte betraktas som en lösning av skattepolitiken. Man beträdder nya vägar, som inte varit föremål för remissbehandling hos sakkunniga instanser. Vi från vår sida har utgått från att det förslag som framlagts är av tillfällig karaktär, och vi förutsätter att förslag till en genomgripande skattereform kommer att läggas fram inom den närmaste tiden.

Då det gäller dagens betänkande vill jag erinra om att högerpartiet i sitt alternativ till regeringsförslaget har begärt en skattesänkning med cirka 900 miljoner kronor. Detta möjliggörs genom begränsningar av de statliga utgifterna med drygt 800 miljoner redan för nästa budgetår. En betydande fördel med högerförslaget är att alla skattskyldiga, såväl ensamstående som gifta, får skattelättnader i sin totala skattebörda. Någon övervältring av skatten på ensamstående uppstår inte enligt förslaget.

Högerpartiet sätter in skattesänkingsförslaget på tre punkter.

Skatteskalorna ändras så att progressiviteten och därmed skatten minskar kraftigt för de flesta inkomsttagare. Av hela skattesänkningen belopp faller endast en bråkdel på relativt höga inkomsttagare. Den helt övervägande delen kommer vanliga inkomsttagare till godo, och skattesatsen sänks från 10 till 7 procent i det s. k. proportionella skiktet. Förslaget angående uttagsprocenten innebär i sin helhet att den statliga inkomstskatten skulle minska med cirka 600 miljoner i jämförelse med propositionens förslag.

Maximeringen av folkpensionsavgiften till 1 200 kronor om året, som regeringen kräver, kan vi inom högerpartiet inte godkänna. I stället föreslår vi 800 kronor såsom maximum.

För barnfamiljernas del innebär högeralternativet ännu större skattelind-

Ang. en reform av beskattningen

ringar än vad regeringsförslaget gör. Vi godtar för vår del höjningen av barnbidragen men vill därutöver införa barnavdrag med 1 000 kronor för varje barn, vilket ger barnfamiljerna ytterligare 300 miljoner i skattelättnader.

När det gäller regeringens förslag om att kommunalskatteavdraget skall schabloniseras, så motsätter vi oss detta. Vi anser att den föreslagna konstruktionen strider mot skatteförmågeprincipen, enär den inkomsttagare som har den största kommunala skattebördan på grund av hög utdebitering i hemortskommunen erhåller den minsta fördelen. Ur teknisk synpunkt är det också otympligt och ställer till ökat krångel. Sådant bör man i stället försöka undvika, anser vi. Till sin verkan skulle emellertid detta förslag innebära ett differentierat ortsavdrag, vilket vi bör lägga på minnet. I det sammanhanget ber jag att få konstatera, att utskottsmajoriteten när det gäller ortsavdragen till barnfamiljerna inte har samma uppfattning som vi.

Jag ber sedan, herr talman, att få kommentera några av våra reservationer.

Beträffande reservationerna nr 8 och 11 vill jag framhålla, att vårt förslag angående skatteskalorna har avvisats av utskottsmajoriteten. Vi har därför avgivit en reservation, vars innebörd är att vi funnit den mest angelägna reformen vara att mildra verkningarna av progressiviteten för de stora inkomsttagargrupperna. Samtidigt har vi velat ge skäligen kompensation för höjningen av den allmänna varuskatten, vilken vi ansett oss kunna acceptera såsom ett provisorium i avvaktan på en övergång till ett mervärdesskattesystem. Genom de besparingsförslag som vi lagt fram har utrymme dessutom skapats för en verklig skattesänkning. Denna bör i första hand komma de inkomsttagare till del, vilkas inkomster ligger omkring genomsnittsinkomsten. För att bereda de låga inkomsttagarna kompensation för

den höjda varuskatten har vi föreslagit att uttagandet av folkpensionsavgiften omläggas så att den beräknas på beskattningsbar inkomst, vilket överensstämmer med propositionen, bortsett ifrån maximiuttaget, samt att det första steget i den statliga inkomstskatteskalan sänks från 10 till 7 procent. För inkomstskiktet över det proportionella föreslår vi lägre skattesatser än regeringen upp till inkomster på 60 000 kronor beskattningsbart belopp. För inkomstskikten därutöver bör en sänkning av marginalskatten tas upp i samband med en definitiv reform av skattesystemet, som vi anser bör komma.

Genom våra förslag får åtskilliga inkomsttagare redan nu lägre marginalskatt än enligt utskottsmajoritetens förslag.

Då man bedömer verkningarna av våra förslag, måste man också ta hänsyn till förslaget om införande av ett barnavdrag av 1 000 kronor för varje barn under 18 år vid beskattningen. Det medför att skattesänkningarna enligt vårt förslag för barnfamiljernas del blir väsentligt större än enligt utskottsmajoritetens förslag. Detta finner vi fullt i sin ordning med hänsyn till barnfamiljernas större försörjningsbörd.

Härmed ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationerna nr 8 och 11.

Reservation nr 14 är en trepartireservation, som behandlar frågan om indexreglering av skattesystemet. Reservationen utmynnar i ett yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om att en undersökning måtte komma till stånd rörande metoder att undvika inflationens skattehöjande verkningar samt att förslag i anledning härav föreläggas riksdagen. Såsom motiv för att högerpartiet vill ha en sådan utredning vill jag framhålla, att det är två omständigheter som tillför staten obehöriga skattevinster. Den ena är att ortsavdragen förlorar i realvärde vid en inflation. Den andra omständigheten är

att inkomster som endast nominellt stegras i takt med inflationen till en del blir beskattade inom högre progressions-skikt än tidigare. Allmänna skatteberedningen har även uppmärksammat detta förhållande och kommit till det resultatet, att en inflation av cirka 2 procent per år ökar statens skatteintäkter med cirka 200 miljoner kronor per år. Skulle inflationen, vilket ju inte alls är omöjligt, uppgå till cirka 6 procent under år 1965, skulle den automatiska skattehöjningen bli omkring 600 miljoner kronor för detta år. Det är alltså hög tid att få en indexreglering till stånd. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall även till reservation nr 14.

Beträffande reservation nr 2, som behandlar riktlinjerna för en framtida skattereform, vill jag framhålla, att vi inom högerpartiet beklagar att finansministern i sin proposition icke utgått från allmänna skatteberedningens utredningsresultat på flera punkter. Vi har å vår sida i största möjliga utsträckning sökt ansluta oss till de tankegångar som där förts fram. Jag vill betona att en omprövning av hela skattesystemet bör ske redan nästa år enligt de tankegångar som ligger bakom allmänna skatteberedningens förslag. Man bör även sträva efter att inte endast fördela skattebeloppen, utan också få till stånd en verklig sänkning av skattetrycket. Vi är medvetna om att detta inte kan ske på annat sätt än genom en begränsning av de statliga utgifterna eller i varje fall en begränsning av ökningstakten i dessa. Det långsiktiga målet bör därför vara en successiv sänkning av det totala skattetrycket, vilket bör förberedas av en besparingsutredning, varom framförts förslag av högerpartiet.

Vi anser alltså att de av oss förordade lagstiftningsåtgärderna bör åtföljas av ytterligare åtgärder vid nästa års riksdag. Vid utformningen av det framtida skattesystemet måste tillses att arbetsviljan inte hämmas, att sparandet och

Ang. en reform av beskattningen

riskvilligheten främjas samt att skattebördan hålles på rimlig nivå för samtliga skattskyldiga. Ansträngningarna bör i första hand inriktas på att lindra den direkta beskattningen inte minst för de stora grupperna i mellanskiktet. De ogynnsamma verkningarna av alltför höga marginskatter måste undanröjas. Samtidigt bör genom beskattningen erforderlig hänsyn tagas till den skiftande bärkraften hos olika skattskyldiga. Speciell uppmärksamhet bör därvid ägnas åt barnfamiljerna. I sammanhanget bör också familjebeskattnings utformning prövas på grundval av det utredningsarbete som vi anser böra bedrivas inom en parlamentarisk kommitté. Likaså bör den av oss begärda utredningen rörande förmögenhetsbeskattningen fullföljas inom sådan tid att denna beskattnings ställning i det framtida skattesystemet kan tas upp till prövning i sammanhanget.

När det sedan gäller omsättnings-skatten, har vi godtagit förslaget om höjningen endast såsom ett provisorium. Den utredning som skall överväga vissa frågor rörande den av skatteberedningen föreslagna mervärdeskatten bör bedrivas med sådan skyndsamhet att ett förslag till definitiv reform av den indirekta beskattningen grundat på skatteberedningens förslag kan föreläggas nästa års riksdag.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall även till reservation nr 2.

Mina partikamrater i bevillningsutskottet kommer att behandla övriga reservationer vid detta betänkande, där vi är engagerade, men jag skall redan nu be att få yrka bifall till dessa reservationer, nr 4, 10, 12, 15, 17, 21 och 28.

Då det gäller punkten A IV i utskottets betänkande ber jag att få föreslå den ändringen, att Kungl. Maj:t bemyndigas upprätta och fastställa ny sjömansskattetabell med utgångspunkt från de skatteskalor som ligger till grund för vår reservation nr 8.

Ang. en reform av beskattningen

Herr ELOFSSON (cp):

Herr talman! När riksdagen har att behandla skattesystemet i vårt land uppstår ju alltid en del motsättningar. Den ene anser att man kan gå en väg, den andre en annan väg, och på så sätt blir det alltid litet tvistigheter. I fråga om det stora skatteförslag, som vi har att behandla i dag, kan man gott säga att det innebär en uppgörelse i sådan mån att det kanske kan gälla något år framåt, och så får man en bättre utredning, som möjligen kan leda till vissa ändringar.

Att jag har begärt ordet beror närmast på att man i en motion säger att punktskatterna skall avskaffas. Särskilt herr Stefanson har här talat om att sådana skatter inte längre bör finnas kvar, men han undantog ju ett par områden där punktskatterna enligt hans mening borde kvarstå. Jag är nog av den meningen att punktskatter i viss mån bör avskaffas, men jag anser också att man bör behålla dem på områden där de måste anses nödvändiga. Jag vill inte på något sätt bestrida att en extra beskattning på sprit och tobak kan vara skälig, men jag måste vända mig mot det ständiga pratet och skrivandet i tidningarna om att den höjning som här föreslås är motiverad av nykterhetspolitiska skäl. Jag tycker att dessa nykterhetspolitiska skäl nu har åberopats under så lång tid, att det någon gång skulle kunna komma en synlig verkan av dem. Så har inte varit fallet.

Jag beklagar naturligtvis alla de våldsdåd o. s. v. som sammanhänger särskilt med spritkonsumtion, men man borde dock ha ägnat uppmärksamhet även åt andra saker som har en menlig inverkan på människornas både hälsa och uppträdande. Jag tänker på den stigande konsumtionen i vårt land av olika slags tabletter, som införes hit och som har precis samma verkan på människorna som konsumtion av för mycket sprit. Detta har

man emellertid inte på något sätt velat röra vid utan lämnat helt åt sidan.

När vi här i kammaren för en del år sedan behandlade frågan om motbokens avskaffande, föranleddes det av ett förslag från nykterhetshåll. Det var ingalunda några andra som begärde motbokens avskaffande. Motboken var väl den enda hållhake som fanns på spritkonsumtionens område, och jag anser att man gjorde ett mycket stort fel när motboken slopades. Men det vill man inte från nykterhetshåll erkänna.

Jag instämmer när man beträffande olika skatteförslag säger att punktskatterna kan accepteras en viss tid men inte någon längre tid och att man önskar få bort punktskatterna fortast möjligt. Det låter kanske märkvärdigt att jag går med på att vi skall behålla punktbeskattningen på spriten, trots att jag företräder ett företag som just tillverkar sprit. Men jag säger: Låt oss behålla denna punktbeskattning på en skälig nivå! Ingen kan nämligen inbilla åtminstone mig, att man hindrar dem som missbrukar alkohol att skaffa sig sprit, även om vi höjer priset aldrig så mycket. Med prishöjningarna när man därför inte något annat mål än att man plockar in en del pengar från nyktert och ordentligt folk, och så passar man på att säga som i motionen, att pengarna skall användas för andra ändamål.

Jag tycker inte att det finns något samband mellan motionerna och reservationerna på detta område. I motionerna hänvisas till att pengarna skall användas för att täcka vissa merutgifter som kan uppstå i statskassan på olika områden, men i reservationen går man på de nykterhetspolitiska skälen. Jag förmodar att denna skillnad mellan motioner och reservation härleder sig från att man ville få så många som möjligt med på reservationen. Därför har reservationen getts ett annat innehåll än det motionerna hade från början.

När det gäller den omsättningsskatt som väl kammaren i dag kommer att besluta om vill jag bara framhålla, att även spritpriserna kommer att höjas, nämligen med 90 öre per flaska. Ni skall därför ingalunda tro att spriten inte berörs av höjningarna, utan även den kommer att få sin beskärda höjning.

Det har väl också i tidigare skatte-debatter sagts, att det är »straffbart» att på en viss vara ta ut en skatt som inte överensstämmer med utan ligger över vad som kan sägas vara en normal ersättning för varans inköps- eller produktionsvärde. Om inte kammarens ledamöter vet det förut, skall jag be att få tala om att tillverkningskostnaden för en flaska brännvin är 60 öre, men ni får i spritbutiken betala 26 kronor 50 öre för den. Är det inte en tillräckligt hög skatt?

Jag skulle vara mycket glad att få höra herr Stefansons inställning till denna fråga. Är herr Stefanson beredd att föreslå att även andra företag skall för sina varor punktbeskattas på samma sätt; optiker- och guldsmedsvaror, som herr Stefanson har ett visst intresse av att tillgodose, vill han ha skattefria, men andra varor är han inte villig ge motsvarande skattebefrielse.

De synpunkter som framförts i reservationerna 24 och 25 kan, herr talman, inte delas av mig, utan jag kommer på dessa punkter att följa utskottsmajoritetens förslag. Jag anser att samma höjning av omsättningsskatten bör ske på ifrågakvarande område som på andra områden och att man inte, såsom här föreslås, skall tillgripa en särbeskattning för att man sedan skall kunna använda dessa pengar litet hur som helst. Det rör sig ju här ändå om 130 miljoner kronor, som motionärerna anser att staten skall ta in på detta område. Jag skulle vilja fråga: Var finns de nykterhetspolitiska skälen, när man anser att ytterligare 130 miljoner kronor skall tillföras statskas-

Ang. en reform av beskattningen

san? Då måste man väl räkna med att folk köper denna vara, så att pengarna verkligen kommer in till statskassan. Jag skulle vara mycket tacksam, om jag kunde få ett svar på den frågan.

Om vi skall kunna förbättra nykterheten bland folket, är det nödvändigt att få till stånd ett kontrollsystem — om det heter motbok eller någonting annat gör detsamma — men låt oss skapa ett system som gör det möjligt att få kontroll över missbrukarna! Låt oss inte stämpla hela folket som missbrukare genom att säga att en höjning av spritpriserna skulle leda till större nykterhet i vårt samhälle!

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Det har kommit på min lott att behandla några detaljfrågor av huvudsakligen skatteteknisk natur, bl. a. kommunalskatteavdraget och skatteskalorna.

Vad först angår kommunalskatteavdraget vill jag rent allmänt säga, att nog har mycket funnits att erinra mot lagstiftningen på skatteområdet, men av alla mer eller mindre misslyckade lösningar tar den i propositionen föreslagna s. k. schabloniseringen av detta avdrag priset; det är direkt misslyckat.

Förslaget i denna del kan enligt min mening inte godtagas ens som ett provisorium. Den föreslagna regeln innebär att avdrag för kommunalskatt skall beräknas till ett belopp motsvarande minst — observera minst — en fjärdedel av den sammanräknade nettoinkomsten, d. v. s. summan av den skattskyldiges inkomster av olika förvärvskällor. Schablonavdraget får dock inte beräknas till högre belopp än 2 250 kronor för ensamstående och 4 500 kronor för äkta makar.

Innebörden av förslaget är först och främst en kategoriklyvning mellan skattskyldiga över och under ett visst inkomststreck. Äkta makar med en årsinkomst överstigande 32 000 kronor och ensamstående med en årsinkomst över-

Ang. en reform av beskattningen

stigande 16 000 kronor får endast göra avdrag för den faktiskt erlagda kommunalskatten föregående år med det belopp som står på skattsedeln; detta belopp i kronor och ören, varken mer eller mindre. Däremot får skattskyldiga med årsinkomster understigande angivna belopp, alltså under 32 000 kronor respektive 16 000 kronor, göra avdrag med viss kvotdel på sin inkomst även om de över huvud taget inte har betalt någon kommunalskatt alls, om man nu vill spetsa till saken. Så är det faktiskt. I vilket fall som helst får denna senare grupp skattskyldiga göra avdrag med en fjärdedel av den sammanlagda nettoinkomsten, även om de har betalt ett mindre belopp i skatt, detta intill ett tak av 2 250 kronor för ensamstående, som jag nämnde, och 4 500 kronor för gifta.

Denna skillnad mellan, jag skulle vilja kalla det så, en privilegierad grupp och en oprivilegierad sådan är den ena orättvisa effekten, men det finns ytterligare en, och den är i viss mån geografiskt betingad genom att den slår ut olika i olika kommuner. Vid jämförelse med nuvarande ordning ger schablonavdraget nämligen större lättnad i kommuner med låg kommunalskatt än i kommuner med hög utdebitering och mindre lättnad i kommuner med hög kommunalskatt. I de förra kommunerna har de skattskyldiga inte bara glädjen av en låg skatt, utan de kan därtill förtjäna på kommunalskatteavdraget. Vi kan ta ett exempel ur propositionen. Enligt tabellen på sidan 69 innebär schabloniseringen av utskyldsavdraget för en gift skattskyldig med en inkomst på 20 000 kronor en minskning av skatten med 295 kronor. Denna minskning hänför sig till kommuner med en kommunal debitering på 17 kronor per skattekrona. Tar vi i stället kommuner med en kommunal debitering av 20 kronor per skattekrona, vilket ju förekommer bl. a. i en del Norrlandskommuner, blir minskningen av skatten endast 200 kronor. Skillnaden blir

alltså 95 kronor i detta fall. Om denna effekt tiger bevillningsutskottets majoritet som muren; av naturliga skäl skulle jag vilja säga.

Vidare kan man med fru Myrdal och reservanten fröken Ranmark ställa frågan, varför gifta inom gränsen för schablonen skall åtnjuta dubbelt så stort kommunalskatteavdrag som ensamstående. Det är svårt att finna något rimligt motiv härför. Ovanför schablongränsen får gifta inte på något sätt dubblera sitt avdrag; märk väl, det är alltså fråga om ett kommunalskatteavdrag och ingenting annat, avdraget har faktiskt fortfarande denna benämning.

Schablonavdraget är slutligen ägnat att öka krånget när det gäller deklARATIONENS ifyllande. Det är kanske inte en så stor sak, men den bör beaktas även den. I första hand gäller det för deklaranter att klara upp vad som är den sammanlagda nettoinkomsten. Det är inte så förfärligt enkelt. Sedan han har gjort detta, skall det sålunda framkomna beloppet delas med fyra. Då denna matematiska operation är avklarad, måste deklaranter konstatera om beloppet överstiger eller understiger 2 250 kronor respektive 4 500 kronor, innan han inför kommunalskatteavdraget på dess plats i deklaraformuläret. Det ligger i öppen dag att den ovane deklaranter lätt kan göra fel. Det blir säkert många fel, och dessa fel måste ju i sin tur rättas av taxeringsordförandena, vilka sannolikt kommer att få en väsentligt ökad arbetsbörda. Att schablonavdraget inte precis underlättar taxeringsförandet framgår härav.

Nu säger finansministern och med honom bevillningsutskottets majoritet: Ja, men tänk på effekten. Med jämförelsevis litet skattebortfall åstadkommes skattelättnader för inkomstagare med relativt låga inkomster utan att kommunernas skatteunderlag rubbas. Det är detta senare, nämligen att kommunernas skatteunderlag inte rubbas, som tydligen är finessen i detta sam-

manhang. För att åstadkomma denna genialiska finess har man ansett sig berättigad till att — jag vill gärna säga det — manipulera med kommunalskatteavdraget trots de konsekvenser som detta har lett till. Ändamålet synes i detta fall liksom förr hos jesuiterna, herr talman, helga medlen. Det är inga små belopp det här är fråga om. Jag anser att man hade kunnat vinna ungefär samma sak på en mera rätlinjig väg, antingen genom sänkt uttagsprocent i de lägsta skikten på sätt som föreslås i högermotionen eller genom höjt ortsavdrag för den statliga beskattningen med bibehållande av nuvarande ortsavdrag vid kommunalskatten. En dylik differentiering av det statliga stödet å ena sidan och det kommunala avdraget å den andra sidan är inte någon konstig historia. Så har det ju varit förr, utan att det var några nämnvärda olägenheter förenade därmed.

Vad som egentligen har åstadkommits genom propositionens förslag i denna del är inte någonting annat än att man har infört ett nytt extra ortsavdrag i kommunalskatteavdragets täckmantel. Tillsammans med gällande ortsavdrag för äkta makar kan det i ytterlighetsfallet bli inte mindre än 9 000 kronor, 4 500 plus 4 500 kronor.

Nu invänder naturligtvis någon: Om man höjer ortsavdraget, får de högst beskattade den största utdelningen, räknat i kronor och ören, och det kan väl inte vara rättvist. På denna invändning vill jag svara att så är nu en gång progressivsystemet konstruerat, att när skatten skärps får de högst beskattade betala mer i kronor och ören, och på samma sätt slår en sänkning gynnsammast ut i toppen. Vill man i detta fall undvika en sådan effekt, återstår den tekniska lösningen att man i stället skärper skatteskalen i toppen i motsvarande mån. Det är för all del ingen rekommendation från min sida utan endast ett påpekande av att här finns ett möjligt alternativ.

I propositionen framföres argumen-

Ang. en reform av beskattningen

tet att schablonavdraget även avhjälper en annan brist i nuvarande system, nämligen att skattskyldiga som erlägger sjömansskatt men som härefter går i land inte har något avdrag för kommunalskatt. De skulle genom schablonavdraget få detta. En liknande situation skulle uppstå för ungdomar som går ut i förvärvslivet. För dessa kategorier borde enligt min mening finnas enklare lösningar som inte har den orättvisa effekt som schablonavdraget medför.

Jag vill till sist i denna del fästa kammarens uppmärksamhet på att den nya konstruktionen av kommunalskatteavdraget som föreslås i propositionen aldrig har varit föremål för remiss till de sakkunniga remissorganen. Ingen myndighet har tillåtits att yttra sig över detta hugskott — jag vill beteckna det som ett sådant — från finansdepartementet. Jag tror inte att det kan bli så långlivat.

Jag skall härefter övergå till den direkta beskattningens utformning i övrigt. En av de mest betydelsefulla komponenterna i allmänna skatteberedningens förslag var otvivelaktigt de föreslagna lättnaderna i den progressiva inkomstbeskattningen. De olika detaljerna i skatteberedningens förslag i denna del, nämligen höjningen av grundavdragen, uppjusteringen av skatteskalorna för det nedre proportionella skiktet ävensom sänkningarna av uttagsprocenten i de närmast högre progressiva skikten, var i förening med överflyttningen från direkt till indirekt beskattning otvivelaktigt ett steg i rätt riktning för åstadkommande av den erforderliga omfördelningen i skattebördan. Särskilt viktigt var det att man rättade till den s. k. puckeln, d. v. s. den alltför betungande merbeskattningen av inkomster mellan 20 000 och 40 000 kronor.

Allmänna skatteberedningen menade med skäl — eller hur, herr John Ericsson? — att förslaget genomförande skulle verksamt bidra till en ökad

Ang. en reform av beskattningen

arbetsinsats, ett ökat personligt sparande och en förbättrad skattemoral. Finansministern har emellertid inte velat godta ens skatteberedningens relativt hovsamma förslag i denna del.

Av remissinstanserna gav många, t. ex. TCO och SACO, uttryck åt åsikten att skatteberedningen borde ha gått vidare på den inslagna vägen och vidtagit såväl en ytterligare höjning av den övre gränsen för det proportionella skiktet som ytterligare lättnader i progressiviteten högre upp i skatteskalorna. Finansministern har — enligt uppgift under tryck från LO — inte ens accepterat skatteberedningens förslag. Lättnader i progressiviteten har därför blivit väsentligt mindre. De motverkas dessutom av de ändrade grunderna för beräkning av folkpensionsavgiften. Tar vi med höjningarna i den indirekta beskattningen, blir vinsten för mellangrupperna mer eller mindre en chimär. Det är att beklaga, icke minst med tanke på den nuvarande progressivbeskattningens negativa inverkan på hela vår samhällsekonomi.

Sammanhanget mellan marginalskatter och löner underskattas ofta på socialdemokratiskt håll och, såvitt jag kan förstå, även nu. Att de nuvarande höga marginalskatterna inom näringslivet lett till ökade löneanspråk, inte minst på tjänstemannasidan, en höjd lönenivå och avsevärt ökade lönekostnader inom företagen ligger i öppen dag. Det är löntagare med hög utbildning eller eljest speciella kvalifikationer som gått i spetsen, men tendenserna har spritt sig även till andra tjänstemän i ledande ställning med kedjekreftationer för lönesättningen över ett mycket vidsträckt fält. Vid löneavvägningen har man i stor utsträckning på tjänstemannahål måst räkna med lön efter skatt för att icke komma på efterhand i standardutvecklingen.

Marginalskatterna har i hög grad medverkat till att pressa upp företagens lönekostnader och i så måtto utgjort en kännbar belastning på dessa,

minskande det svenska näringslivets konkurrenskraft gentemot utlandet. Progressivskatten är i sin nuvarande utformning en icke oväsentlig inflationsfaktor. I själva verket utgör progressivbeskattningen till följd av övervältringseffekten vad jag skulle vilja karakterisera som en ytterst betungande indirekt skatt på företagen, speciellt då på företag med en talrik kvalificerad personal. För dessa företag är denna progressivskatt mera betungande än skatterna direkt på företagen. Propositionens förslag till lättnader i progressivbeskattningen är ju ytterst blygsamma. De har också underkänts av tjänstemannaorganisationerna TCO och SACO. Jag upprepar att propositionen ger så litet i fråga om erforderliga lättnader i progressivbeskattningen. Skatteskalorna är dessutom ganska ojämnt konstruerade.

För ensamstående i inkomstskiktet 9 000—10 000 kronor stiger marginalskatten från 29,9 till 30,7 procent. Ensamstående i 14 000—15 000 kronorsklassen får en höjning med 2,3 procent, från 41,1 till 43,4 procent. Liknande effekter uppnås i skikten 15 000—17 000 och 18 000—22 000 kronor. Här blir höjningen av marginalskatten i några av skikten så pass hög som 5—6 procent.

Gifta drabbas också av delvis rätt kraftiga marginalskattehöjningar redan i sådana inkomstlägen som 18 000—19 000 och 19 000—20 000 kronor, mycket vanliga inkomster i familjer där båda makarna arbetar. Här stiger marginalskatten från 25,3 till 30,6 procent respektive från 29,1 till 31 procent. Gifta med inkomster mellan 26 000 och 29 000 kronor får vidkännas en marginalskattehöjning på 1,1 procent i samtliga skikt nämligen från 41,9 till 43 procent.

Högerns förslag innebär att marginalskatten sänks hela vägen. För gifta med två barn inträder de kraftigaste sänkningarna i inkomstlägena mellan 20 000 och 30 000 kronor, där marginalskatten sänks med 4—6 procent i jämförelse

med regeringens förslag. Helt naturligt är det inte möjligt att i de lägre inkomstskikten göra lika stora marginalskattesänkningar, men genom att för det proportionella lägsta skiktet uttagsprocenten sänks från 10 till 7 procent åstadkommes dock en icke så oväsentlig sänkning för denna kategori. Över huvud taget medger högerns skatteskalor, kombinerade med våra övriga förslag, en betydligt jämnare och lugnare takt i progressionsstegringen upp till 40 000 å 45 000 kronor än såväl den nuvarande skatteskalan som utskottsmajoritetens förslag till skatteskala. Detta betyder att många människor får en större del av varje intjänad hundralapp till eget bruk. Jag yrkar bifall till reservation nr 8 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Beträffande förmögenhetsskatten bygger högerreservationen under nr 15 på allmänna skatteberedningens förslag, som i första hand utmynnar i ett förslag om höjning av det skattefria bottenavdraget till 125 000 kronor i stället för det i propositionen i denna del föreslagna beloppet 100 000 kronor. På sätt i motion nr 614 i första kammaren framhålls är förmögenhetsskatten i förekommande fall en för fysiska personer mycket kännbar skatt, eftersom den tillkommer som en extra belastning ovanpå den vanliga progressiva inkomstskatten. Även denna skatt skärpes genom den fortskridande penningvärdeförsämringen. Jag skall inte närmare gå in på det.

Den pågående allmänna fastighetstaxeringen kommer uppenbarligen att medföra en stark höjning av taxeringsvärdena på fastigheter och därmed även en ökad skattebelastning för fastighetsägarna. Vederbörandes inkomst och skatteförmåga blir emellertid inte större genom att taxeringsvärdena uppjusteras och det formella förmögenhetsvärdet stiger. En höjning av taxeringsvärdena t. ex. på egnahem med 40 å 50 procent hör inte till sällsyntheterna.

Ang. en reform av beskattningen

Och penningvärdeförsämringen fortsätter.

Allt detta talar för att höjningen av det skattefria förmögenhetsbeloppet göres större än vad regeringen föreslagit. Den av allmänna skatteberedningen föreslagna gränsen, d. v. s. 125 000 kronor, förefaller rimligare. Skäl föreligger också för att den i olika motioner begärda utredningen om förmögenhetsskattens utformning omedelbart kommer till stånd. Jag yrkar bifall till reservationen 15 a och 15 b av herr Yngve Nilsson m. fl.

Till reservation nr 17 vill jag foga en kort kommentar. Det gäller den s. k. 80 procent-regeln vid inkomstbeskattningen. På sätt påpekas i motionen innebär denna regel i princip att ingen skattskyldig skall betala mer än 80 procent av sin sammanlagda inkomst till stat och kommun i skatt, men regeln är inte effektiv. Tack vare bestämmelsernas konstruktion kan i de individuella fallen den sammanlagda skatten bli väsentligt högre än 80 procent. Bevillningsutskottet förnekar inte att det ligger till på det sättet, men ställer sig icke desto mindre avvisande till att frågan utredes. Jag menar för min del att även om det är relativt få personer som berörs, bör dessa kunna göra anspråk på rättvisa och på att deras problem ägnas uppmärksamhet. Skatten får ju här en rent konfiskatorisk effekt. Jag yrkar bifall till reservation nr 17 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Till sist vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på det särskilda yttrandet under 20 rörande försäljningsskatten på guldsmedsvaror. Denna försäljningsskatt är, såsom herr Stefanson redan påpekat, förknippad med avsevärda olägenheter. Stora kontrollsvårigheter föreligger. Jag vill uttrycka önskemålet att denna skatt snarast möjligt avskaffas.

Ang. en reform av beskattningen

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr förste vice talman! Utskottets värderade ordförande har kort och klart presenterat utskottsmajoritetens förslag i anslutning till regeringens skattepaket. Han har också på sitt som vanligt lugna och sakliga sätt bemött oppositionens förslag i allt väsentligt. Egentligen skulle det icke behöva återstå så mycket att säga för utskottsmajoritetens övriga ledamöter, men det skadar kanske ändå inte att det sker något inbrott här och där av utskottsmajoritetens talesmän i den rätt långa raden av oppositionstalare.

Jag delar den uppfattning som utskottets ordförande gjorde sig till tolk för, nämligen att skillnaden mellan regeringen och skatteoppositionen är ganska minimal, om man undantar högern som har något mera långtgående förslag.

Efter den våldsamma kritik som finansministern utsattes för när han lade fram sitt förslag hade man — i varje fall gjorde jag det — förväntat sig betydligt hårdare bandage, när förslaget skulle gå igenom utskottets och riksdagens skärseid. De där hänfulla och försmädliga uttalandena om det »strängska skattelapptäcket» skulle ändå, tycker man, ha kunnat motsvaras av fastare och klarare regler för vår skattepolitik när oppositionen presenterar sig. Men så har det inte blivit. Centerpartiet och folkpartiet kryper snällt ner under detta skattelapptäcke, inte precis för att vänslas med regeringspartiet, men de ligger kvar där ändå och försöker sparka och vara otrevliga och ge regeringspartiet ett tjuvnyp här och där. Redan antalet reservationer och särskilda yttranden vittnar om det, men vi vill helst ligga kvar själva och försöka forma vår egen skattepolitik. Det är i alla fall skönt att ha ett parti som högern, som försöker skapa etteget skattealternativ. Högern har såväl vid frågans behandling i utskottet som i sina förslag när de nu kommer fram till riksdagen agerat på ett sätt som

bättre motsvarar den kritik man ägnade finansministerns förslag när det presenterades.

Många av de talare som nu haft ordet har sysslat med det totala skattestrycket, och senast var det herr Yngve Nilsson som gjorde det. Man klagar över det hårda skattestrycket, men det är ändå egentligen bara högern som pekar på vilken metodik vi skall använda i detta hus för att verkligen åstadkomma lägre skatter. Enda vägen att åstadkomma lägre skatter måste nog ändå vara att pressa ner utgifterna. Det är en given följd av vår utgiftspolitik att vi tvingas att ta ut skatter. Den som inte har det moraliska modet att angripa utgiftssidan skall enligt min uppfattning inte när vi behandlar skattefrågor gnälla över det hårda skattestrycket.

Det går ju inte att trola bort skattestrycket genom att tala om olika förslag till omfördelning av skatterna. Jag tycker att detta är en sanning som man borde ta fasta på när vi inom de närmaste veckorna skall syssla just med statens utgiftspolitik, varvid statsutskottet kommer att ta upp den mesta tiden av vårt arbete. Det förefaller mig, mina damer och herrar, som om de socialdemokratiska ledamöterna både av utskottet och av denna kammare ensamma får streta emot när det gäller att försöka hålla utgifterna inom den ram som skatteförslaget är avsett att täcka.

Av den debatt som hittills har förts får jag det intrycket att man egentligen bara från högern har att vänta sig ett skattepolitiskt alternativ. Detta parti tycks bli ensamt om det jobbet. Visserligen diskonterade herr Virgin mittpartiernas principiella uttalanden i fråga om skattepolitiken, men jag tror att det är rådligt för högern att inte vänta sig så mycket av vad man skrivit principiellt. Det är den praktiska handlingen som är avgörande här, och av detta att döma får Ni sköta jobbet själva helt enkelt. För min personliga del tycker jag att det känns skönare att ha ett op-

positionsparti som befinner sig litet längre från oss, än att ha oppositionspartierna krypande under skjortan på oss, ty det är irriterande, precis som när man får småkryp där.

Herr Yngve Nilsson tog upp frågan om familjebeskattningen, och det har ju varit en av våra verkligt kontroversiella frågor under de senare åren. Det skulle naturligtvis vara av intresse att beröra denna fråga här, men genom den överenskommelse vi nu nått inom utskottet har jag uppfattat det så att vi bilägger vår strid, i varje fall i år. Jag tror mig också kunna uttrycka samtliga utskottsledamöters förhoppning om att den arbetsgrupp som ju har fått hand om uppgiften att bereda dessa frågor skall kunna komma fram till ett förslag och till lösningar på familjebeskattningsens område vilka skulle kunna accepteras mera allmänt.

Det förefaller mig dessutom ganska naturligt att den arbetsgrupp som nu skall syssla med familjebeskattningen inte utan vidare skall snurra förbi frågan om de ensamståendes beskattningssituation. Men i det sammanhanget vill jag säga att jag tycker att vissa motioner och reservationer ändå överdriver de ensamståendes skattesituation, om man betänker att stora grupper inom denna kategori är ungdomar som har en ganska god skattekraft i förhållande till andra.

Sedan gäller det reservationen nr 24 som jag skulle vilja ägna några minuters intresse. Reservationen gäller höjning av spritskatten. Herr Elofsson i Vä har redan betat av denna mark, och reservationen är väl i och för sig inte så mycket att säga om, ty den bygger under sitt förslag om skattehöjning med nykterhetspolitiska motiveringar. Det kan naturligtvis råda delade meningar om vilka effekter man kan åstadkomma härmed. Jag tror säkert att det finns skäl som talar för att en höjd spritbeskattning skulle verka dämpande på den totala alkoholkonsumtionen. Samtidigt kan man med en höjning av sprit-

Ang. en reform av beskattningen

priserna emellertid knappast komma till rätta med missbruket. Snarare kan man kanske genom en oriktig prispolitik nå sociala effekter som inte är önskvärda. Jag lämnar därför reservationen och går tillbaka till den motion som reservationen bygger på. I den motionen har man nämligen lyckats åstadkomma någonting verkligt snillrikt. Först vill man genom att höja spritpriserna åstadkomma en nykterhetspolitisk effekt, men samtidigt skall man få pengar över för att göra andra skattepolitiska reformer. Var finns, mina damer och herrar, denna goda cigarr, av vilken man skulle kunna få två så utomordentligt fina effekter? Jag vänder mig bestämt mot uppslag av denna typ. När man menar att de 130 miljoner kronor, som skulle användas för att ytterligare hyvla av den skattepuckel vi har i vårt skattesystem, skall tas in via en höjning av brännvinspriserna, innebär detta förslag i själva verket att åtskilliga av de små inkomsttagarna — inte minst pensionärer — skulle få delta i finansieringen av en skattelättnad för de inkomstgrupper som anses vara i behov av en sänkning av skatteprogressionen. Jag betraktar detta förslag som groteskt och hoppas därför att uppslaget med hänsyn till de i motionen framförda motiveringarna blir kraftigt avvisat.

Herr Lundström gjorde gällande, att skatteberedningens förslag om skatternas fördelning var betydligt riktigare än finansministerns förslag. Flera andra talare har också gjort samma värdering. Jag vågar inte ge mig in på denna fråga så mycket men vill nämna att jag med intresse har läst en artikel i tidskriften Tiden av en av skatteberedningens ledamöter, nämligen professor Carsten Welinder. Han har där skrivit en artikel till »försvar för kritik» av skatteberedningens förslag, som han kallar det, och hans slutsats är att skatteberedningens förslag sannolikt skulle leda till att såväl små inkomsttagare som konsumenter skulle bli här-

Ang. en reform av beskattningen

dare belastade än vad beredningen räknat med. Jag förmodar att finansministern har gjort samma värdering och att han därför inte varit beredd att utan en översyn lägga fram beredningens förslag. Att inbjuda riksdagen till att godkänna ett förslag som skulle kunna leda till sådana konsekvenser som professor Welinder har angett är väl orimligt begärt av i varje fall en socialdemokratisk finansminister.

Många av de föregående talarna — senast herr Gösta Jacobsson — har menat att höga marginalskatter ofelbart leder till en dämpning av människornas lust att öka sina arbetsprestationer och därmed sina inkomster. Det låter bestickande, men vem kan leda detta i bevis? Man kan väl med lika stor framgång hävda att på grund av ett hårt skattetryck tvingas människorna att öka sina arbetsprestationer och inkomster för att bibehålla en viss önskvärd standard. Denna fråga har professor Welinder också tagit upp. Han hänvisar till en utredning som gjordes i England för några år sedan. Denna utredning besvarade frågan med ett »jaså». Man kan alltså inte utan vidare bara påstå att höga marginalskatter leder till negativa effekter.

Herr Gösta Jacobsson var slutligen också inne på frågan om det schabloniserade kommunalskatteavdraget. Han betraktar förslaget härom — vilket man också gör i reservationen — som principvidrigt. Här ser man hur olika värderingar kan vara! Jag tillhör nämligen dem som betraktar förslaget som verkligt genialt. Man frågar sig varför detta avdrag inte har införts i vårt skattesystem tidigare. Det utgör ju ett alldeles utomordentligt instrument för strävandena att försöka hålla låga inkomsttagare fria från de ökade skatteuttag som vi tvingas göra. Därför hälsar jag med den största tillfredsställelse att dels finansministern har funnit på denna avdragsmöjlighet och lagt fram förslag härom, dels att utskottsmajoriteten helt har anslutit sig till förslaget.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Eriksson i Uppsala tycker att det råder en dålig överensstämmelse mellan den hårda kritik, som riktades mot skattepropositionen när den framlades, och den som avspeglar sig i särskilt folkpartiets och centerpartiets reservationer. Jag svarar då för mig, och jag noterar att den kritik som riktades mot propositionen när den framlades främst gällde det förhållandet att vi icke hade fått en fullständig skattereform, ett nytt skattesystem, med ett slopande av många av de olägenheter som vidlåder vårt nuvarande system. Denna inställning finns alltså kvar i den huvudreservation — den med 1 betecknade reservationen — som vi har avgivit. Där riktar sig kritiken just mot det förhållande jag nyss antydde, och vi anger där också de krav som vi har på en fullständig skattereform. Att sedan i detaljerna inga större ändringar föreslagits än som framgår av reservationerna beror på, vad vårt parti beträffar, den hänsyn som vi anser det nödvändigt att ta till det samhällsekonomiska läget. Vi har den uppfattningen att det samhällsekonomiska läget är sådant att man för närvarande inte kan vidta åtgärder som försämrar balansen, och vi har försökt att anpassa våra yrkanden med hänsyn därtill.

Herr Eriksson i Uppsala är vidare mycket irriterad över folkpartiets och centerpartiets kritik, om man får döma av den för en saklig debatt så säregna exemplifiering han gjorde. Naturligtvis har han så till vida rätt att de angrepp som sker på nära håll, är avsevärt svårare att värja sig emot och känns hårdare än det hot som finns mera på avstånd. Möjligen är det detta som gjort att han nu tycker att folkpartiets och centerpartiets framträdanden här varit särskilt besvärande.

Ang. en reform av beskattningen

Jag noterar till sist att herr Eriksson säger att »vi», d. v. s. socialdemokraterna, vill ligga kvar under lapptäcket. Vi från folkpartiets sida önskar inte ligga kvar under lapptäcket utan önskar att det snarast avskaffas. Tydligen har inte herr Eriksson det önskemålet.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! När jag lyssnade till herr Einar Eriksson, fick jag av hans anförande den uppfattningen, att han skulle ansluta sig till det förslag som högern här framlagt i form av reservationer, ty detta förslag är ju enligt herr Einar Eriksson det enda alternativ som presenterats för första kammaren i dag. Är det på det sättet, att herr Einar Eriksson inte anser att herr Strängs förslag är ett alternativ, må han väl frångå detta, och med de modifieringar vi föreslagit i våra reservationer, får vi väl ta upp det som vårt eget alternativ.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Einar Eriksson be-tecknade ju det schabloniserade kommunalskatteavdraget såsom genialt, men jag måste säga att man har mycket små anspråk på genialitet, när han kan säga någonting sådant. Vi får väl se, herr Einar Eriksson, vem som får rätt — jag som menar att schabloniseringen inte kommer att bli långlivad och herr Eriksson som tydligen tror motsatsen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr förste vice talman! Herr Lundström säger att den kritik som riktades mot finansministerns förslag när det först presenterades alltså finns kvar. Ja, det gör den, den finns kvar så till vida att den inryms i det särskilda uttalande som är fogat till utskottets betänkande, men det gäller ju principer.

Vad jag försökte att efterlysa var handlingskraften, ty vad är det för mening i att ha principer, herr Lundström, om man inte vill försöka realisera dem? Då kan det inte vara någon mening med dem.

I den allmänna debatten talas det så mycket om att man vill ha ett politiskt alternativ. Det kan inte vara ett politiskt alternativ, herr Lundström, när två av oppositionspartierna kryper »under skjortan» på dem som svarar för politiken, utan jag föreställer mig att ett politiskt alternativ verkligen är någonting som liknar ett alternativ och inte bara ett förslag som rubbar litet grand här och där i fördelningen av skatterna; det är inga samlade tag.

Vidare säger herr Sundin att han av mitt inlägg kunde dra den slutsatsen att jag helst hade velat ansluta mig till den av högern skisserade skattepolitiken. Nej, det vill jag inte, långt därifrån. Men jag tillhör dem i den här kammaren som har det moraliska modet att även vara med om att ta ut skatter för att täcka de utgifter vi beslutar oss för. Att kräva sänkta statsutgifter är det enda alternativ som leder till sänkta skatter och därför ger jag hellre min eloge till ett parti som vågar göra det än till dem som begagnar sig av den andra metoden, att i varje sammanhang, kanske inte här men säkert ute i buskarna, som herr Sundin klagat över det hårda skattetrycket utan att ha det moraliska modet att kräva sänkta statsutgifter.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vi har i reservation nr 1 framlagt ett alternativ, sådant vi skulle vilja ha skattesystemet utformat. Att alternativet icke har kunnat utformas och som ett i detalj utfört yrkande beror på vad jag tidigare under debatten uttryckligen förklarat och som det inte finns anledning för mig att upprepa. Jag hoppas att herr Eriksson följt med debatten.

Ang. en reform av beskattningen

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag bestrider inte, som jag sade tidigare, att det principiella alternativet i ett uttalande finns återgivet, men handlingskraften saknas allt fortfarande. När herr Lundström hänvisar till att man inte haft de tekniska möjligheterna att utforma alternativet ber jag att få erinra om bevillningsutskottets ordförandes upplysning. Han var också ledamot av skatteberedningen, och han sade att allt utredningsmaterial för den skatteprincipen redan insamlats och ordnats på statens bekostnad med de goda medhjälpare som fanns i denna skatteberedning. Det hade bara varit att plocka fram detta material och föra fram det till riksdagen. Då hade det funnits ett alternativ.

Herr **SUNDIN** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Av det senaste inlägget från herr Einar Eriksson får jag den uppfattningen att han tror att första kammaren är just den snårskog där man kan framföra vad som helst. Vi har mycket tydligt sagt ifrån — inte minst från talarstolen i dag — att vi är beredda att betala de utgifter vi är med om att föreslå, och då stämmer herr Einar Erikssons yttrande inte med verkligheten.

Herr **LUNDSTRÖM** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Eriksson har tydligen noga hört på vad hans namne, bevillningsutskottets ärade ordförande, sagt, men mitt svar på den repliken tycks han ha glömt bort.

Jag finner ingen anledning att upprepa vad jag sade. Det kan herr Eriksson läsa, när protokollet kommer.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Att jag skulle ha uppfattat herr John Ericsson bättre än

herr Lundström behöver inte enbart vara mitt fel, utan de pedagogiska talanger hos dem som talat.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Efter lika många som värdefulla inlägg är det givetvis förmått att försöka attrahera uppmärksamheten, så här alldeles efter vad som har åstadkommit av kammarens spetsar?

Jag har emellertid några motioner som jag skulle vilja säga några ord om, och sedan kanske jag också kommer en smula in på bevillningsutskottets betänkande.

Först vill jag beröra ett förslag som har väckts av mig tillsammans med ett antal kamrater i båda kamrarna. Det rör bensinskattens höjning från 38 till 43 öre. Där har vi varit förmätna nog att yrka avslag.

Vi har blivit en smula hastigt behandlade, och jag tycker nog att den motion jag är med på — det finns två motionspar i samma ämne — har blivit en smula illa hanterad. Men det sammanhänger naturligtvis med det där jag antydde i början.

Om vederbörande hade läst inte bara rubriken — angående statsbidrag till storstadsregioners tunnelbanebyggen — utan också en smula i texten i motion I: 30, hade han på första sidan sett varför vi för vår del anser att det finns alldeles tillräckligt med automobilskattemedel. Vi anser det inte nödvändigt att öka beloppet. Vi har pekat på att dessa skatteintäkter visat en kontinuerlig ökning, beroende på bilismens utveckling och motortrafikens ökade omfattning. Vi konstaterar dessutom att det finns en reserv i form av automobilskattemedel som per den 30/6 1964 uppgick till 924 miljoner.

Jag medger gärna att statsverkspositionen 1964/65 visar ett minus beroende på en bokföringsomläggning som låter ett budgetår bära ett och ett halvt års utgifter. Man räknar emellertid med att i viss mån kunna ta fond-

medel i anspråk. Motionärerna har dock inhämtat att detta i vart fall vid årsskiftet ännu inte har behövt ske därför att medlen hade influtit, som jag antydde, så pass rikligt. Härtill kommer en annan sak, nämligen att vad finansministern i ett svar på en fråga i våras kallade vägarnas fordran på statsverket, finns det en reserv på åtta à nio hundra miljoner. Detta gör att man blir något förvånad över att det kan anses nödvändigt att späda på en skatt som i alla fall ger så mycket att det blir sådana pengar över.

Någon var tidigare inne på att mycket var vunnet, om man tar i anspråk ungefär hälften av den förstärkning med 125 miljoner kronor av de medel som skall stå till vägväsendets förfogande. Ja, jag hänvisar dels till den redan befintliga goda tillgången på dylika pengar, dels till att i varje fall den återstående delen skulle komma att öka fonden. Att jag anser det riskabelt att automobilskattemedelsfonden ökas just nu sammanhänger med läsning i den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen, där man helt enkelt sätter i fråga om det över huvud taget skall få vara någon specialreservation i detta fall. Enligt revisorernas mening bör det övervägas att utveckla denna specialbudget. Ja, när statsrevisorerna enhälligt säger någonting sådant, så vågar jag för min del ifrågasätta om inte de fonderade medlen kan betraktas såsom varande i farozonen. Jag undrar om det är klokt att lägga något mera i denna sparbössa, när man riskerar att bli av med den i en hastig vändning. För ögonblicket förefaller det rimligt att inta denna ståndpunkt då vi nu har tillräckligt med pengar för upprustning av vägväsendet även på längre sikt.

I utskottets utlåtande redovisas att motionärerna ställde sig kritiska mot uppslaget att använda automobilskattemedel för tunnelbanor. Detta är en krånglig sak som inte hör till dagens debatt, varför jag inte närmare skall

Ang. en reform av beskattningen

gå in på den. Jag vill endast erinra om de svårigheter som vi mötte då det gällde att få något bestämt besked om vilka belopp det gäller. Jag kan också ge kammaren tipset att av Stockholms stadskollegium kan inhämtas att det rör sig om 95 procents statsbidrag å ett belopp på ca 900 miljoner kronor. Det är med andra ord fråga om ungefär 840 miljoner kronor. Det var emellertid inte vårt huvudskäl i det sammanhanget.

Vidare, herr talman, vill jag något beröra ett motionspar som har nr 626 i första kammaren och nr 743 i andra kammaren, där vi har gått emot skattekrånglet. Vi har pekat på att företagarna belastas genom den höjda omsättningskatten och genom andra åtgärder, genom skyldighet att inleverera omsättningsskatt, att dra källskatt och inleverera ATP-avgifter och genom att lämna uppgifter till mer eller mindre nödvändig statistik, allt i en omfattning, som gör att vi tyckte att det kunde vara rimligt och trevligt att reducera trasslet med inlevererandet av småbelopp, som föga betydde för statskassan, och med lämnande av uppgifter för korttidsanställda när det gällde mycket små belopp. Nu vill jag erkänna att utskottet har observerat vad vi har skrivit. Utskottet säger att det i motionerna framhållits att staten i ökad omfattning ålägger företagarna uppgifter av olika slag. Motionärerna finner det angeläget att de mindre företagarna helt eller delvis befrias från skyldigheten att avdraga och till statsverket inleverera smärre belopp ävensom lämna företagarpågift vid korttidsanställning för tillfällig arbetskraft intill ett belopp av förslagsvis 1 000 kronor. Detta har utskottet konstaterat, och det tycker jag är glädjande. Vi har redan nu vissa undantag. På vissa små inkomster behöver i vissa fall källskatt inte dragas, men ingen människa har fördenskull gjort gällande att inte vederbörande skulle deklarerera pengarna.

Ang. en reform av beskattningen

Arbetsgivare är för närvarande inte skyldig att lämna uppgifter beträffande utbetalat belopp som inte uppgått till 100 kronor per år. Ingen har därför sagt att inte vederbörande skall deklarerat beloppen. Det är således fullständigt missvisande när bevillningsutskottet talar om motionsyrkandena som om de avsåge att inkomsttagare skulle befrias från deklaraionsplikt för inkomstbelopp därför att källskatt icke drages.

Det är inte alls på det viset. Det är endast fråga om att man vill befria arbetsgivaren från småtrassel.

I överensstämmelse med vad jag nu har anfört ber jag att få yrka bifall dels till den nyss nämnda motionen nr 36 i första kammaren och nr 42 i andra kammaren, dels till motionen nr 626 i första kammaren och nr 743 i andra kammaren.

Vidare ber jag att få övergå till några principiella betraktelser angående bevillningsutskottets betänkande, och jag vänder mig då först till herr Einar Eriksson. Han talade om obehagliga småkryp, som inte var så mycket att fästa sig vid. Jag kan inte underlåta säga att jag, när jag hörde ingressen till herr Einar Erikssons anförande, också kom att tänka på kryp. De komplimanger han där serverade bevillningsutskottets ordförande stod nog på gränsen till kryperi.

Sedan jag, herr talman, anfört detta vill jag säga att jag på väsentliga punkter kan ansluta mig till de Allmänna synpunkter som har anförts i bevillningsutskottet. Som motivering för det yrkande jag har att framställa vill jag framhålla följande.

Den kritik som riktats mot förslaget om s. k. mervärdeskatt synes böra ytterligare understrykas. Detta skattesystem har hittills icke vunnit tillämpning i något annat land än Frankrike. Inom EFTA-länderna har någon önskan att införa mervärdeskatt hittills icke kommit till uttryck utanför Sverige, och i England har en utredning direkt

avvisat tanken härpå. Mervärdebeskattningen låter trycket av ifrågavarande konsumtionsbeskattning helt drabba hemmamarknaden och direkt eller indirekt de näringsgrenar som där har sin avsättning. Det krängel och redovisningstrassel som är förbundet med den allmänna varuskatten skulle vid ett införande av mervärdebeskattning med avräkning i skilda led flerdubblas. I synnerhet för mindre företagare kommer avdragsrätten vid leverans av produkter, för reparationskostnader, för drivmedel — för jordbrukarna för exempelvis konstgödsel och utsäde — att bli en i praktiken besvärlig sak. Det synes välmotiverat att detta projekt underkastats förnyad prövning.

Sedan går jag, herr talman, längre fram i fråga om utskottets behandling och konstaterar:

Behovet av inkomstförstärkning genom indirekt beskattning synes mig i första hand böra tillgodoses genom s. k. punktbeskattning av lyx och umbärliga varor. Däremot är det tillfredsställande att näringsmedlet socker befrias från sådan skatt. Då livsmedel icke kan helt befrias från allmän varuskatt framstår det som särskilt önskvärt att i samband med och såsom en konsekvens av den betydande höjningen av denna skatt helt undantaga därifrån vissa prisbilliga livsmedel av särskild betydelse för hushåll med begränsade resurser.

De förbättrade folkpensioner och barnbidrag som åsyftas är steg i rätt riktning. De motiverar dock icke den livsmedelsfördyrande beskattning som samtidigt pålægges. Den omsättningskatt som fanns åren 1941—1946 undantog från skatteplikt viktiga livsmedel såsom mjölk, grädde, smör, margarin, ägg, potatis samt vissa slag av mjöl, gryn och bröd. Ett undantagande från allmänna varuskatten av livsmedel i samma omfattning har av statens jordbruksnämnd tidigare beräknats innebära ett bortfall per skatteprocent av 35 miljoner kronor. Med en tioprocentig varuskatt skulle detta innebära ett skat-

tebortfall av 350 miljoner kronor. Den sociala motiveringen för en sådan åtgärd är emellertid stark.

Det säges att det ligger i den allmänna varuskattens princip att den skall generellt slå lika över hela fältet. Det har särskilt betonats att staten icke skall genom beskattningens avvägning taga parti i fråga om olika näringsgrenar. De våren 1964 genomförda särskilda skatterabatterna till förmån för maskinindustrien fullföljdes emellertid nu genom att maskiner inom »jordbruk, skogsbruk, rörelse eller annan yrkesmässig verksamhet» undantas. Detta undantagande har i propositionen försiktigt beräknats innebära ett inkomstbortfall av 300 miljoner kronor per år. Näringslivets totala bruttoinvestering av maskiner m. m. torde med ledning av uppgifter i årets preliminära nationalbudget kunna beräknas till cirka 10 000 miljoner kronor, varav för jordbruk och i samband därmed bedrivit skogsbruk 8,5 procent. Men hänsyn till fortskridande prisfördyring torde nog för 1955/56 ett väsentligt högre belopp för sådana investeringar kunna beräknas än 300 milj. kr. Det skattebelopp som undantaget gäller torde kunna beräknas snarare högre än lägre än det som skulle bortfalla om nyss avsedda livsmedel undantages.

De berörda sociala skälen, omtanken om folkpensionärer, barnfamiljer och över huvud taget låga inkomsttagare, synes också böra väga tyngre än en i och för sig kanske naturlig önskan att lämna stöd åt maskinindustrien.

I överensstämmelse härmed, herr talman, ber jag att få framställa följande yrkande om ändrad lydelse av förordningen 1 december 1959 om allmän varuskatt att i förordningens 18 § 3 mom. andra styckets senare del följande ord måtte utgå:

»samt av maskiner och andra döda inventarier med en beräknad varaktighetstid av mer än tre år för stadigvarande användning i jordbruk, skogsbruk, rörelse eller annan yrkesmässig verk-

Ang. en reform av beskattningen samhet»; ävensom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag avseende att till förordningens i 10 § angivna undantag från beskattning måtte fogas även varuslagen mjöl, gryn och bröd, mjölk och mjölkprodukter, margarin, ägg och potatis.

Herr HOLMBERG (h):

Herr talman! Sist i raden av de många reservationerna och även sist i utskottsmajoritetens betänkande tar man under rubriken »Övriga frågor» upp den kanske viktigaste följdverknings av regeringens skattepolitik. Det gäller frågan om hur regeringens och utskottsmajoritetens skatteskärpningar kommer att slå igenom i direkta pris- och kostnadshöjningar. Även om problemet inledningsvis har berörts i denna debatt finns det kanske anledning att något återkomma till detsamma i avslutning till reservation nr 28.

Vid de senaste decenniernas av socialdemokraterna genomförda mycket kraftiga skattehöjningar har sambandet mellan de höga skatterna och prishöjningarna eller sambandet mellan skattehöjningar och inflation blivit alltmer märkbart. Särskilt påtagligt har detta samband blivit i år. Löntagare, företagare och konsumenter har redan nu märkt att de måste inställa sig på kraftiga prishöjningar på så gott som alla varor. Ännu är det svårt att överblicka hur stora dessa prishöjningar blir och hur mycket av inflationen som kan hänföras direkt eller indirekt till det rådande eller nu förestående höjda skatteläget. En del material för en sådan bedömning om hur stark inflationen blir finns emellertid i år i den preliminära nationalbudgeten för 1965.

Där redovisas ganska ingående prisutsiktterna för 1965. Man slår fast att de förslag till höjning av beskattningen, som nu håller på att genomföras, direkt leder till prishöjningar om inte mindre än 2,5 procent. Då har man alltså tagit hänsyn till höjningen av den allmänna

Ang. en reform av beskattningen

varuskatten, höjningen av bensinskatten och tobaksskatten samt även gjort de reduktioner — fast mycket små sådana — som är föranledda av de anspråkslösa sänkningarna av vissa punktskatter.

Redan 2,5 procent är ju en mycket hög siffra, eftersom den hänförs bara till *en* prishöjande faktor, nämligen skattehöjningarna. Till denna prisuppgång kommer nämligen andra prishöjningar på inte mindre än över 3 procent. Det är den prisuppgång som bl. a. hänföres till kommande lönekostnadsstegringar, till höjda hyror och höjningar av jordbrukets priser och även till den internationella prisutvecklingen.

Sammanlagt skulle man alltså för innevarande år, 1965, behöva räkna med en prisökning som ligger vid omkring 6 procent, varav inemot hälften utgöres av prishöjningar på grund av regeringens högskattepolitik.

Hur snabb farten i inflationsbacken blir är just nu omöjligt att bestämt fixera. Realistiska bedömare — dit vill jag i detta fall gärna räkna Skattebetalarnas förening — har ansett att före utgången av 1966 har kronans köpkraft kommit att minska med 15 procent. Det betyder en prisstegring på cirka 7,5 procent under vartdera 1965 och 1966.

Denna beräkning ligger säkerligen — tyvärr — mycket nära sanningen. Finansministern har själv rört sig med siffran 6 procent. Med den sedvanliga underskattning som från det hållet brukar göras på detta område får man nog lägga till någon eller några procent.

Med dessa prognoser för ögonen borde det ha varit naturligt för en regering som vill motverka inflation att inrikta sina krafter på att verkligen undanröja de faktorer som driver upp priserna. Så har emellertid icke skett, vilket framgår då man läser handlingarna och hör företrädarna för regeringen och utskottsmajoriteten. Det kan inte bero på annat än att utskottsmajoriteten och den socialdemokratiska regeringen nu tycks ha kapitulerat inför den fortgåen-

de och accelererande penningvärdeförsämringen. Regeringen har i stället gått den invanda vägen och menar, att genom att ge de prisövervakande myndigheterna ökade möjligheter att ingripa mot prishöjningar skall man komma till rätta med situationen. Bevillningsutskottets majoritet åberopar nämligen pris- och kartellnämndens undersökningar på prisområdet, och även den utredning inom handelsdepartementet som tillsatts för att undersöka om inte prisövervakning och priskontroll skulle kunna lösa problemet om s. k. oskäliga prishöjningar. I själva verket har bevillningsutskottet nöjt sig med att skriva av den kommuniké om skärpt prisövervakning, som handelsdepartementet sände ut vid månadsskiftet januari—februari, just vid det tillfälle då det visade sig att opinionen hade fått upp ögonen för att skattehöjningar skulle komma att leda till prishöjningar.

Men det intressanta är att handelsdepartementets egen utredning inte tycks tro på handelsministerns medicin. Den har nämligen konstaterat, för det första *att* en effektiv priskontroll förutsätter en administrativ apparat av betydande omfattning, för det andra *att* det inte är nog att kontrollera själva priserna utan att kontrollen, om den inte skall kringgås, måste kombineras med kvalitets- och modellstandardisering, som minskar konsumenternas valfrihet, för det tredje *att* prisreglering medför klart negativa biverkningar i olika avseenden samt för det fjärde *att* länder, som tillämpat ett hårdare prisregleringssystem än vad vi har gjort, ingalunda ligger bättre till när det gäller prisstegringar.

Detta är intressanta och riktiga iakttagelser, men de avslöjar också regeringens och utskottsmajoritetens handfallenhet inför utvecklingen. Situationen är för övrigt den, att även om man genomförde en aldrig så skärpt prisövervakning så skulle den prognos för prisuppgång för år 1965 på inemot 7 procent, som jag tidigare talat om, inte

kunna förändras. I denna prognos har redovisats orsakerna till prisuppgången, och *ingen av dem kan hänföras till rubriken »oskäligen prishöjningar»*. Därför kan inte de av den socialdemokratiska majoriteten i bevillningsutskottet refererade prisövervakande åtgärderna minska det genomslag i priserna om 2,5 procent, som de ökade skatterna medför.

Inte heller kan väl en prisövervakning eller en priskontroll förhindra löntagarna att söka kompensera sig för den skärpta skattebelastningen. På den punkten är det för övrigt möjligt att prisökningen blir större än man räknade med i nationalbudgeten. I nationalbudgeten har löneglidningen under året upptagits till cirka 2 procent för hela fältet, men det är inte uteslutet att den, såsom i fjol, blir mellan 4 och 5 procent. Inte heller kan man väl räkna med att priskontrollen eller prisövervakningen kan förhindra att bostadsposten ökar med cirka 6 procent under år 1965 eller att jordbrukets inkomstregel, som är avsedd att tillförsäkra jordbruksarbetarna en anpassning av sina inkomster till industriarbetarnas löneinkomster, inte får sin utlösning.

Inflationen kan därför inte bemästras på det sätt som regeringen föreslagit och som bevillningsutskottet godtagit. Då uppstår frågan, huruvida reservation nr 27 från folkpartiets och centerpartiets sida kan leda till en förbättring. I reservationen har föreslagits en rundabordskonferens och vidare en s. k. samtidig avvägning av olika intressen mot varandra. Man har också föreslagit att prisutvecklingen inom näringslivet skall följas med uppmärksamhet, i första hand när det gäller branscher där konkurrensen är mindre effektiv. Självfallet kan en rundabordskonferens vara nyttig — den kan klarlägga vilka faktorer som påverkar prisutvecklingen och driver på inflationen. Men jag tror att man ganska snart kommer fram till att roten till det onda är

Ang. en reform av beskattningen
bl. a. skattehöjningarna eftersom det i första hand är fråga om en kostnadsinflation. Det gäller alltså att redan nu komma till rätta med den kostnadsuppdrivande faktor som den ständigt ökade skattebelastningen utgör. Den kan man göra om man redan nu går in för att radikalt sänka den totala skattebelastningen. Det är den vägen vi har anvisat inom högerpartiet och som vi har pekat på i högerreservationen nr 28.

Vårt samlade skattealternativ, som innebär en total skattelättnad om över 1 000 miljoner kronor, kan verka som en inflationsbroms. Det kan det göra eftersom vi är beredda att i motsvarande grad minska utgiftsbelastningen på budgeten. Det innebär med andra ord, att finansministerns s. k. budgetsaldo blir oförändrat men att utgifts- och inkomstnivån för staten sänks för helt budgetår med över 1 miljard kronor.

Som vi ser det är detta kärnfrågan i inflationsproblematiken. Så länge som vi har en typisk kostnadsinflation måste vi inrikta oss på en sänkning av kostnaderna. En allmän *redan nu påbörjad* skattesänkning kan både direkt och indirekt leda till att t. ex. företagens kostnadsläge förbättras, och inte minst till att kravet på lönekomensation för skatteökningar blir något mindre.

Det är en sådan utveckling som vi har velat främja och som ligger bakom våra skattesänkingskrav i föreliggande utskottsbetänkande. Det är också en av orsakerna till att vi mera tror på skattesänkningar som inflationsbroms än på priskontroll.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 28.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Bevillningsutskottets betänkande nr 16, som i dag behandlas av kammaren, innefattar en rad förslag på beskattningsområdet vilkas genomförande har mycket stor betydelse för den enskilde medborgaren.

Ang. en reform av beskattningen

Jag kan börja med att peka på familjebeskattningen, vars utformning är ett gammalt diskussionsämne i den offentliga debatten. På senaste tiden har den diskussionen tagit ny fart, speciellt i fråga om vilken princip som bör tillämpas: sambeskattning eller särbeskattning. Det problemet har under årens lopp varit föremål för ett flertal utredningar. Senast har allmänna skatteberedningen behandlat spørsmålet och för sin del uttalat, att den framförda kritiken mot sambeskattningen icke innefattar sådana invändningar av teoretisk eller principiell natur att sambeskattningen bör överges. Inom en stor krets av löntagargrupperna finns säkerligen i dag anhängare av ett system med särbeskattning, medan på andra håll meningarna torde vara delade. Jag tror inte att det i nuvarande läge går att säga vilken princip som har majoritet ute bland skattebetalarna. Även avvägningen av skattebördan mellan gifta och ogifta har varit föremål för utskottets behandling och bedömning. Utan att nu ta ställning till något av här omnämnda system torde man kunna konstatera att en alltmer utbredd opinion anser det nuvarande systemet vara behäftat med betydande brister.

Finansministern har i dagarna framlagt en proposition om s. k. frivillig särbeskattning. Ett genomförande av det förslaget eliminerar troligen vissa negativa verkningar av sambeskattningen men löser säkerligen inte på ett tillfredsställande sätt det komplex av problem som familjebeskattningen inrymmer. Även finansministern anser att familjebeskattningsens utformning bör ytterligare prövas, och han har för detta ändamål tillsatt en särskild arbetsgrupp med anknytning till finansdepartementet.

Såsom anförts av utskottets högerledamöter i reservation nr 4 till detta betänkande, anser vi familjebeskattningen vara en så viktig fråga att den bör lösas snarast möjligt. På samma skäl finner vi att det är en högst otillfredsställande

form finansministern gett den fortsatta prövningen. Alla frågor som rör familjebeskattningen och därmed sammanhängande problem — förhållandet mellan gifta och ogifta i skattehänseende och en hel del andra ting — bör enligt vårt förmenande bli föremål för en förutsättningslös utredning, sammansatt av ledamöter från de demokratiska partierna i riksdagen, från arbetsmarknadens parter och från kvinnoorganisationerna. Först genom en sådan utredning med bred parlamentarisk representation kan denna betydelsefulla fråga få den allsidiga belysning den förtjänar.

Herr talman! Jag ber att med hänvisning till det nu anförda få yrka bifall till reservation nr 4 av herr Yngve Nilsson m. fl.

När det gäller förvärvsavdragen har ju bevillningsutskottet, som man brukar säga, skrivit ihop sig och åstadkommit ett enigt beslut för dagen. Högerpartiet har som bekant under många år haft den principiella uppfattningen att ett schablonavdrag kan vara av värde, men vi vill dessutom ha möjlighet till avdrag för verkligen nödvändiga och styrkta kostnader för inkomstens förvärvande upp till ett visst tak, som en kommande utredning får närmare precisera. Vi håller alltså fast vid denna princip och har även gett uttryck däråt i ett särskilt yttrande till utskottets föreliggande betänkande.

Ett annat område av vår skattelagstiftning, som enligt högerpartiets mening bör ägnas fortsatt uppmärksamhet, är beskattningen av folkpensionärernas förvärvsinkomster vid sidan av folkpensionen. Gällande bestämmelser innebär ju att en folkpensionär, vars inkomst till huvudsaklig del utgöres av folkpension, får ett extra avdrag med högst 4 500 kronor utöver ortsavdraget. Därigenom undgår han som regel skatt, om hans huvudsakliga inkomst är folkpensionen. Men i den mån en folkpensionär skaffar sig inkomst utöver ett ganska obetydligt bottenbelopp, kan man säga,

minskas det extra avdraget, vilket får till följd att den kvarstående beskattningsbara inkomsten stiger i än snabbara takt än vederbörandes årsinkomst. Behållningen av det extra arbete han utför blir i sådana fall ytterst ringa, åtminstone om man tänker på vad som syns i hans egen plånbok. Ur såväl samhällets som den enskildes synpunkt är det önskvärt att personer, som lämnat sin aktiva verksamhet men som fortfarande med hänsyn till sin hälsa och sina krafter vill fortsätta med någon form av yrkesarbete, inte genom en alltför skärpt beskattning förlorar lusten och intresset för att arbeta. I rådande arbetskraftssituation utgör ju också den äldre arbetskraften ett värdefullt tillskott, som det är mycket lämpligt att ta i anspråk och även stimulera.

Vi har i högerpartiet den uppfattningen, att en framkomlig väg till en mera tillfredsställande lösning av folkpensionärernas skatteproblem i fråga om förvärvsinkomst är att ge dem ett höjt ortsavdrag på det sätt vi närmare har redovisat i vår motion nr 746 i andra kammaren. På grundval av de motiv som redovisas i motionen och som jag nu delvis har berört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 12 vid utskottsbetänkandet.

Herr Yngve Nilsson tog i sitt anförande upp verkningarna av den fortgående penningvärdeförsämringen. Vi har inom vårt parti sett detta som ett mycket allvarligt tillstånd, som inte tycks upphöra, utan vars verkningar fortsätter att göra sig gällande. Den fortgående penningvärdeförsämringen har lett till en skärpning av skattetrycket som riksdagen troligen inte hade avsett vid fastställandet av nu gällande skatteregler. Man kan också säga att inflationens verkningar tar sig uttryck i det här fallet på två olika sätt, som båda tillför staten obehöriga skattevinster men som ökar skattetrycket på den enskilde utan att han tillförs någon reell förbättring av sin inkomst. Ortsavdragen förlorar i realvärde mer och mer, och genom den

Ang. en reform av beskattningen

nominella höjningen av inkomsterna förskjuts dessa uppåt och drabbas då av ett högre procenttal i fråga om uttagning av statsskatten. Båda dessa omständigheter samverkar till ökad skattebelastning på den enskilde som inte motsvaras av någon reell höjning av hans inkomst.

Som också framhållits i reservation nr 14, är det därför synnerligen angeläget att en skyndsam prövning kommer till stånd om på vad sätt inflationens skatteskräpande effekt skall kunna förhindras. Jag ber, herr talman, att i detta avseende få yrka bifall till reservation 14 vid utskottsbetänkandet.

Bland de frågor angående den indirekta beskattningen som utskottsbetänkandet behandlar ingår förslag om höjning av bensinskatten med 5 öre per liter. Utskottets majoritet säger sig finna höjningen väl motiverad såväl med hänsyn till det ekonomiska läget som med beaktande av motorismens expansion och därmed följande ökade kostnader för samhället. Vi högerledamöter har inte kunnat dela majoritetens uppfattning att i sådan utsträckning som här föreslås belasta bilismen med ytterligare skatt. Bilen är i våra dagar — det kan man säga utan överdrift — för många människor helt enkelt oundgänglig vid fullgörande av deras dagliga arbete och även i övrigt för många som är bosatta i områden där andra trafikmedel nästan helt saknas. Vi anser det skäligt att höjningen begränsas till 3 öre per liter. I enlighet med denna uppfattning har vi framfört detta förslag i reservation nr 21, till vilken jag, herr talman, nu slutligen ber att få yrka bifall.

Fröken RANMARK (s):

Herr talman! Det råder stor brist på kvinnlig arbetskraft vid våra sjukhus, i våra skolor och på många andra områden, samtidigt som det finns stora arbetskraftstillgångar, särskilt bland kvinnor i medelåldern.

Arbetsmarknadsutredningen framhål-

Ang. en reform av beskattningen

ler att det finns en mängd hinder mot kvinnors förvärvsarbete. Det gäller familjepolitiken, barntillsynen, familjebeskattningen och naturligtvis också kvinnolönefrågan. Särskilt verkar beskattningen, som den är utformad, hämmande på gifta kvinnors benägenhet att förvärvsarbeta. Så t. ex. har den fördubbling av det skattefria avdraget för gifta, av vilka blott den ene maken är förvärvsarbetande, utsatts för mycket stark kritik.

För den enskildes vidkommande betyder det dels ett kännbart skattetryck på den ensamstående, dels en skatte-skärpning när den hittills inte förvärvsarbetande maken överväger att gå in i produktionslivet.

För samhällets vidkommande betyder den skattevägen finansierade »hustrusubventionen», i de fall då barn inte finns i hemmet, en minskad skatteintäkt som praktiskt taget kan antas vara liktydig med ett minskat utrymme för bidrag till barnfamiljerna. Subventionen är större ju högre inkomsten är. För en man med en inkomst på 50 000 kronor belöper den sig på omkring 3 530 kronor. Ju högre inkomst, ju högre subvention.

Bakgrunden till denna subvention är den gamla uppfattningen om äktenskapet som försörjningsinrättning. Då man gifter sig skall två personer leva på en inkomst och därför får den familjen lägre skatteförmåga, har man resonerat. Om de båda fortsätter att förvärvsarbeta sedan de gift sig, får de i regel lägre skatt än när de var ogifta. Civilståndet bör inte kunna påverka skattens storlek. Det är ett föräldrat resonemang.

Naturligtvis kan man inte på en gång ta bort alla skattelättnader för de gifta, i synnerhet inte för de äldre. Finansministern handlar dock i motsatt ordning. Genom de nya skatteskalornas utformning föreslår finansministern att skillnaden mellan de båda skatteskalorna — för ensamstående och för gifta — skall öka. Detta förefaller mig att även öka svårigheten att eventuellt över-

gå till en generell särbeskattning. Det är dock med tillfredsställelse man tar del av finansministerns förslag till särbeskattning. På grund av att skatteskalorna för ensamstående skall användas, blir det dock endast ett begränsat antal som kan dra nytta av särbeskattnings-systemet. Det är dock att hoppas, att det inte skall stoppa därvid, utan att man skall vinna erfarenheter, som kan ligga till grund för en övergång till generell särbeskattning.

Finansministerns förslag att ta bort en om än liten del av sambeskattningsens orättvisor och arbetshämmande effekt är värt all uppskattning. Vid giftermål blir kvinnor med lång utbildningstid högre beskattade än ogifta på grund av sambeskattningen. Det är ett problem främst för kvinnan. I regel vägs makarnas marginalskatt mot obeskattat arbete i hemmet. Sambeskattningen försvårar därför för kvinnorna att ha kvar sitt yrkesarbete vid giftermål. Denna fråga kan dock till viss del lösas genom den frivilliga särbeskattningen.

Man blev ganska besviken när man fick del av skatteberedningens betänkande beträffande familjebeskattningen. Man hade hoppats att det skulle vara mera anpassat till tidens krav. Nu får vi hoppas att den arbetsgrupp inom departementet som skall syssla med familjebeskattningen kommer att redovisa fakta och alternativa lösningar beträffande särbeskattningen, till skillnad från skatteberedningen.

Enligt propositionen och utskottets betänkande får det schabloniserade kommunalskatteavdraget för ensamstående inte överstiga 2 250 kronor och för makar 4 500 kronor, vilket betyder att schablonavdraget för stora grupper är lika med grundavdraget. Enligt den reservation som jag står för är schablonavdraget för samtliga inkomsttagare 2 550 kronor oavsett civilstånd. Ett undantag utgör dock familjer med endast en inkomsttagare. Där föreslås i reservationen en mindre långtgående omkonstruktion, i det att ett extra av-

dragsbelopp på en tredjedel av 2 550 kronor föreslås för make, som inte har förvärvsarbete, s. k. hustruavdrag. Det sammanlagda schabloniserade kommunalskatteavdraget för familj med en inkomsttagare blir då 3 400 kronor.

Jag vill nu övergå till att tala om reservationens förslag jämfört med utskottets. I 8 000 kronors inkomstläge är det ingen skillnad mellan utskott och reservation. I 10 000- och 12 000-kronorsklasserna ger reservationen ett med 250 kronor respektive 300 kronor höjt skatteunderlag för ensamstående. För familjerna blir det oförändrat. Först i 15 000 kronors inkomstläge påverkar reservationen skatteavdraget med 350 kronor för familj med en inkomsttagare. I 18 000-kronorsklassen får en ensamstående enligt utskottet ingen ökning utöver schablonavdraget beroende på att kommunalskatten överstiger schablonavdraget. Enligt reservationen blir det dock en ökning på omkring 100 kronor. I familj med en inkomsttagare får denne enligt utskottet avdrag med 4 500 kronor men enligt reservationen med 3 400 kronor. Det blir således en mellanskillnad på 1 100 kronor. Den minskade avdragsrätten kommer familjen till godo, om den andre maken går ut i förvärvsarbete. Det synes mig verka uppmuntrande för låt mig säga en hemmafru att gå ut i ett förvärvsarbete i vissheten om att inte hela hennes inkomst kommer att ligga på toppen av makens. I 20 000, 25 000 och 35 000 kronors inkomstläge får familjer med två inkomsttagare enligt reservationen respektive 500, 600 och 600 kronor i skatteavdrag utöver utskottets förslag. Det blir endast en liten favör för andra maken vid en mycket låg inkomst enligt reservationen. För övrigt är det ingen skillnad mellan utskott och reservationer. För inkomster över detta inkomstläge tar den frivilliga särbeskattningen vid.

Jag skulle vilja sammanfatta på följande sätt. Reservationsförslaget innebär en liten höjning av schablonavdra-

Ang. en reform av beskattningen
get för ensamstående i inkomstläget 10 000—18 000 kronor. Den skattelindring som ligger i schablonavdraget medför att en familj med *en* inkomsttagare efter vad jag kan finna inte förlorar något enligt tidigare bestämmelser. För makar som båda är inkomsttagare och ligger i inkomstklassen 20 000—35 000 kronor ger reservationen en höjning av schablonavdraget med 500—600 kronor.

De företagna beräkningarna har visat, att dessa modifikationer skulle kunna genomföras utan att rubba den kostnadsram som är föreslagen i propositionen. Verkningsarna av de föreslagna modifikationerna kommer således i praktiken inte att nämnvärt avvika från propositionens förslag. De kommer endast att beröra vissa mellanskikt bland inkomstgrupperna, d. v. s. dem som ligger ovanför den nivå, där schablonavdraget verkar, och under 35 000 kronor i nettoinkomst. Men jag anser i likhet med motionären att saken är av väsentlig principiell betydelse. Reservationen bjuder dock bättre villkor än utskottet åt ungefär 100 000 flera bland de ensamma och 100 000 flera bland de gifta.

Någon kan kanske invända att det rör sig om små förbättringar och att dessa berör små grupper — bara några 100 000. Javisst! Men när detta kan ske utan att någon får det sämre, utan att skatten höjs för någon, är det inte en väg som vi bör gå?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 7 vid bevillningsutskottets betänkande nr 16.

Häri instämde fru *Wallentheim* (s) och fru *Carlqvist* (s).

Fröken **MATTSON** (s):

Herr talman! Jag hade kunnat nöja mig med att instämma i den mycket klara och sakliga motivering, som fröken Ranmark lämnat från denna talarstol när hon pläderade för motion I: 625 av fru Myrdal och reservation nr 7 till bevillningsutskottets betänkande, men jag anser att jag utöver detta bör

Ang. en reform av beskattningen

komma med vissa principiella påpekanden vid sidan av utskottsbetänkandet.

Det har i dag talats rätt mycket om det lapptäckede, som propositionen och bevillningsutskottets betänkande utgör. För den som i likhet med mig hoppas att det nuvarande skattelapptäckssystemet ganska snart ersättes av ett modernt »designat» täcke, tillskuret utan hänsyn till skattebetalarnas kön eller civilstånd, finns det dock i det nuvarande skattetäcket, som vi skall ta ställning till, vissa betänkliga revor som i varje fall bör noteras.

Det är glädjande att utskottet pekat på den pågående utredningen rörande familjebeskattningen och uttalat att avvägningen mellan giftas och ensamståendes skatt skall utformas slutligt. Det är en regel, att så länge en sak är under utredning skall man inte företa några drastiska förändringar. Ur den synpunkten måste man beklaga den kompromiss som har höjt det nuvarande förvärvsavdraget. Vi som hoppas att särbeskattningsystemet skall genomföras i framtiden har åtskilliga gånger — och jag tror det tål att upprepas — framhållit att särbeskattningen inte kommer att kräva ett sådant avdrag som i många avseenden är diskriminerande: det är könsbundet, det drabbar olika efter civilstånd. Jag tror att det ur många synpunkter hade varit lyckligare, om vi inte hade ändrat propositionens summa i det avseendet.

Att jag har ställt mig så sympatisk till den reservation, som fröken Ranmark har gjort sig till tolk för, beror på att reservationen pekar mot framtiden. När man, trots en pågående utredning, har företagit förändringar, har denna blivit någonting konkret positivt att ta ställning till.

Propositionen och utskottsbetänkandet har enligt mitt tycke två ganska svåra fel. Genomförandet av propositionens förslag skulle ytterligare öka klyftan mellan de giftas och de ensamståendes avdragsrätt. Dessutom skulle

det höja tröskeeffekten för kvinnor som varit borta från förvärvslivet, men som önskar återgå dit. Även det nuvarande systemet är felaktigt, vilket bl. a. är anledningen till att vi troligen, om vi stannar inför särbeskattningsystemet, blir tvungna att genomföra vissa övergångsbestämmelser i avvaktan på 1970- och 1980-talen och den helt förändrade arbetsmarknadsbild som då kommer att vara för handen. Jag anser det mycket sympatiskt att man — såsom föreslagits i fru Myrdals motion och i reservationen — försöker minska skatteklyftan mellan gifta och ensamstående.

Jag noterade med stort intresse vad herr Eriksson i Uppsala yttrade, när han berörde de ensamståendes problem. Han sade att man överdriver de ensamståendes situation. De flesta av dem torde bestå av ungdomar som har god skattekraft.

Herr Eriksson, det förhåller sig inte på det sättet! Man får verkligen hoppas att de uträkningar som gjorts om de ensamståendes situation mycket noggrant kommer att penetreras av den utredning som nu är verksam i finansdepartementet.

Det är klart att man kan räkna in ungdomar bland de ensamståendes skara. Det är alldeles givet att en hel del av dessa ungdomar, innan de bildat familj, har en god skattekraft, men det är också lätt att räkna ut att det under åldersgränsen 30 år är troligt att de flesta gifter sig och alltså faller bort ur statistiken över ensamstående.

Räknar man däremot ogifta över 30 år, inklusive alla frånskilda, änkor och änklingar, får man en summa av 1,2 miljoner. Tar man bort alla ensamstående folkpensionärer återstår drygt 800 000 i arbetsför ålder, och av dem är drygt 500 000 ogifta.

Man har också gjort vissa undersökningar beträffande de ensamståendes inkomster och funnit att medelinkomsten för en ensamstående år 1963, alltså för två år sedan, var något över 10 000

kronor mot 18 600 kronor för de ogifta männen. En tredjedel eller närmare 60 000 av de ensamstående låg under en inkomst på 6 000 kronor.

Av dessa uppgifter torde med all evidens framgå att skattekraften inte kan bedömas efter civilstånd eller kön. Jag tror att jag inte är ensam när jag gör mig till tolk för den åsikten, att de ogifta mycket gärna hjälper till att höja standarden för barnfamiljerna. Det är något som vi alla solidariskt skall åta oss. Men många ställer sig oerhört kritiska till att många av de ensamståendes skattekrönor går till att förbättra skattesituationen för relativt förmögna män med hustru som icke har förvärvsarbete.

Jag tror att vi i framtiden på ett helt annat sätt får se enhetligt på skatteskalorna, något som man inte gjorde då man tillsatte den tidigare sambeskattningsutredningen, vars mönster för beskattningen hitintills varit rådande. Jag tror man får bedöma alla skattebetalare med utgångspunkt från skattekraften och att man sedan ordentligt får penetrera, vilka möjligheter vi har att ge bidrag till familjer medan barnen är små, så att deras standard når upp i rimlig nivå med andra. Men att dela in skattebetalarna enbart efter kön och civilstånd är något som inte passar ett modernt samhälle, och det passar framför allt inte i den förändrade arbetsmarknad som väntar oss om 10 eller 15 år.

Det är med anledning av dessa synpunkter, vilka delas av många med mig, som jag har ställt mig så sympatisk till reservationen. Denna tjänar två väsentliga syften genom det förslag som framläggs i den. För det första pekar den på en väg att inom den nuvarande ramen ändå vara med om att genomföra en viss omfördelning av skattekraften mellan de ensamstående och de gifta. För det andra — och inte minst väsentligt — tar den hänsyn till de moderna arbetsmarknadskraven och tar bort en del av de tröskeleffekter som

Ang. en reform av beskattningen

kvarstår med det nuvarande skattesystemet för de gifta kvinnor, som vill gå ut i arbetslivet men som funnit, att vårt nuvarande skattesystem gör att vinsten av deras förvärvsarbete inte blir så stor.

Jag tror det vore lyckligt, herr talman, om vi toge hänsyn till de synpunkter som är framförda i reservationen och jag skall be att i likhet med fröken Ranmark få yrka bifall till reservation nr 7.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Fröknarna Ranmark och Mattson har lämnat ett synnerligen intressant bidrag till dagens skattedebatt, vilket vore väl förtjänt av att man stannade vid det och verkligen analyserade de spörsmål det inrymmer.

Nu är det emellertid så att utskottet är försatt i en sådan situation, att det inte kunnat gå in i sak när det gäller behandling av dessa spörsmål. Det har därför ställt sig avvaktande. När det gäller frågan om särbeskattning har vi fått en proposition, som senare kommer att behandlas, och jag förmodar att det kommer att väckas motioner i anledning av den. Man får då tillfälle att ta upp den speciella frågan mera i lugn och ro, höll jag på att säga — i varje fall behöver man till skillnad mot nu inte syssla med den som ett avsnitt i en stor allmän skattedebatt.

Familjebeskattningen är föremål för utredning, och som fröken Mattson underströk brukar man inte gå in på en sakbehandling i sådana fall utan man inväntar resultatet av utredningen. Som fröken Mattson framhöll har skatteberedningen inte lyckats på ett tillfredsställande sätt lösa familjebeskattningsproblemet. Det sammanhänger förmodligen med att det helt enkelt är ett mycket invecklat och svårlöst problem, ty en obligatorisk särbeskattning skulle med de nuvarande skatteskalorna omedelbart medföra en kraftig skattebelast-

Ang. en reform av beskattningen

ning för åtskilliga familjer här i landet. Alldeles oavsett om hemmafruarna kallas för lyxhustrur eller inte, blir det fråga om en skattehöjning, och det kräves åtskilliga mycket hållbara motiveringar för att bryta ut frågan ur ett skattesystem, som är så väl förankrat i vårt land. Men jag hoppas i likhet med både fröken Ranmark och fröken Mattson att den speciella beredning, som nu utslutande har till uppgift att lösa detta problem, skall kunna lösa det på ett sådant sätt att vi kan motse ett förslag som i varje fall är mer acceptabelt än det system vi för närvarande har. Jag tror inte, herr talman, att införandet av de schabloniserade kommunalskatteavdragen och den justering av förvärvsavdragen, som skett, skall torpedera förutsättningarna för att erhålla ett mera renodlat och acceptabelt skattesystem för både familjer och ensamstående.

Med den motiveringen, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Fru MYRDAL (s):

Herr talman! Efter de anföranden, som fröken Ranmark och fröken Mattson just hållit, behöver jag inte många ord för mitt inlägg här i dag.

Efter herr Erikssons inpass just nu tycker jag emellertid att det är nödvändigt att framhäva *en* sak, nämligen att det är orimligt att säga att det faktum, att familjbeskattningen befinner sig under utredning, skulle vara ett tillräckligt skäl för att nu inte vidtaga de små modifikationerna, som föreslås i den med 7 betecknade reservationen. Det är nämligen i själva verket så att man i utskottsbetänkandet här i dag inte bara konserverar de gamla orättvisor, som finns i det nu förlegade familjbeskattningssystemet, utan dessutom inför två nya moment som — åtminstone det ena — inte varit föremål för någon utredning alls. Det är ganska egendomligt att riksdagen just i år, när en så bred

och så kraftig opinion gör sig hörd för att man skall få en ordentlig reform i individualistisk riktning av familjebeskattningsystemet, samtidigt skulle reformera familjebeskattningen bakåt och inte framåt enligt den framtidslinje som dragits upp.

Finansministern står här för den ena nyheten; det är den ganska irrationella bestämmelsen att låta schblonavdraget vid kommunalskattningen uppgå till ett dubbelt så stort belopp för de gifta som för ensamstående, bara därför att vederbörande är gifta, trots att detta medför en ytterligare skärpning av den s. k. tröskeleffekten, d. v. s. att om också den andra maken skaffar sig förvärvsinkomster är dennes avdragsmöjligheter i stor utsträckning redan konsumerade.

Den andra nyheten står utskottet självt för. Den gäller höjningen av förvärvsavdraget med 50 procent. Förvärvsavdraget är ju egentligen ett i skattesystemet inbyggt barnavdrag, och de flesta är dock ganska överens om att stöd till barnfamiljerna bör utgå i form av positiva *bidrag*. I båda dessa hänseenden är det alltså fråga om åtgärder, som nu vidtas på familjebeskattningsområde, trots att denna beskattning är föremål för utredning och trots att det gäller åtgärder, som enligt vad en växande opinion menar *inte* går i rätt riktning.

I fråga om förvärvsavdragen finns här inte något yrkande om avslag på förslaget om höjning fogat till bevillningsutskottets betänkande nr 16, och jag ämnar inte heller ställa något sådant yrkande, även om jag inte tror mig vara helt ensam om att gärna vilja offra favörer för de gifta förvärvsarbetande kvinnorna för principfasthetens skull.

När det gäller konstruktionen av kommunalskatteavdraget har däremot den med 7 betecknade reservationen avgivits, som ju skulle medföra vissa, om än inte alltför avsevärda förbättringar i förhållande till utskottets förslag. Jag ber därför att i likhet med frö-

ken Ranmark och fröken Mattson få yrka bifall till denna reservation.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Några av de reservationer, som är knutna till det utskottsbe-
tänkande vi i dag behandlar, tar upp frågan om principerna om vårt framtida skattesystem. Några talare har här utvecklat tankegången vidare. Låt mig därför, herr talman, inleda mitt anförande med några principiella synpunkter på denna intressanta fråga!

Den omläggning av skatten mot ökat uttag av skatt på konsumtionen som nu föreslås ställer de lågavlönade i samhället inför brydsamma situationer. Det är inte så — som herr Virgin förut sade — att det är de grupper i samhället som har de höga inkomsterna som blir mest lidande genom en ökad konsumtionsbeskattning, utan det är de grupper i samhället som har de verkligt låga inkomsterna som blir de värst drabbade. Om herr Virgin räknar in marginalskatten för att få fram skatteeffekten och räknar fram en livslön, så skall herr Virgin finna att de personer som har de stora inkomsterna i samhället har tre gånger så mycket i livslön som en som ligger bland de lägst betalda, även efter avdrag av skatt.

Jag tycker därför att problemet är: hur skall vi hjälpa de verkligt lågavlönade?

Finansministern har denna gång på ett effektivt och enligt mitt förmenande elegant sätt lindrat de värsta olägenheterna för de sämst ställda grupperna — även om jag erkänner att det finns vissa skönhetsfläckar — genom omläggningen av uttaget av folkpension och genom det schabloniserade kommunalskatteavdraget. På sikt kan det dock bli besvärligt att fortsätta på den inslagna vägen, och vanlig anständighet och rättvisa måste kräva att familjer med årsinkomster i närheten av 10 000 kronor får större lättnader än enbart kompensation för den ökade indirekta

Ang. en reform av beskattningen
beskattningen. Kanske lösningen av de lågavlönades problem till mycket stor del står att finna i vårt skattesystems utformning. Ett stort bottenavdrag för de inkomstgrupper jag här har berört, avseende såväl den statliga och kommunala skatten som socialavgifterna, förefaller mig önskvärt. Kommuner med ett stort antal lågavlönade invånare kommer därigenom givetvis i kläm, men den inslagna vägen med en rejäl kommunal skatteutjämning löser de svåraste problemen. För övrigt får man räkna med en omflyttning av kommunalskattebördan från skattesvaga till mer skattekraftiga människor.

Om jag ytterligare ett ögonblick får fortsätta på denna linje, vill jag framhålla, att en städning i avdragsfloran — på denna punkt förefaller jag ha en rakt motsatt uppfattning jämfört med en del av de föregående talarna — skulle ge ett icke oväsentligt tillskott för ett rejält bottenavdrag. Jag hävdar att finansministern varit inne på rätt väg, när han föreslog att avdragsrätten för erlagda folkpensionsavgifter skulle slopas, och jag hoppas att denna början manar till efterföljd. Avdragen fyller enligt min uppfattning snart inte någon annan uppgift än att minska skatten för dem som har råd att betala de utgifter som avses med avdragen eller har pengar på banken, medan små inkomsttagare inte kan utnyttja avdragen.

Min önskan är alltså ett rejält ortsavdrag men knappast något annat avdrag därutöver. Reservanternas som står bakom reservation 10 vill uppnå en rakt motsatt verkan.

Någon av kammarens ledamöter säger sig väl nu, att vad jag anført har han hört förut. Låt mig därför omedelbart erkänna, att jag alltid har varit en stor beundrade av förre ledamoten av bevillningsutskottet herr Spetz.

Om jag nu lämnar detta mer principiella resonemang och går över till de praktiska förslagen i bevillningsutskottets betänkande, vill jag börja med att konstatera att den näringsvänliga svens-

Ang. en reform av beskattningen

ka skattepolitiken i den nu framlagda propositionen har fått ett nytt tillskott. Jag syftar på det förhållandet att näringslivets investeringar i maskiner, inventarier och förbrukningsvaror har undantagits från den omsättningsskatt-höjning, som kommer att drabba övriga delar av det svenska folket. Reduktionsregeln innebär till och med en mindre sänkning i förhållande till nu utgående skattesats. Denna skattelättnad måste ytterligare förbättra det ganska goda internationella konkurrensläge som svenskt näringsliv redan har. Givetvis är det inget fel häri, då landets välstånd — det är jag den förste att erkänna — är beroende av ett gott utfall inom vårt näringsliv och av vår handel med utlandet. De krav som i dag reses i första hand på att ytterligare ändra reduktionsregeln och att på längre sikt överföra all direkt skatt till enbart konsumtionsvaror kan däremot i nuvarande läge knappast vara realistiska. Även om jag personligen känner vissa sympatier för den av skatteberedningen föreslagna konsumtionsbeskattningen på hög nivå, anser jag det knappast möjligt att i det läge som nu råder genomföra densamma.

Den relativa sänkningen av företagets andel av den totala beskattningen kan vara ett uttryck för minskade marginaler, men den kan också vara ett utslag av en allt liberalare företagsbeskattning. Såvitt jag har kunnat förstå pekar 1964 års bokslut på goda vinster, och 14 procent exportökning under samma tid talar sitt tydliga språk om svenskt konkurrensläge. Att i detta läge lätt ytterligare på företagsbeskattningen samtidigt som man skärper konsumtionsbeskattningen för fysiska personer skulle te sig stötande, varför den mindre, relativa förändringen för dagen kan anses vara väl avvägd. Detta utesluter givetvis inte att förändringar i andra konjunkturlägen eller sedan utredningen om den framtida företagsbeskattningen är slutförd kan bli aktuella.

I en mindre detaljfråga under detta

avsnitt har utskottet gjort viss ändring i propositionens förslag. Sedan länge har en reduktion av beskattningsvärdet skett för monteringsfärdiga trähus för att konkurrensläget när det gäller dessa hus och på byggnadsplatsen uppförda hus ej skulle ändras. Som bekant betalas ju inte omsättningsskatt på arbetslöner för de senare husen. Propositionen har nu hänfört fabriksstillverkad hus av annat material än trä under samma reduktionsregel. Utskottet finner detta skäligt men har därutöver föreslagit att fabriksstillverkad betongmassa skall få samma förmån på grund av att i massan ingående sand och vatten inte beskattas vid på byggnadsplatsen tillverkad betong.

Om jag sedan får något ta upp de olika ting, som här har berörts av föregående talare, vill jag börja med herr Stefansons anförande. Herr Stefanson gjorde gällande att det vore rimligt att få in även reparations- och underhållskostnader i reduktionsregeln. Vi inom utskottet menar, att det kan finnas visst fog för en neutral beskattning också på detta område. Att detta emellertid är förenat med tekniskt krångliga problem visas bäst av att herr Stefanson inte framställde något direkt yrkande om ändring utan i denna del endast avgivit en blank reservation.

Utskottet håller vidare med herr Stefanson om att punktskatter i princip inte är mycket att stå efter, men utskottet pekar också på att det ekonomiska utrymmet i dag inte är tillräckligt stort för att koppla bort hela denna beskattning. Jag tror att herr Stefanson också är inne på en liknande tanke, eftersom han inte heller på denna punkt kommit med ett direkt förslag.

Herr Yngve Nilsson har pläderat för det s. k. barnavdraget i beskattningen, som högern fört fram jämsides med det barnbidrag vi har. Högern har nu konstruerat fram en skala, där man skall få tillbaka »negativ skatt». Om något system verkar krångligt är det väl detta! Dessutom har det den nackdelen, att

den som har goda inkomster får en större lättnad än den som har dåliga inkomster.

Herr Yngve Nilsson har vidare framfört, att det schabloniserade kommunal-skatteavdraget innebär ett differentierat ortsavdrag, och det kan jag hålla med honom om. Jag tror herr Jacobsson var inne på samma sak. Det är naturligtvis ett nytt ortsavdrag, men det har den effekten, att det gynnar små inkomsttagare mera än de stora, och det var ju detta vi var ute efter.

Sedan sade herr Gösta Jacobsson, att förslaget gynnar dem som bor i lågskattekommuner mera än i högskattekommuner. Men högskattekommunerna skall ju gynnas mera av den kommunala skatteutjämnningen, och därför kan en del av olägenheterna med denna skönhetsfläck avhjälpas — jag medger att det är en skönhetsfläck.

Det är klart att progressiviteten kan innebära att somliga människor ibland tänker efter: Lönar det sig att arbeta eller inte? Men den kan också ha en annan betydelse. För mig är det moraliskt stötande att inte ha en stark progressivitet. Det säger jag med utgångspunkt från vad jag tidigare sagt om låglönegruppernas problem. Det har kanske också en psykologisk betydelse att vi har en ganska stark progressivitet.

Herr Ferdinand Nilsson var i dag inne på frågan om bensinskatten. Han ville inte ha någon höjning. Högern vill ha 3 öre, och det skulle motsvara den höjning av omsättningsskatten vi i dag genomför. Det är nämligen så, att vi inte tar ut någon omsättningsskatt på bensen.

Från utskottets sida hävdar vi, att vi inte tror att bilismen betalar sina kostnader i samhällsmaskineriet ändå, och därför menar vi, att en skattehöjning av 5 öre på bensen kan vara lämplig, även om 3 öre bättre skulle motsvara omsättningsskattehöjningen.

Herr Ferdinand Nilsson kom tydligen också med ett sakfel i sitt anförande. Om jag inte missförstod honom sade han, att arbetsgivarna i dag icke drar

Ang. en reform av beskattningen
någon källskatt på avlöningar under 300 kronor. I så fall tror jag arbetsgivarna gör fel, ty någon nedre gräns i kronor tror jag inte finns.

Herr Enarsson var inne på folkpensionärernas problem och menade, att de borde ha ett extra ortsavdrag. Till herr Enarsson skulle jag tvärtom vilja säga: Det finns knappast någon grupp i detta samhälle, som är så gynnad som folkpensionärerna i skattehänseende! För det första har de det vanliga ortsavdraget, för det andra får de också nu det principvidriga schablonavdraget på kommunalskatten, räknat även på folkpensionen, och för det tredje får de ett extra avdrag regelmässigt om bara folkpension finnes.

4 500 kronor kan beviljas i extra avdrag om skäl finns. Är man folkpensionär i det här landet kan man alltså, om man är gift och det vill sig väl, och skäl finnes för maximalt extra avdrag tjäna 12 000 kronor utan att alls betala någon skatt. Enligt min uppfattning kommer man nästan upp i ett belopp som är oskäligt högt om man skulle följa herr Enarssons förslag när samtidigt människor i arbetsför ålder med 10 000 kronors inkomst får betala mellan 1 500 och 2 000 kronor i skatt.

Herr Eriksson i Uppsala har redan bemött talet om familjebeskattningen, men jag tycker ändå att jag inte kan gå förbi frågan utan vidare. Fröken Ranmark, fröken Mattson och fru Myrdal har hävdat, att vi i dag skulle göra rätt stora ingrepp på familjebeskattningsområdet samtidigt som de pågår en utredning om hela problemkomplexet. Vi skulle alltså i dag genomföra ett särskilt schablonavdrag som avviker från övriga schablonavdrag i beskattningen.

Det är väl så i dag beträffande alla avdragen, att de är dubbelt så stora för gift som för ogift — sparavdrag, försäkringsavdrag och det vanliga ortsavdraget. Utskottet anser alltså att det är fel att i dagens läge göra det nya avdraget annorlunda beskaffat än de avdrag vi har tidigare.

Ang. en reform av beskattningen

Men jag skulle vilja nyansera bilden litet. Man talar från denna talarstol om att man är beredd att hjälpa barnfamiljerna, de familjer där hustrun inte kan ha något förvärvsavdrag, men man är inte beredd att hjälpa lyxhustrurna i de familjer där mannen har hög inkomst eller förmögenhet. Jag vet inte om min bekantskapskrets är annorlunda än i landet i allmänhet, men i den bekantskapskretsen ligger det till på det sättet, att när mannen har stor inkomst, så har i regel också hustrun bra inkomst, medan familjen i de fall då mannen har låg inkomst vanligen bor på sådana orter där det inte finns någon möjlighet för hans hustru att få ett arbete. Jag vill inte gå hem till hustrurna till arbetarna vid mitt sågverk och säga: Nu skall ni få höjd skatt i er familj, om inte du går ut och förvärvsarbetar! De hustrurna har vanligen ingen möjlighet att få arbete, och jag förmodar att det är så på många orter i vårt land.

Bilden bör alltså vara nyanserad. De hustrur, vilkas män får det dubbla ortsavdraget, är i regel inga lyxhustrur, utan gifta med män i mycket låga inkomstlägen.

Därmed har jag inte definitivt tagit ställning till särbeskattningen, men nog skulle jag vilja ha reda på var den här växande opinionen finns, som fru Myrdal talade om. Jag tror att om folk får reda på det rätta sakförhållandet, så vill man inte höja skatten för en miljon arbetarhustrur i detta land.

På ett par punkter har jag inte kunnat acceptera utskottsmajoritetens synpunkter och förslag, nämligen då det gäller prissättningen på alkoholdrycker.

Konsumtionsutvecklingen har inte varit gynnsam ur nykterhetspolitiska synpunkter, och ett användande av prisvapnet i konsumtionshämmande syfte får inte vara oss främmande. Jag är medveten om att en prishöjning med endast 3 kronor per liter är alldeles för liten för att åstadkomma en önskvärd

effekt, men man kan ändå våga hoppas att något resultat kan uppnås.

Min gode vän herr Eriksson i Uppsala måste jag — tyvärr — vända mig emot och säga att om vi får en minskning av den totala konsumtionen så minskar också antalet missbrukare, ty utan bruk kommer knappast något missbruk. Det är den enkla fundering jag har på den här punkten, att om även måttlighetssuparen minskar sin alkoholkonsumtion så minskar också så småningom antalet missbrukare.

Huvudskälet till att jag anstutit mig till reservationerna nr 24 och 25, till vilka jag nu yrkar bifall, är att finansministern aviserat en proposition om införandet av ett starkare öl med en mycket liberal försäljningsform. Finansministern har uttalat, bl. a. i riksdagen, att han hoppas att vi skall få en dansk form av alkoholförtäring, nämligen ökad öldruckning och minskad spritkonsumtion. Danskarna nådde denna övergång tack vare en kraftig prisjustering uppåt på spritsortimenten, och skall svenskarna ha någon chans att få en liknande effekt som den danska måste motsvarande prisändringar ske även här.

Herr talman! Med undantag av reservationerna 24 och 25 instämmer jag i herr John Ericssons yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Fröken **MATTSON** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag funderade tidigare ett ögonblick på att rikta min replik till herr Eriksson i Uppsala, men jag tror att jag nu kan kombinera mitt korta genmäle att avse såväl herr Eriksson som herr Wörnberg.

Man måste skilja mellan en principdebatt och situationen i dag. I det anförande som jag höll tidigare i dag har jag, liksom alla andra som har pläderat för ändring av skatteprinciperna, sett på både dagens situation och på framtiden. Vi är fullkomligt överens med herr

Wärnberg däri, och vi har sagt det upprepad gång, att man icke kan genomföra vad vi önskar så som situationen nu ser ut på arbetsmarknaden. Vi är alltså väl medvetna om de svårigheter som finns i dag att genomföra detta, men å andra sidan har vi att ta hänsyn till de uträkningar och beräkningar som framlagts av experter beträffande 1970-talet, då samhällsbilden blir en annan och då man principiellt kan förutsätta att det finns andra arbetsmöjligheter, en annan fördelning av arbetet på olika delar av landet, och det alltså finns möjligheter att ta ställning till ett, som vi anser, principiellt riktigt skattesystem.

Vi har sagt att om detta system genomföres måste det finnas vissa övergångsbestämmelser. I dagens samhälle går det tyvärr inte att genomföra sådana som arbetsmöjligheterna är för de många tusentals kvinnor — vi vet inte hur många de är — som önskar arbete men inte kan få något.

Vad beträffar särbeskattningens progressivitet finns det i dagens situation ingen riktigt säker beräkning huruvida den innebär ett högre skattetryck eller inte. Skatteberedningen har själv sagt, att dess tabeller inte är tillförlitliga, och vi får väl då avvakta den pågående utredningens uträkningar om hur ett sådant system kommer att verka. Då kan vi ta definitiv ställning till frågan och då får man också, vilket förefaller i varje fall mig rimligt, väga skatternas utformning mot de bidrag som utan tvekan tillhör barnfamiljernas ekonomiska stöd, så att vi får ett klart mönster för den framtida familjepolitikens utformning.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tänkte inte etablera någon diskussion med min vän herr Wärnberg när det gäller nykterhetspolitiken. Herr Wärnberg har alltid goda och värdefulla synpunkter i alla andra frågor, och där kommer vi alltid över-

Ang. en reform av beskattningen
ens. Det slår emellertid fullständigt stopp i våra diskussioner när det gäller alkoholen och åtgärderna för dess bekämpande.

Herr Wärnberg har emellertid den här gången kommit i dåligt sällskap med sin reservation. I det sällskapet befinner sig nämligen de som motionsvägen har framfört kravet att man skall använda de pengar, som man får in på att öka spritpriserna, till en skattereform som jag hoppas att herr Wärnberg inte gärna kan vara beredd att medverka till.

Han sade ingenting om detta, så en deklARATION vore värdefull.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det går, som sagt, inte att slå två flugor i en smäll den här gången! Antingen skall det vara en nykterhetspolitisk effekt av det hela, och då blir det enligt min uppfattning inga pengar till staten. Eller också blir det pengar till staten, men då blir det ingen nykterhetspolitisk effekt. Där emellan finns det naturligtvis mellanlägen, och man kan naturligtvis hamna någonstans mittemellan, men jag skulle inte ha gått med på den här reservationen om det bara hade kunnat sägas att vi skall höja brännvinspriserna för att ge staten mer pengar. Jag är med på reservationen därför att jag anser att alkoholkonsumtionen i dag inger farhågor, och alkoholkonsumtionen måste begränsas. Vi måste använda mer än ett medel. Jag hävdar att prisvapnet kan vara effektivt. Om någon ville ha större höjning än 3 kronor skulle jag utan tvekan vara med. Själv stannade jag för denna moderata höjning och föreslog inte mer därför att det kunde ha uppfattats som en demonstration.

Jag hoppas emellertid att höjningen skall medverka till att dra ned alkoholkonsumtionen och att det inte bara blir fråga om pengar till herr Strängs kassakista.

Ang. en reform av beskattningen

Fröken STENBERG (h):

Herr talman! Med anledning av motionerna I: 630 och II: 742 har jag tillåtit mig att förlänga talarlistan. Problemställningen gäller avvägningen av skattetrycket mellan gifta och ensamstående, således den direkta inkomstbeskattningen för den proportionellt hårdast beskattade kategorien medborgare — de ensamstående. Flera talare har tidigare i dag varit inne på detta problem.

De s. k. ensamstående är en mycket heterogen grupp, bestående av änkor, änklingar, fränskilda och ogifta. Enligt allmänna skatteberedningens beräkningar uppgår denna grupp till 1,7 miljoner skattskyldiga. Antalet familjer, fullständiga och ofullständiga, uppgår till cirka 1,9 miljoner. Om den stora minoritetsgruppen ensamstående på omkring 1,7 miljoner minskas med samtliga ogifta under 30 år, kvarstår 1,2 miljoner skattskyldiga. Räknar man ytterligare bort alla ensamstående folkpensionärer, kvarstår ändå 800 000 personer i arbetsför ålder.

Utskottsmajoriteten uttalar, att det vid den aktuella reformeringen av den direkta beskattningen befunnits angeläget att i första hand åstadkomma lättnader för de grupper, vilkas skatteförmåga relativt sett blivit mest nedsatt genom inkomstutvecklingen och progressionens verkningar. Detta är en princip som man kan ansluta sig till, inte minst då det gäller kategorien ensamstående. Om man skall tro på allmänna skatteberedningens tabeller och Statistisk årsbok, så visar ju skatteberedningens tabell nr 10, som belyser realinkomstutvecklingen 1948—1970, att realinkomsten fram till år 1964 för kategorien gifta har stigit från 7 300 kronor till 12 100 kronor. Det innebär en ökning med ungefär 66 procent. Inom kategorien ensamstående har realinkomsten stigit från 3 600 kronor till 5 400 kronor. Det är ungefär 50 procent. Efter vad jag kan räkna ut betyder det att realinkomstutvecklingen är 16 procent lägre för ensamstående än för familjeka-

tegorien. Fröken Mattson har tidigare redogjort för denna inkomstutveckling, varför jag nu kan lämna den åt sidan. Jag nöjer mig med att fastslå att realinkomstutvecklingen är betydligt lägre för kategorien ensamstående. Det kan också anses vara en trolig prognos, att inkomsterna för familjekategorien kommer att växa snabbare än för de s. k. ensamstående. Detta beror bl. a. på kvinnornas ökade möjligheter till utbildning och förvärvsarbete, deltidsarbete o. s. v. Jag bortser då helt från olika skattefria inkomstökningar i form av olika bidrag som först och främst gynnar familjekategorien. Jag understryker att det självfallet inte på något sätt är fråga om att skattekategorien ensamstående skulle önska dra sig undan ansvar gentemot den unga generationen. Visst inte! Alla medborgare skall vara med om att satsa och betala för det uppväxande släktet och dess utbildning. Men det måste finnas andra och bättre vägar härför än att låta *ett* civilstånd gynnas genom att en stor skattegrupp med relativt små inkomster, änkor, änklingar, fränskilda och ogifta, beskattas mycket hårdare än t. ex. barnlösa familjer. I den familjetypen är det ju inte barn som ger skattelättnad utan ett civilstånd, som får hela detta skattestöd från gruppen ogifta eller ensamstående.

I detta sammanhang kan noteras att år 1960 hade enligt uppgift 45 procent av de gifta inga barn under 16 år. Skulle denna kategori beskattas lika hårt som de ensamstående rör det sig om miljardbelopp.

Genom det nya skatteförslaget får de medborgare som tillhör civilståndet gifta betydligt större skattelättnader än kategorien ensamstående. Skatteflyftorna ökar ytterligare. Jag skall inte ta upp tiden med några sifferexempel. Det är dock psykologiskt intressant att studera hur lätt allmänna skatteberedningen avfärdar de ensamståendes skattesituation. Man säger t. ex. att en omkonstruktion av skattesystemet inte kan få en tillräcklig effekt, om inte bidrag

hämtas från de ensamstående, som utgör ungefär hälften av samtliga inkomsttagare. Man anför vidare att de barnlösa familjerna inte kan ensamma belastas i den erforderliga omfattningen. Självfallet inte. Det är heller inte meningen. Men enligt propositionen är det ju dock beträffande den direkta inkomstbeskattningen i huvudsak de ensamståendes kategori som får bära den ökade skattebördan.

Skatteberedningen har vidare slagit vakt om de barnlösa familjerna genom sitt uttalande, »att än mindre torde få ifrågakomma att vad av dem ytterligare kan uttagas i skatt skall till någon del komma de ensamstående till godo». — Det förefaller nog som om detta uttalande i princip strider mot allmänna skatteberedningens definition av inkomstprövade förmåner, som säges innebära en överföring av inkomster från större till mindre inkomsttagare. I fråga om ensamstående är det väl närmast fråga om en transferering genom högre skatteskalar från mindre inkomsttagare till större, och detta med civilståndet som riktmärke.

Ordet inkomstöverföring vore här mera adekvat från de gruppers synpunkt som så att säga får stå för kalaset. Med tanke på vad utskottet anför i sin motivering för den aktuella reformeringen av den direkta beskattningen kan man fråga: När gavs de ensamstående en så fager skattereformsblomma sist? Utskottet anför att det i första hand gäller att åstadkomma lättnader för de mindre inkomsttagarna och barnfamiljerna, vilkas skatteförmåga relativt sett blivit mest nedsatt genom inkomstutvecklingen och progressionens verkningar. Utan att ifrågasätta den ekonomiska press, som dessa grupper helt säkert är utsatta för, anser jag att det, även om det är att för skatteexpertisen slå in öppna dörrar, bör sägas ifrån att inom familjekategorien finns en skattegrupp som genom sitt civilstånd automatiskt beskattas efter den mindre brant progressiva skatteskalan

Ang. en reform av beskattningen

och fortsätter att skatta efter den oavsett om de är barnfamiljer eller inte.

Det är så att den del av inkomsten som går till skatt i samtliga inkomstgrupper är större för ensamstående än för gifta, och procentskillnaderna är ganska stora. Det måste bli direkt kännbart för t. ex. änkor, änklingar och frånskilda som förs över till den brantare skatteskalan men har kvar sin tidigare utgiftsram i form av hyra o. s. v. och dessutom kanske har hemmavarande barn över 16 år.

Det finns, herr talman, knappast någon anledning att inför detta sakkunniga auditorium ytterligare analysera skattesituationen för ensamstående och gifta, men det finns skäl att understryka den s. k. ensamstående gruppens existens och att den skatteminoritetsgruppen av skattskyldiga i kraft av sitt civilstånd för det första beskattas efter högre skatteskala och enligt principen att familjekategorien får ha dubbelt så stor beskattningsbar inkomst innan vederbörande når upp till samma skatteprocental som den ensamstående, för det andra har *ett* ortsavdrag, då t. ex. barnlös familj där bara den ene maken har inkomst har två ortsavdrag, för det tredje betalar folkpensionsavgift enligt principen att den för en ensamstående är lika stor som för två gifta, för det fjärde ej medges förvärvsavgift på 300 kronor liksom förvärvsarbetande barnlös gift kvinna, för det femte, om det gäller ensamstående, icke förvärvsarbetande med barn över 16 år, saknar sjukpenning. Grundsjukpenning kan ensamstående barnlösa utan inkomst ej få. De kan inte heller teckna frivillig sjukförsäkring. Gift barnlös kvinna får däremot både grundsjukpenning och kan teckna frivillig sjukförsäkring. De sociala förmåner som gäller efterlevandeskydd i form av pension eller gruppliv är ju också mera begränsade.

Det skulle också kunna erinras om de ensamstående som t. ex. tar hand om gamla föräldrar — det är många som

Ang. en reform av beskattningen

gör det. De tillerkänns ej något av den skattelättnad som t. ex. föräldrar med minderåriga barn kan få.

Man skulle här också kunna tala om bostadsproblemet för denna kategori, som synes vara predestinerad till små och dyra bostäder — i Stockholm enligt uppgift, om de tålmodigt väntar i tio, elva år.

Utskottet finner naturligt att man vid de fortsatta övervägandena rörande familjebeskattningen kommer att beakta de ensamstående skatteförhållanden. Det budskapet gläder ju en motionär, även om skrivelseyrkandet är avstyrkt.

Som komplettering till den skrivningen skulle jag vilja citera ett österländskt ordstäv som lyder ungefär så här: »Under en god regering gror mossa på missnöjets trummor.» Jag tror mig, herr talman, förstå att om Sveriges riksdag vore en lyhörd lyssnare, så skulle den kunna ana vissa signaler, inte minst från den stora kadern ensamstående.

Herr talman! Med hänsyn till bl. a. det förslag om en förutsättningslös prövning av familjebeskattnings utformning som är motiveringen till förslaget i reservation 4 i bevillningsutskottets betänkande nr 16 ber jag att få ansluta mig till tidigare gjorda bifallsyrkanden på den punkten.

Herr LUNDBERG (h):

Herr talman! Från ensamstående till choklad- och sockerskatt är det ju ett tvärt kast i debatten. För att mjuka upp övergången kanske jag får börja med ett försiktigt instämmande i fröken Stenbergs åsikter.

Det gäller alltså några korta kommentarer till förslaget om den indirekta beskattningen av choklad och socker och dessutom ett yrkande beträffande ikraftträdandet.

På sid. 86 i betänkandet finns beträffande chokladskatten följande kommentar: »En betydande skattesänkning kommer sötvaruområdet till del.» Det kan vara värt en liten kommentar, sär-

skilt med hänsyn till finansministerns upprepade påpekanden, att man nu väntar att branschen skall låta prissänkningar, motsvarande skattelindringen, träda i kraft den 1 juli.

Det beräknade skattebortfallet vid sänkningen av chokladskatten med 15 procent från 65 till 50 procent är 45 miljoner kronor. Av de 45 miljonerna tar staten genom omhöjningen på 3,5 procent igen icke mindre än mellan 27 och 30 miljoner. Då förstär var och en att det är vilseledande att förespegla några stora prissänkningar. Att differensen mellan en sänkning på 15 procent och en höjning med 3,5 procent blir så liten, att den totalt på hela landets årsomsättning motsvarar 45 minus 30, d. v. s. 15 miljoner, beror på beräkningssättet för den särskilda varuskatten, som tas ut på fabriken lägsta grossistpris och i verkligheten, trots siffran 65 procent, ingår i överdiskpriset med 22—23 procent.

Summan av kardemumman är att en vanlig hundragrams chokladkaka, som i dag kostar låt oss säga 1: 75, efter den 1 juli kommer att kosta 1: 65, d. v. s. en sänkning med endast en tioöring. Jag kan som exempel ta andra saker som räknas efter vikt. En femöres kola har i dag en vikt av 4 gram. Den bör höjas till 4,22 gram. Jag föreställer mig att de där 0,22 grammen inte märks särskilt mycket när man äter kolan. En känd 25-öresbit, som väger 12 gram, skall ökas ut till 12,72 gram, och den skillnaden kanske man kan märka. Med det sagda vill jag alltså varna för överdrivna krav på chokladbranschens prissättningar efter den 1 juli — krav som lätt kan uppstå på grund av vanföreställningar beträffande de verkliga, kalkylmässiga förhållandena.

När det gäller avskaffandet av sockerskatten och effekten därav på prissättningen för t. ex. en så vanlig produkt som marmelad får man i rättvisans namn ge handeln en liten respitid att avverka lagerhållningen av sådana varor som tillverkats med skatte-

belagt socker. Med hänsyn därtill kan man inte kräva prissänkningar vid halvårsskiftet, utan de får komma någon eller några månader senare.

En nog så allvarlig sak, som tydligen på något sätt har blivit nästan förbisedd, gäller ikraftträdandet. När avtal träffats efter den 12 januari 1965 och varorna helt eller delvis levererats men inte betalats före den 1 juli, skall ju det som är obetalt drabbas av omshöjningen. Man kan mycket väl förstå varför en sådan bestämmelse tillkommer, men betänkligheterna gäller längden av den retroaktiva perioden för kreditavtal: över 5 1/2 månader. Rimligen bör dagens, eller kanske tekniskt bättre: morgondagens, datum gälla — ingen detaljhandlare kunde väl den 12 januari veta vad riksdagen i dag skulle besluta, och skydda sig genom någon sorts reservation för en omshöjning. En hel del företag — särskilt inom vissa branscher som traditionellt säljer på kredit — kommer att drabbas av orättvisa förluster, om inte den här bestämmelsen ändras. Vidare bör en saklig information lämnas till handeln, så att man vid försäljningar tar hänsyn till den merbeskattning som kommer på obetalda belopp efter den 1 juli.

Herr talman! Med stöd av vad jag här i korthet anfört ber jag att få hemställa, att i punkten 1 av ikraftträdandebestämmelserna till förordningen om allmän varuskatt orden »före den 12 januari 1965» i såväl första som andra stycket utbytes mot orden »före den 1 april 1965».

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Regeringens förslag i skattefrågorna har ju i stort sett accepterats av utskottet. Det är alternativet från den sidan. I reservationen har klarts sagts ifrån vad oppositions-

Ang. en reform av beskattningen

partierna menar i fråga om skatten. Det är deras alternativ. Jag säger detta med anledning av det mycket diffusa resonemang som herr Einar Eriksson har fört om alternativ, någonting som jag finner högst besynnerligt. Om ett alternativ skulle innebära t. ex. ett från regeringsförslaget fullt fristående förslag, finns det ju knappast några möjligheter att prestera ett sådant. Men då är det att observera att inte heller regeringen kan sägas ha presterat något alternativ — skatten är ju inte uppfunnen av den socialdemokratiska regeringen, även om den har stort intresse för beskattning. Den progressiva beskattningen har också funnits så länge att ingen har något monopol på den, och omsättningskatten, som nu höjes, tillkom under samlingsregeringens tid. Därför tycker jag att herr Erikssons vokabulär knappast är riktig, när han säger att det inte föreligger något alternativ. Alternativet finns klart utformat i de reservationer som är fogade till bevillningsutskottets betänkande.

Herr Ericsson, John, talade om den stora enighet som fanns. Han sade visserligen ingenting om alternativ, men jag gjorde den reflexionen att med 28 reservationer och särskilda yttranden kan man väl inte påstå att det råder alldeles precis enighet i fråga om allt som gäller skatterna. Tvärtom bestyrker detta om igen att det finns ett alternativ från oppositionens sida.

Jag skulle också vilja säga att jag är litet tveksam huruvida de metoder som regeringen har börjat tillämpa skall vara de riktiga i fortsättningen. En tendens har framträtt att göra utredningar inom departementen och inte genom parlamentariska kommittéer. En skatteberedning som arbetat mycket länge beaktas i ringa utsträckning. En stor fråga som jordförvärvslagen, för att ta ett annat exempel, utredes inte alls parlamentariskt utan inom departementet. En arbetsgrupp skall fullfölja skatteutredningarna inom departementet. Hur länge skall den tendensen fortsätta, att

Ang. en reform av beskattningen

man inte har parlamentariskt inslag av ledamöter från olika partier i sådana här utredningar?

Herr talman! Jag vill självfallet också tillägga några ord om den reservation som gäller skatten på alkoholdrycker. Jag vet inte om det egentligen är prishöjningar på sprit som här diskuteras — snarare skulle man vilja säga att det är fråga om att återställa de sänkta priserna i relation till priserna på andra varor. Priserna på alkoholdrycker har faktiskt blivit sänkta relativt sett. Det är den rätta frågeställningen i detta sammanhang.

Det är två faktorer som särskilt bör beaktas: Skall man höja alkoholpriserna i förhållande till de lönestegringar som förekommit, eller skall man endast låta alkoholpriserna följa priserna på andra varor? Skulle höjningen rättas efter lönestegringarna, ja, då borde vi nog genomföra en stor höjning. Man har resonerat beträffande spritpriserna som om det inte skulle ha gått framåt här i landet, men finansministerns sammanfattning i finansplanen börjar så här: »Den svenska ekonomin har under 1960-talets första hälft expanderat snabbare än tidigare. Under åren 1961—1964 har enligt de internationellt vedertagna beräkningsgrunderna den svenska bruttonationalprodukten ökat med 22 procent.» De goda tiderna måste väl ha haft någon inverkan på svenska folkets inkomster, och därför skulle ju redan detta vara en motivering för ett höjt spritpris.

När det gäller prisstegringarna på andra varor skulle jag vilja läsa upp vad utskottsmajoriteten skriver på sid. 89 i betänkandet. Det heter där: »Ställes dagens spritpriser i relation till dessa priser erhålles ett väsentligt mindre utrymme för skatthöjning på spritdryckerna än vad motionärerna redovisat.» Jag skulle vilja fråga både bevillningsutskottets ordförande och herr Einar Eriksson, hur det har varit med prisstegringarna. Jag går tillbaka till vad som på den punkten sägs i fi-

nansplanen, där det i fråga om nationalbudgeten uttalas att en prisuppgång om drygt 3,5 procent är trolig från december 1963 till december 1964. Enligt de gjorda prognoserna räknar man med en prisstegring på 3,8 procent för år 1965. Enligt konjunkturinstitutet har prisstegringarna varit ungefär så stora även under de övriga åren. Vilken grund har bevillningsutskottets majoritet för sina uttalanden på sid. 89 i betänkandet? Jag skulle vilja säga att vad som där skrivs förefaller mig fullständigt grundlöst och icke överensstämmande med konjunkturinstitutets beräkningar. Den av oss föreslagna höjningen är därför fullt befogad; den motsvarar inte mer än ett återställande av realpriset.

När det gäller prisernas inverkan på konsumtionen vill jag instämma i herr Wörnbergs yttrande på den punkten. Herr Einar Eriksson säger att man inte kan komma till rätta med missbrukarna genom prishöjningar. Det vet jag mycket väl, och det har heller inte någon påstått, men man kan möjligen decimera alkoholisternas konsumtion; de dricker ju ändå för så mycket pengar som de kommer över, men det har kanske inte så stor betydelse, ty då befinner de sig ju på ett sjukdomsstadium som bör rättas till på annat sätt. Vi måste se till att minska bruket av alkohol hos dem som något använder alkohol, ty det är därifrån som missbrukarna rekryteras. Enligt beräkningar av industriens utredningsinstitut och även i boken »Nykrare nu» skulle en 10-procentig prishöjning orsaka endast en bestående konsumtionsminskning på 2 procent. Vi är på nykterhetshåll inte orealistiska. Vi säger inte alls att en höjning av priserna med 10 procent ger en konsumtionsminskning på 10 procent. Den ger dessa 2 procent, men det är dock någonting.

Herr Einar Eriksson säger att man inte kan nå en nykterhetspolitisk effekt och samtidigt ta in pengar till staten. Till det vill jag säga att man ju

får in lika mycket pengar genom att sälja en mindre kvantitet alkoholdrycker till högre pris.

Jag vill i detta sammanhang återropa två välkända namn, nämligen förre finansministern Ernst Wigforss och förre finansministern Per Edvin Sköld, som båda visat på att en minskad konsumtion alltid medför en höjning av nationalprodukten därför att det är en känd sak att alkoholkonsumtionen sänker produktionen. Följaktligen leder en sådan åtgärd till en nationalekonomisk vinst så att staten får in mera pengar. Ernst Wigforss skrev på sin tid i tidskriften Tirfing: »Kan det glädja en finansminister att svenska folket super ihop pengar till staten?» Jag vill konstatera att effekten är ungefär densamma som den jag nu relaterar.

Jag kan inte finna att det vare sig i bevillningsutskottets betänkande eller i det som här tidigare har sagts av talesmän för utskottsmajoriteten framkommit någonting som motiverar ett avslag på motionerna när det gäller denna fråga.

Med utgångspunkt från de beräkningar av prisstegringarna som gjorts skulle finansministern, om han vore konsekvent, nu föreslå en prishöjning, ty när priserna höjdes år 1962, sade finansminister Sträng, att höjningarna var nykterhetspolitiskt motiverade, men han sade också att priserna skulle ställas i relation till vad som hade hänt i fråga om andra priser från år 1958 fram till år 1962. Detta gjorde han genom att föreslå en 15-procentig höjning. Nu har vi ju haft en prisstegring; dessa 3 kronor är exakt vad man skulle föreslå efter de principer som herr Sträng fastslog vid det tillfället. På den punkten vill jag instämma i vad herr Wärnberg anfört att vi ur nykterhets-synpunkt skulle ta till en mycket kraftigare prishöjning. I varje fall är det fullt motiverat med den prishöjning som föreslagits i reservationen. Man må se det ur statsfinansiell synpunkt eller ur nykterhetspolitisk synpunkt,

Ang. en reform av beskattningen

men i varje fall ur nykterhetspolitisk synpunkt vore det starkt motiverat.

Jag skall inte uppehålla mig vid de andra punkterna. Herr Sundin har för vårt partis del redogjort för dem, och jag ber att få instämma i hans yrkanden på samtliga punkter.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Det hör nästan till spelets regler att herr Bengtson och jag ska utbyta älskvärdheter vid sådana här tillfällen. Han betraktar alltid mina inlägg som besynnerliga, och jag kvitterar med att säga att jag finner hans inlägg lika besynnerliga. Inte ens en utredning skulle kunna ena oss, utan vi får väl låta kammarens ledamöter bedöma värdet av de värderingar vi var för sig pläderar för.

När det gäller frågan om skattealternativ så skulle herr Bengtson ha uppmärksammat att jag talade om alternativ i fråga om skattetrycket. Oppositionen påstår i sin allmänna propaganda att skatterna är för höga. De människor som lyssnar till detta förväntar sig självfallet, att de som gör detta påstående skall presentera ett alternativ, som innebär lägre skatter. Mittenpartierna har i varje fall inte nu presenterat några förslag, som skulle innebära en sänkning av det allmänna skattetrycket, och därför betraktar jag inte deras förslag som något alternativ.

Herr Bengtson framförde den anmärkningen att utredningsarbetet mer och mer börjar förläggas till departementen. Jag vet inte om hans anmärkning är befogad, men eftersom nästan varje oppositionstalare i dag har beklagat sig över det öde som skatteberedningens förslag har mött, finns det väl ingen anledning att till varje pris kräva parlamentariska utredningar, för vilka man kanske kan förvänta samma öde som mött skatteberedningens förslag. Då kanske det är bättre att förfara såsom bevillningsutskottets ordfö-

Ang. en reform av beskattningen

rande hemställde om i remissdebatten, nämligen att förlägga utredningsarbetet till departementen för att få en expertbelysning av frågorna.

Beträffande våra ständiga kontroverser om nykterhetspolitiken vill jag säga, att jag ju i varje fall har blivit mera nyanserad i min framställning sedan tidigare tillfällen. Det nästan dagliga umgänget med herr Wärnberg har förmodligen inverkat till det bättre, en effekt som inte herr Bengtson åstadkommit med sin argumentation. Jag försökte också att anlägga mera nyanserade synpunkter genom att säga, att det råder delade meningar om vilka effekter man får fram genom höjningar av spritpriserna. Jag sade att det var mycket sannolikt, att man fick en dämpning av spritkonsumtionen rent totalt, men att man därmed inte kommer till rätta med missbruket. Vi anser nämligen att en höjning av spritpriserna just för denna kategori kan leda till sociala olägenheter, som vi inte är beredda att acceptera. Jag lämnade dock sedan denna sak. Vad jag angrep var den omoralitet som ligger i motionen, nämligen att man vill använda de ökade statsinkomsterna genom en höjning av spritpriserna till att finansiera en skattesänkning för relativt väl ställda inkomstagare, trots att många spritkonsumenter befinner sig i gruppen lågavlönade och pensionärer. Dessa kategorier skall inte finansiera en skattesänkning. Jag anser det vara omoraliskt och betraktar det förslaget som groteskt. Bakom detta förslag står bland andra herr Bengtson.

Herr ELOFSSON (cp) kort genmäle:

Herr talman! I mitt anförande i förmiddags sade jag, att jag skulle vilja ha ett svar på frågan, varför man på nykterhetskåll yrkade på att motboken skulle avskaffas. Jag hade hoppats att jag skulle få svar när herr Bengtson begärde ordet, men han aktade sig visligen för att tala om det, ty han vet att man be-

gick ett misstag, och det ville han inte erkänna. Vore det inte bättre att herr Bengtson i stället för att motivera en prishöjning lade fram ett förslag om inköpsbegränsning? En sådan begränsning har jag inte något emot. Då kunde man utestänga alla som missbrukar sprit, men om man ökar priset aldrig så mycket, skaffar sig missbrukarna sprit ändå. Det blir hemmen som får lida, och det blir svårigheter på alla sociala områden genom ett sådant tillvägagångssätt som nykterhetsfolket nu yrkar på. Jag tror att man skulle kunna gå en bättre väg.

Jag kom till riksdagen år 1940, då Wigforss var finansminister. Varje gång han höjde spritpriset hade han samma skäl, nämligen att det var av nykterhetspolitiskt intresse. Sköld kom därefter, och han hade precis samma inställning. Nu har vi Sträng, men han är nog inte lika säker som sina föregångare på den punkten.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar med tillfredsställelse att herr Einar Eriksson menar att det finns ett alternativ i själva skattefrågan. Bara i fråga om skattestrycket råder det delade meningar. Det är ju bra att vi har fått fastslaget att det finns ett alternativ från oppositionen.

Eftersom det har framförts vissa insinuationer, skulle jag också vilja be herr Einar Eriksson tala om, när centern inte skulle ha haft täckning för sina utgiftsförslag. Herr Eriksson kan kanske svara på det i den ekonomiska debatt som väl kommer framdeles. Det finns således tid att fundera.

Vad beträffar delade meningar om nykterhetspolitiken har jag redan förklarat för herr Eriksson varför man får mera pengar i statskassan än herr Eriksson vill tro, samtidigt som man får en nykterhetspolitisk effekt — tyvärr dock inte så stor. Av utredningar som har gjorts framgår att en tiopro-

centig höjning av spritpriset tyvärr bara medför två procents konsumtionsminskning. Om priset höjs med tio eller litet mer än tio procent kan vi således inte hoppas på att få mer än en tvåprocentig konsumtionsminskning, och vi får alltså ett stort inkomstöverskott ändå. Det är realiteter som ligger bakom det resonemanget. Jag skulle gärna önska att effekten blev starkare, men det kan vi tyvärr inte räkna med.

Till herr Elofsson skulle jag vilja säga att motbokssystemet var det inget annat land som tog efter. Det var ett fullkomligt misslyckat system. De som togs för fylleriförseelser hade i allmänhet ingen motbok utan hade kommit över sprit genom överlåtelse. Jag kan inte gå vidare in på detta, men om något system var misslyckat så var det motbokssystemet, och därför var jag en av dem som var helt med på att ta bort motboken. Jag skulle också bestämt motsätta mig införandet av ett nytt motbokssystem. Någon form av registrering på ett eller annat sätt kan vi diskutera men inte just nu, utan det får bli en framtida fråga.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag vill i debattens slutskede bara ta upp en liten principiell fråga. Som jag ser det och som, förmodar jag, hela kammaren ser det, har vi i dag behandlat en fråga som är en av de viktigaste under hela vårriksdagen, nämligen skatterna. Under hela debatten har finansministern behagat lysa med sin frånvaro i denna kammare. Jag vill påtala, herr talman, den nonchalans som han visat sin egen kammare och avslutningsvis ifrågasätta om detta hör samman med socialdemokratiens s. k. kommunala samband.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! I anledning av herr Sundins uttalande vill jag gärna ha sagt, att jag inte ser det som ett bris-

Ang. en reform av beskattningen

tande intresse, om en finansminister hela dagen sitter i andra kammaren för att lyssna till och eventuellt bemöta partiernas ledare.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att propositioner komme att framställas *först* särskilt beträffande utskottets hemställan såvitt anginge frågor, som upptagits i de vid betänkandet avgivna reservationerna och vissa motioner, för skilda sakfrågor var för sig enligt en till kammarens ledamöter utdelad stencilerad propositionsordning, *därefter* särskilt rörande vissa under överläggningen framställda yrkanden, *vidare* särskilt angående vissa delar av utskottets motivering samt *slutligen* särskilt i fråga om utskottets hemställan i övrigt.

Såvitt avsåge riktlinjerna för en skattereform, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Lundström*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 1 av herr *Stefanson* m. fl.; samt 3:o), av herr *Virgin*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen nr 2 av herr *Yngve Nilsson* m. fl.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde voting, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Lundströms* yrkande.

Ang. en reform av beskattningen

Herr *Nilsson, Yngve*, äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser riktlinjerna för en skattereform, antager godkännande av det förslag, som innefattas i reservationen nr 1 av herr *Stefanson m. fl.*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits reservationen nr 2 av herr *Yngve Nilsson m. fl.*

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 41;

Nej — 26.

Därjämte hade 72 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser riktlinjerna för en skattereform, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 1 av herr *Stefanson m. fl.*

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 40.

Därjämte hade 25 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde **familjebeskattningen**, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Lundström*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 3 av herr *Stefanson m. fl.*; samt 3:o), av herr *Virgin*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen nr 4 av herr *Yngve Nilsson m. fl.*

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upp tog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Lundströms* yrkande.

Herr *Nilsson, Yngve*, äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Ang. en reform av beskattningen

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser familjebeskattningen, antager godkännande av det förslag, som innefattas i reservationen nr 3 av herr Stefanson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits reservationen nr 4 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 46;

Nej — 23.

Därjämte hade 71 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser familjebeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 3 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 46.

Därjämte hade 20 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I fråga om 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt (kommunalskatteavdraget), yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats

1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas;

2:o), av herr *Virgin*, att reservationen nr 8 av herr Yngve Nilsson m. fl. i förevarande del skulle godkännas;

3:o), av fröken *Ranmark*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av henne avgivna reservationen nr 7 i denna del; samt

4:o) av herr *Lager*, att motionerna I: 620 och II: 731, såvitt nu vore i fråga, skulle bifallas.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställen, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr *Virgins* yrkande.

Fröken *Mattson* äskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till fröken *Ranmarks* yrkande, uppsattes samt efter given varsel upplästes

Ang. en reform av beskattningen

och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt, antager godkännande av den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 8 betecknade reservationen i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits reservationen nr 7 av fröken Ranmark, i denna del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fröken *Mattson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 33.

Därjämte hade 74 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 7 av fröken Ranmark i denna del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I avseende å 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt (skatteskalorna), anförde herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Virgin*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 8 av herr Yngve Nilsson m. fl. i förevarande del; 3:o), av herr *Lundström*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölles i reservationen nr 9 av herr *Stefanson* m. fl. i denna del.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson*, *Yngve*, och herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr *Lundströms* yrkande.

Herr *Nilsson*, *Yngve*, äskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Stefanson* m. fl. vid betänkandet avgivna, med 9

betecknade reservationen i denna del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits reservationen nr 8 av herr Yngve Nilsson m. fl., i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 25.

Därjämte hade 72 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 9 av herr Stefanson m. fl., i denna del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu vo-

Ang. en reform av beskattningen
tering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 61.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Såvitt avsåge avdrag för försäkringspremier, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 10 av herr Stefanson m. fl.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser avdrag för försäkringspremier, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej; antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 10 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 64.

Ang. en reform av beskattningen

I vad gällde **ortsavdrag för barnfamiljer**, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 11 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser ortsavdrag för barnfamiljer, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 11 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 25.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å **ortsavdrag för ålders- och invalidpensionärer** gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 12 av herr

Yngve Nilsson m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser ortsavdrag för ålders- och invalidpensionärer, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 12 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 24.

Därjämte hade 13 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I fråga om **indexreglering av skattesystemet** gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 14 av herr Stefanson m. fl.; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter

given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser indexreglering av skattesystemet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 14 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 64.

I vad anginge **ändring i förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt**, anförde herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Virgin*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i mom. a av den av herr Yngve Nilsson m. fl. avgivna, med 15 betecknade reservationen; samt 3:o) av herr *Lager*, att kammaren skulle bifalla motionerna I: 620 och II: 731 i förevarande del.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson*, *Yngve*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till

Ang. en reform av beskattningen

kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr *Virgins* yrkande.

Herr *Lager* äskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser ändring i förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 15 betecknade reservationen mom. a., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits motionerna I: 620 och II: 731 i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lager* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 34;

Nej — 15.

Därjämte hade 89 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Ang. en reform av beskattningen

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser ändring i förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhets-skatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 15 av herr Yngve Nilsson m. fl., mom. a.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 30.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Såvitt rörde **utredning angående förmögenhetsbeskattningen**, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats, 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Virgin*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i mom. b av reservationen nr 15 av herr Yngve Nilsson m. fl.; samt 3:o), av herr *Lundström*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölles i reservationen nr 16 av herr Stefanson m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren vill antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröst-

ningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Lundströms yrkande.

Herr *Nilsson, Yngve*, åskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser utredning angående förmögenhetsbeskattningen antager godkännande av det förslag, som innefattas i reservationen nr 16 av herr Stefanson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits reservationen nr 15 av herr Yngve Nilsson m. fl., mom. b.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 26.

Därjämte hade 72 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr

16, såvitt avser utredning angående förmögenhetsbeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag som innefattas i reservationen nr 16 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 64.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Med avseende å **förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall** gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 17 av herr Yngve Nilsson m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser förordningen med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. en reform av beskattningen

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 17 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 26.

Därjämte hade 12 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Såvitt anginge **förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 om bensinskatt**, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Virgin*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 21 av herr Yngve Nilsson m. fl.; samt 3:o), av herr *Nilsson, Ferdinand*, att kammaren skulle bifalla motionerna I: 36 och II: 42.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Virgins* yrkande.

Herr *Nilsson, Ferdinand*, äskade emellertid votering om kontraproposi-

Ang. en reform av beskattningen

tionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 16, såvitt avser förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 om bensinskatt, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 21 betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till motionerna I: 36 och II: 42.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Ferdinand*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 26;

Nej — 16.

Därjämte hade 97 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 april 1961 om bensinskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 21 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I fråga om **utredning om differentiering av drivmedelsskatten** gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 22 av herr Sundin m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Såvitt avsåge **tobaksskatten**, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 23 av herr Stefanson m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser tobaksskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 23 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans

uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;
Nej — 39.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde **ändring i 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 om skatt på sprit och vin** gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 24 av herr *Stefanson* m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser ändring i 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 om skatt på sprit och vin, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 24 av herr *Stefanson* m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

Ang. en reform av beskattningen
funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;
Nej — 52.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å **prisjusteringar å alkoholdrycker vid förändringar av köpkraften**, anförde herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen nr 25 av herr *Stefanson* m. fl.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser prisjusteringar å alkoholdrycker vid förändringar av köpkraften, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 25 av herr *Stefanson* m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;
Nej — 55.

Ang. en reform av beskattningen

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande utredning angående avskaffande av läskedrycksskatten gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i reservationen nr 26 av herr Stefanson m. fl.; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser utredning angående avskaffande av läskedrycksskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i reservationen nr 26 av herr Stefanson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Såvitt anginge åtgärder för att förhindra en fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Stefanson m. fl. avgivna reservationen nr 27; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en

omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt avser åtgärder för att förhindra en fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Stefanson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 27 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 41.

Därjämte hade 22 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande viss ändring i ikraftträdandebestämmelserna till förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å ett av herr *Lundberg* under överläggningen framställt yrkande, att i punkten 1 i ikraftträdandebestämmelserna orden »före den 12 januari 1965» i såväl första som andra stycket skulle utbytas mot »före den 1 april 1965»; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår det av herr Lundberg under överläggningen beträffande bevillningsutskottets betänkande nr 16 framställda yrkandet rörande viss ändring i ikraftträdandebestämmelserna till förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Lundbergs yrkande.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 102;

Nej — 27.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad avsåge 18 § 3 mom. förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt, anvisningarna till 18 § samt ikraftträdandebestämmelserna till förordningen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock, av herr *Lager*, att förstnämnda stadgande och anvisningarna skulle bibehållas i sin nuvarande lydelse samt ikraftträdandebestämmelserna givas den utformning, som erfordrades för att föreslagna ändringar skulle träda i kraft den 1 januari 1966.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till vad utskottet hemställt vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lager* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given

Ang. en reform av beskattningen

varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 16, såvitt gäller 18 § 3 mom. förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt samt anvisningarna till 18 § samma förordning ävensom ikraftträdandebestämmelserna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles det av herr *Lager* under överläggningen ställda yrkandet i ämnet.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lager* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 135;

Nej — 2.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde sjömansskattetabellerna, yttrade herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla ett av herr *Lundström* under överläggningen framställt särskilt yrkande; samt 3:o) att ett av herr *Yngve Nilsson* under överläggningen framställt särskilt yrkande skulle bifallas. Emellertid, fortsatte herr talmannen, torde, till följd av utgången av tidigare voteringar, beträffande skatteskalorna, yrkandena av herr *Lundström* och av herr *Yngve Nilsson* hava fallit. Kvar stode således allenast yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet hemställt.

Ang. en reform av beskattningen

Rörande allmän varuskatt å maskiner, m. m. gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till det yrkande i ämnet, som under överläggningen framställes av herr *Ferdinand Nilsson*; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

I fråga om skrivelse angående undantagande från källskatt i vissa fall gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till motionerna I: 626 och II: 743 i denna del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

I avseende å motiveringen beträffande åtgärder för att förhindra en fortsatt allmän pris- och kostnadshöjning, anförde herr talmannen, hade framställts yrkande dels under överläggningen av herr Lager, dels i reservationen nr 28.

Det av herr Lager framställda yrkandet avsåg, att sista meningen i första stycket å sid. 90 i det tryckta betänkandet, »Utredningen skall utföras med sådan skyndsamhet, att förslag kan föreläggas årets riksdag, om så skulle visa sig önskvärt.», skulle ersättas med text av följande lydelse: »Utskottet förutsätter, att utredningen bedrivs med skyndsamhet och att förslag förelägges årets vårriksdag.»

Därpå gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av utskottets motivering i denna del samt vidare på godkännande av den motivering, som under överläggningen föreslagits av herr Lager; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på godkännande av utskottets motivering oförändrad, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Lager begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 16 sid. 90 sista meningen i första stycket oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den motivering i denna del, som under överläggningen föreslagits av herr Lager.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Lager begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 126;

Nej — 2.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å det avsnitt av utskottets motivering, som å sid. 89 i det tryckta betänkandet började med orden »Utskottet kan» och slutade å sid. 90 med »II: 739 i denna del» gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av detsamma samt vidare därpå att kammaren skulle godkänna den motivering, som föreslagits i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 28 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på godkännande av utskottets motivering oförändrad, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Interpellation ang. missbruket av narkotika

Den, som godkänner det avsnitt i motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 16, som börjar på sid. 89 med orden »Utskottet kan» och slutar på sid. 90 med orden »II: 739 i denna del», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den motivering, som föreslagits i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 28 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Yngve, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 25.

Därjämte hade 18 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt i detta betänkande.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulde uppskjutas till aftonsammanträdet.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 6—den 10 april 1965 för att deltaga i sammanträde i Rom med Europarådets

utskott för kontakter med de nationella parlamenten.

Stockholm den 30 mars 1965.

Lennart Geijer

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får härmed anhålla om ledighet från riksdagen under tiden den 2—den 4 april på grund av utrikes resa. Stockholm den 30 mars 1965.

Olof Palme

De begärda ledigheterna beviljades.

Interpellation ang. missbruket av narkotika

Herr SÖRENSON (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Bruket av och handeln med narkotika synes kraftigt tilltaga i vårt samhälle. I en intervju i TV-aktuellt nyligen (den 26 mars) angav en initierad läkare, att antalet fall av narkotikamissbrukare under den sista tioårsperioden kan ha ökat tjugofalt.

Tillförlitliga uppgifter om antalet narkotikamissbrukare i vårt samhälle finns icke. Man vet, att medan 1954 146 patienter i vårt land vårdades för läkemedelsmissbruk, var antalet 1962 458 och 1963 582. Dessa siffror ger emellertid ingen rättvisande bild av situationen. Det dolda narkotikamissbruket är stort. Kanske rör sig antalet fall gällande missbruk av narkotika i vårt samhälle om 15 000 eller ännu fler.

Bakom dessa siffror döljer sig dels en djup mänsklig nöd, dels en förnedrande profitering på olyckliga människors hemfallenhet åt narkotikabegär.

Givetvis måste det anses vara en viktig samhällsangelägenhet att komma till rätta med de förödande missförhållanden, som döljer sig bakom narkotika-problematiken.

Med stöd av vad ovan anförts, hemställer jag om kammarens tillstånd att

Meddelande ang. enkel fråga

till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att samhället f. n. äger tillräckliga resurser för att effektivt kunna bearbeta de frågekomplex, som sammanhänger med narkotikaproblematiken, bl. a. kunskaper om de somatiska, psykologiska och sociala orsakerna till narkotikabegäret?

2. Är herr statsrådet beredd att tillätta en utredning med uppgift att kartlägga dagens situation på narkotikahandelns och narkotikamissbrukets område, att rekommendera lämpliga åtgärder för att komma till rätta med problematiken kring handeln med och bruket av narkotika samt att föreslå sådan utbyggnad av vårdmöjligheterna för dem, som lider av narkotikamissbruk, som kartläggningen kan komma att påfordra?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 669, av herr *Persson, Einar, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående kommunal skatteutjämning, m. m.;

nr 670, av fröken *Andersson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50,

angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till folkbibliotek;

nr 671, av herr *Edström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till folkbibliotek; och

nr 672, av herr *Källqvist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till folkbibliotek.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Skärman* (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Hur långt har forskningen kommit när det gäller och hur snart kan vi räkna med att slippa den saltning av vintervägarna, som nu skadar och plågar djuren, dödar växtligheten, rostar sönder våra bilar, förstör skodon och kläder samt skapar otrevnad i affärer, vestibuler, kontor och hem?»

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 17.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 31 mars eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 19.30; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1965 den 31 mars sammanträdde de riksdagens valmän som fått i uppdrag att utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret för att jämlikt § 4 i stadgarna för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond förrätta val av styrelse i denna fond; och befunnos efter valförrättningens slut ha blivit utsedda till

ordförande

för tiden den 1 april 1965—den 31 mars 1968:

herr Segerstedt, Torgny, professor, med 47 röster;

övriga styrelseledamöter

för tiden den 1 april 1965—den 31 mars 1968:

herr Müntzing, Arne, professor, med 43 röster;

herr Rexed, Bror, professor, med 43 röster;

herr Svennilson, Ingvar, professor, med 43 röster;

herr Åsbrink, Per, riksbankschef, med 43 röster;

herr Geijer, Lennart, ledamot av första kammaren, med 43 röster;

fru Sjövall, Elisabet, ledamot av andra kammaren, med 43 röster;

herr Dahln, Olle, ledamot av första kammaren, med 43 röster;

herr Martinsson, Bo, ledamot av andra kammaren, med 43 röster;

herr Larsson, Nils Theodor, ledamot av första kammaren, med 43 röster;

fröken Ljungberg, Blenda, ledamot av andra kammaren, med 43 röster;

suppleant för herr Segerstedt, T.:

herr Lindberg, Folke, professor, med 47 röster;

suppleant för herr Müntzing, A.:

herr Rudberg, Erik, professor, med 43 röster;

suppleant för herr Rexed, B.:

herr Tiseliuss, Arne, professor, med 43 röster;

suppleant för herr Svennilson, I.:

herr Holm, Lennart, docent, med 43 röster;

suppleant för herr Åsbrink, P.:

herr Callans, Arne, bankdirektör, med 43 röster;

suppleant för herr Geijer, L.:

herr Hagnell, Hans, ledamot av andra kammaren, med 43 röster;

suppleant för fru Sjövall, E.:

fröken Bergegren, Astrid, ledamot, av andra kammaren, med 43 röster;

suppleant för herr Dahln, O.:

herr Hilding, Per, ledamot av första kammaren, med 43 röster;

suppleant för herr Martinsson, B.:

herr Johansson, Tage, ledamot av första kammaren, med 43 röster;

suppleant för herr Larsson, N. Th.:

herr Grebäck, Erik, ledamot av andra kammaren, med 43 röster;

suppleant för fröken Ljungberg, B.:

herr Eskilsson, Carl, ledamot av första kammaren, med 43 röster.

Gustaf Elofsson G. Ivar Virgin

Ingemund Bengtsson Eric Nelander

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att riksdagens kansli-deputerade skulle genom utdrag av pro-

tokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr 97, till Konungen angående val av ombud i Europarådets rådgivande församling med suppleanter;

dels till riksdagens förordnanden, nr 98—103, för

herr Bengt Folke Elmgren,

» Hans Hagnell,

» Gunnar Edvard Heckscher,

» Stig Roland Alemyr,

» Sven Harry Gustafson i Göteborg och

» Gunnar Hedlund

att vara ombud i Europarådets rådgivande församling;

dels ock till riksdagens förordnanden, nr 104—109, för

herr John Lennart Geijer,

fru Elisabet Sjövall,

herr Bo Gösta Bohman,

» Kaj Åke Björk i Göteborg,

» Sven Albin Daniel Wiklund och

» Lars Magnus Eliasson i Sundborn

att vara suppleanter för ombud i Europarådets rådgivande församling.

Anmäldes och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 112, i anledning av motioner angående behovet av ett internationellt språk; samt

nr 113, i anledning av motioner om nya former för hedersbevisning för lång och trogen tjänst inom det statliga verksamhetsområdet.

Ang. ändrade grunder för beräkning av folkpensionsavgift

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom propositionen nr 14 hade Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen.

Propositionen hade i denna del hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle reglerna om beräkning av folkpensionsavgift ändras så, att avgift utginge med 4 procent av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten, dock högst med 1 200 kronor.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta, likalydande motioner nr 632 i första kammaren av herr Virgin m. fl. samt nr 748 i andra kammaren av herr Cassel m. fl., såvitt angående lag angående ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen. I denna del hade motionerna hänvisats till lagutskott samt i övrigt till bevillningsutskottet.

I motionerna hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte antaga det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 14 fogade förslaget till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen med den ändring, att 3 § erhöles i motionerna angiven lydelse, vilket förslag avsåg, att folkpensionsavgift skulle utgå med högst 800 kronor.

Ang. ändrade grunder för beräkning av folkpensionsavgift

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen, med avslag å motionerna I: 632 och II: 748, i vad de gällde 3 § förslaget till lag angående ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen, måtte bifalla förevarande proposition, nr 14, i motsvarande del, samt

B. att riksdagen måtte bifalla propositionen i övrigt, såvitt den hänvisats till lagutskott.

Reservation hade avgivits, vid utskottets hemställan under A, av herrar *Hübinette* och *Edlund*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra företagas i det genom förevarande proposition, nr 14, framlagda förslaget till ändring i 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen — måtte, med bifall till motionerna I: 632 och II: 748, såvitt de hänvisats till lagutskott, för sin del antaga paragrafen i den lydelse, som angivits i reservationen.

Herr **HÜBINETTE** (h):

Herr talman! Andra lagutskottet har haft till behandling den del av det nya skatteförslaget som berör folkpensionsavgiften.

Vi högermän har haft en annan uppfattning än majoriteten i utskottet. Vi har reserverat oss för en till en lägre summa maximerad avgift än vad propositionen föreslår. Vi har dock sagt att vi tills vidare kan acceptera förslaget som sådant i avvaktan på att ställning tas till av skatteberedningen förordad lösning av frågan om finansieringen av socialförsäkringens grundförmåner.

Tillägget enligt finansministerns förslag medför emellertid en väsentlig höjning av avgiften vid inkomster över 22 000 kronor. Höjningen blir ju dessutom särskilt markerad genom att riks-

dagen i fjol beslutade ta bort avdragsrätten för dessa avgifter. Avgifterna innebär således en skärpning av progressionen.

Dessutom går man miste om allt samband mellan avgift och förmån. Det hela har fått karaktären mer av skatt än av avgift, och det har även under utskottsbehandlingen erkänts av utskottets värderade herr ordförande att så är fallet.

Vänder man sig till ett privat försäkringsbolag med dessa pensionsavgifter — eller skattepengar — kan det privata försäkringsbolaget erbjuda en betydligt bättre försäkring än vad folkpensionen utgör, och detta är enligt vår uppfattning ett ganska orimligt förhållande.

Vi anser att man bör ha ett visst samband mellan avgiften och den förmån man får. Vi har alltså reserverat oss för en maximering till 800 kronor, och vi tycker att detta kan vara en rimlig summa att betala för den förmån man får.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till den reservation som är fogad till andra lagutskottets utlåtande nr 17.

Herr **LARSSON, LARS**, (s):

Herr talman! Det förslag till ändring beträffande folkpensionsavgiftens storlek, som ingår i förslaget till skattereform, kan inte ses isolerat från övriga förslag i denna reform. Huvuddelarna av skattereformen har debatterats tidigare i dag, ytterligare några förslag kommer att diskuteras senare under vårriksdagen, och det ärende som vi nu har att ta ställning till har det kommit på andra lagutskottets lott att yttra sig över.

Det är fråga om en omfördelning mellan olika inkomstgrupper av kostnader för folkpensionsavgifterna. För statskassans del betyder omläggningen vare sig ökade eller minskade inkomster. Den omfördelning som sker innebär i stort sett att lägre inkomsttagare får en mindre avgift och att höjningen av avgiften upp till maximalt 1 200 kronor kommer att läggas på inkomsttagare med högre inkomst.

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

Som sagt, reformen måste ses i samband med övriga skatteändringar som genomföres vid årets riksdag. Det går inte att räkna bara på folkpensionsavgiften och av dess förändring dra några bestämda slutsatser angående skattestrycket, detta så mycket mindre som avgiften numera, såsom herr Hübinette fullt riktigt angivit, inte är avdragsgill vid taxering. Fördelarna med denna omfördelning ligger främst däri att folkpensionsavgiften, vars procenttal bibehålles vid 4, i fortsättningen skall beräknas på den beskattningsbara inkomsten. Därigenom vinnes att man kunnat konstruera ett system som verkligen gynnar de lägre inkomsttagarna med skattelättnader, liksom det varit möjligt att helt befria stora grupper med mycket låga inkomster från denna avgift. Det har för övrigt varit riksdagens mening att så skulle ske redan nu, men av rent taxeringstekniska skäl har det varit mycket svårt, för att inte säga omöjligt att förfara så.

Det nu föreliggande förslaget innebär lättnader för alla makar, som har lägre inkomster än 24 500 kronor, och för alla ensamstående med lägre inkomster än 21 000 kronor, och till detta skall som sagt läggas effekten av övriga skatteändringar.

Nu vill reservanterna från högern begränsa avgiftstaket till 800 kronor. Därigenom minskas statskassans inkomster med 120 miljoner per år, enligt uppgift i motionen. Hur sambandet mellan förmåner och avgifter, som man ömmar för, bättre skall bevaras genom att man sänker avgifterna samtidigt som man höjer pensionerna har jag svårt att förstå.

Låt mig allra sist, herr talman, tillägga att när herr Hübinette refererade till möjligheten att få betydligt bättre försäkring än folkpensionen hos ett privat försäkringsbolag, så föreställer jag mig att herr Hübinette utgick från den maximala årsavgiften till folkpensionen, 1 200 kronor. Låt mig erinra om att folkpensionen utgår med samma be-

lopp till alla pensionärer, oavsett om de erlagt den maximala avgiften eller om de under sina aktiva år erlagt en betydligt lägre avgift. Det är ju det som är finessen med det grundskydd som folkpensionen utgör. Jag är fullt på det klara med att våra uppfattningar skiljer sig på denna punkt.

Jag ber att få yrka bifall till andra lagutskottets utlåtande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

Därefter gjordes enligt de rörande punkten A förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten B hemställt.

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

Föredrogs ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av motioner om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet.

I en i första kammaren väckt motion, nr 263, av herrar *Holmberg* och *Svenningsson*, ävensom en i andra kammaren väckt likalydande motion, nr 319, av herr *Petersson m. fl.*, vilka motioner hänvisats till utrikesutskottet, hade föreslagits, att riksdagen skulle för sin del besluta, att Sverige borde avgiva sådan förklaring om erkännande av Europarådsdomstolens behörighet, som avses i artikel 46 av Europarådskonven-

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

tionen angående de mänskliga rättigheterna.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att motionerna I: 263 och II: 319 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Lundström*, *Hernelius*, *Heckscher* och *Wedén*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 263 och II: 319 måtte för sin del besluta, att Sverige borde avgiva sådan förklaring, som avsåges i artikel 46 i Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Kammaren ägnade i fjol denna fråga en ganska lång debatt, och jag skall därför vara så mycket mera kortfattad i år.

Vad frågan gäller är alltså, om Sverige skall erkänna Europadomstolens behörighet som högsta instans i frågor om tillämpningen av konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Av Europarådets 17 medlemsstater har 16 undertecknat konventionen om de mänskliga rättigheterna. Enda undantaget utgör Schweiz, som varit medlem endast en kortare tid. 15 av dessa 16 stater har ratificerat konventionen. 10 av dessa har erkänt enskild persons besvärsmått till kommissionen enligt samma konvention. 9 av dessa har erkänt domstolens kompetens — de 9 är Belgien, Danmark, Irland, Island, Luxemburg, Holland, Norge, Västtyskland och Österrike. Den tionde staten, den som alltså inte erkänt domstolens kompetens, är Sverige.

Nu säger utskottets majoritet, att utskottet icke anser anledning föreligga att frånträda sin hittillsvarande av-

vaktande ståndpunkt. Det har dock sedan vi behandlade frågan inträffat en sak, nämligen att Norge den 30 juni 1964 erkänt domstolen. Det har upplysts i utskottet att den svenska regeringen med anledning av det norska beslutet upptagit frågan om sin ställning till förnyat övervägande. Den upplysningen finns av någon anledning inte återgiven i utskottets recit, utan i reservationen.

Det förefaller mig, herr talman, som om Sverige med sitt dokumenterade intresse för internationell rättsordning icke har anledning att ensam av dessa 10 stater tveka att underställa sig domstolens kompetens. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr **UNDÉN** (s):

Herr talman! Det kan synas vara ett givet demokratiskt framsteg om det internationella domstols- och skiljedomsförfarandet gör nya landvinningar. Jag kan förstå dem som menar att Sverige bör med glädje gå in för en utvidgning av den internationella rättsskipningen såsom motionärerna yrkat. Att avgöra internationella rättstvister genom internationell domstol har dessutom brukat av Sverige förordas.

Men problemet är inte fullt så enkelt som det förefaller. I det fall vi nu behandlar är det fråga om svensk anslutning till en överenskommelse som ger Europarådets domstol jurisdiktion i tvister som i sig själva är inre frågor, d. v. s. enligt gängse regler avgöres av nationella instanser enbart. Man kan knappast utan vidare beteckna detta som ett framsteg. Tror någon att så gedigna demokratier som England eller USA skulle vara beredda att acceptera ett skiljedomsförfarande i tvister av denna art, som alltså gäller de mänskliga rättigheterna, och t. ex. låta negerfrågan i USA eller rasfrågor i England prövas av en internationell domstol eller skiljedomsstol? Den internationella rättsskipningen är som bekant vanli-

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

gen inriktad på tvister som skall avgöras enligt internationell rätt. Såväl Nationernas Förbunds fasta domstol som dess efterträdare Förenta Nationernas internationella domstol har ansetts behöriga att döma enbart i tvister där tillämpning av internationell rätt är avsedd. De bägge domstolarna är de mest auktoritativa internationella domstolar som existerat.

Det är ett ganska nytt problem att såsom här skett göra en internationell domstol kompetent att döma i frågor som gäller inre konstitutionella, straffrättsliga eller processrättsliga spørsmål, en del väsentliga andra mindre väsentliga. Jag ber att få peka på några tillämpningsfrågor av mer konkret art.

I fråga om religionsfriheten, en av de mänskliga rättigheterna, har Sverige sett sig nödsakad att göra en reservation. Inom ramen för reservationen har vi alltså bevarat en viss handlingsfrihet för Sverige, vilket vi ansåg önskvärt. Jag ämnar inte i detta sammanhang gå in på innehållet i den svenska reservationen om religionsundervisningen. Men man kan ställa sig frågan om det så säkert är ett framsteg i rätt riktning att överlämna åt Europarådets domstol att avgöra vad som skall anses vara en kränkning av religionsfriheten i Sverige enligt konventionens stadgande och enligt den svenska reservationen. Man kunde ju tycka att i fråga om svenska medborgare är svenska myndigheter de som borde ha det sista ordet i ett dylikt konstitutionellt svenskt spørsmål.

Det invändes att vi redan har accepterat att under vissa förutsättningar Europarådets ministerkommitté kan bli sista instans i en sådan fråga. Det var med mycken tvekan jag såsom utrikesminister medverkade till den ordningen. Det var att gå mycket långt särskilt som vi också accepterat kommissionen såsom klagomur. Men jag utgick från att en fråga av denna art bedömes mindre formellt, mera praktiskt så att säga, av ministerkommittén än av dom-

stolen. Just därför att ministerkommittén är en politisk församling — den består ju av utrikesministrarna — bör den känna sig friare och i stånd att bortse från ett strikt juridiskt betraktelsesätt.

Jag väljer ett annat exempel. Det finns ett stadgande i konventionen som går ut på att envar som berövats sin frihet genom ett administrativt beslut skall ha rätt att få sin sak prövad av domstol. Det har gjorts gällande att svensk lag i denna punkt strider mot konventionen. Vi har inom den svenska sociallagstiftningen vissa lekmananämnder, barnvårdsnämnd, sjuksjuknämnd, hälsovårdsnämnd etc. som har rätt att avgöra frihetsinskränkningar. Spörsmålet är då om dessa nämnder kan gå in under begreppet domstol. Det kan vara tveksamt men man kunde tillåta sig en elastisk tillämpning så länge man inte accepterat domstolen. Jag tror att Europarådets ministerkommitté skulle snarare än dess domstol godtaga den vidare tolkningen och säga sig att det inte finns några bärande praktiska skäl att påtvinga Sverige ett reguljärt domstolsförfarande. Nämnderna har, kan man säga, i viss omfattning en dömande funktion.

Någon kanske säger, att vi gärna kan rätta oss efter den snävare tolkningen av domstolsbegreppet. Men när de svenska statsmakterna ansett lekmananämnder vara att föredraga är det väl omotiverat att för uniformitetens skull avskaffa våra sociala nämnder och ersätta dem med domstolar i egentlig mening.

Ytterligare ett exempel. I konventionen finns en bestämmelse som lyder så: »Envars rätt till livet skall skyddas genom lag.»

Skulle reservanterna vilja tillerkänna Europarådets domstol behörighet att pröva om nuvarande eller blivande svensk abortlagstiftning strider mot konventionens nyss anförda bestämmelse? Eller vore det ett framsteg att låta Europarådets domstol få avgöra en sådan fråga?

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

Man säger kanske att ingen främmande regering skulle falla på den idén att släpa Sverige inför den internationella domstolen med anklagelser av detta slag. Det är ju möjligt, att den praktiska risken inte är så stor, men det är *en* sak. Fyller domstolen verkligen — vid sidan av kommissionen för de mänskliga rättigheterna — någon betydelsefull uppgift såsom väktare av religionsfriheten i Sverige och av andra konventionsbestämmelser?

Konventionen om de mänskliga rättigheterna är en förträfflig sak, men i ivern att göra konventionen så perfekt som möjligt har man varit en smula pedantisk. Huvudsyftet med konventionen är att åstadkomma en standardisering av reglerna om mänskliga rättigheter i olika stater. Om en utsträckning av dessa rättigheter är det knappast fråga. De stater, som anslutit sig till konventionen, har redan på förhand i det väsentliga tillgodosett de krav, som ingår i konventionen. Vid en standardisering förekommer å andra sidan ofta, att medlemsstater nödgas offra för mycket av sina egna regler, även om dessa anses bättre än de föreslagna ändringarna.

I reservationen uttalas såsom motiv för Sveriges anslutning till domstolen, att vårt land i nuvarande läge bör medverka i allt sådant europeiskt samarbete som är förenligt med vår alliansfria politik. Jag tror inte att vi bör anlägga ett storpolitiskt perspektiv på denna fråga. Den är i själva verket ett subtilt juridiskt problem, som knappast intresserar andra än en liten grupp jurister som specialiserat sig på internationell rätt. Vi befinner oss dessutom i gott sällskap med England.

Jag ställde nyss frågan om behovet av domstolsförfarande i här berörda fall. Under domstolens tillvaro i åtskilliga år har sammanlagt två mål behandlats av densamma. Bägge målen är så egenartade att de inte kunnat uppkomma i Sverige. Det ena målet gällde en irländsk »motståndsman», som hade dömts till internering av politiska skäl.

Irländska regeringen frikändes av den internationella domstolen. Det andra målet gällde en belgisk »quisling», som av belgisk domstol förbjöds att redigera tidningar. Målet avskrevs sedan lagen återkallats av belgiska regeringen. De två nyss omnämnda målen — som omnämndes i förra årets debatt — skall bevisa nyttan av Europarådets domstol. Det är, förefaller det mig, ett svagt bevis.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr **HERNELIUS** (h) kort genmäle:

Herr talman! Man kan väl också säga, att om domstolen icke kommit till användning mer än två gånger, utgör detta ett bevis på att vi inte behöver hysa så allvarliga farhågor för onödiga ingrepp i vår egen rättsordning.

Det kan också med ledning av herr Undéns exempel sägas att det ena — det belgiska fallet — dock innebar att den belgiska regeringen återkallade en lag som man tydligen fann stå i konflikt med de mänskliga rättigheterna i detta fall.

Över huvud taget är det svårt att hysa de farhågor herr Undén har inför ett svenskt undertecknande och erkännande av Europarådsdomstolens behörighet. »Enligt gängse regler skall interna frågor inte överlämnas till domstol utanför landets gränser», säger herr Undén. Det är numera en sanning med modifikation, ty det har ju hänt en hel del på detta område under de senaste årtiondena. Detta framgår av det faktum, att nio oss närstående och delvis jämförliga stater av de tio, som godtagit enskild persons besvärsmått, varit med om att underkasta sig domstolens supremati. Vi är alltså den enda stat av dessa tio, som inte vill vara med. Jag tror nog att vår egen rättsordning och egen administration utformats på sådant sätt och att tillämpningen inom ramen härför sker på sådant sätt, att vi alltså inte behöver frukta så mycket

Om svenskt erkännande av Europarådsdomstolens behörighet

för att erkänna domstolen. Däremot måste det väcka en viss förvåning att Sverige är den enda av dessa tio stater som står utanför.

Herr talman! Hur vi än i dag beslutar, kommer Sverige relativt snart att ha erkänt denna domstol. Det är bara en fråga om hur länge det kommer att dröja.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har tidigare under några år, när denna fråga behandlats i utrikesutskottet, biträtt utskottets förslag, att man skulle avvakta utvecklingen och alltså icke omedelbart erkänna Europarådsdomstolens behörighet.

Jag har emellertid nu i år ansett, att jag bör ansluta mig till reservationen, och vill här nämna att detta närmast berott på att även Norge slutligen ansett sig kunna erkänna domstolens behörighet. I Norge har man nämligen haft problem av långt betydelsefullare art än vi rört oss med i dagens debatt, nämligen sådant som har med de s. k. landssvikerne att göra. Jag har tidigare menat att det vore skäl i att vänta och se, hur Norge skulle ställa sig till ett erkännande av behörigheten med hänsyn till sina viktiga problem. Det skulle ge betydelsefulla upplysningar om hur ett erkännande av domstolens behörighet kunde bedömas med hänsyn till så viktiga problem som man i vårt grannland hade att göra med.

När nu Norge i fjol har beslutat att erkänna behörigheten, har för mitt vidkommande skälet att fortfarande biträda avslagsyrkandet förfallit. Jag har alltså ansett att det föreligger anledning för Sverige att nu också ansluta sig till den krets, som erkänner Europarådsdomstolens behörighet.

Herr UNDÉN (s):

Herr talman! Herr Hernelius framhöll att det inte borde vara så farligt att ansluta sig till domstolen. Nej, jag

tror inte heller att det är farligt, men man brukar gärna vilja ha positiva skäl för att vidta en sådan åtgärd. Det räcker inte med att det inte är så stor risk, det bör också ha ådagalagts någon nytta av domstolen ur Sveriges synpunkt.

Vad beträffar det ena målet ville herr Hernelius framhålla som en merit hos domstolen, att den genom att processen anhängiggjorts hade åstadkommit att den belgiska tidningsman och nazist som det gällde återfick sin rätt att skriva i tidningarna. Den omständigheten alltså, att denna komprometterade nazist hade återfått rätt att skriva i belgiska tidningar skulle vara ett särskilt skäl för att anse, att domstolen hade gjort nytta. Jag tycker inte det är så mycket glädje med den saken, även om det för den belgiske quislingen givetvis var en förmån.

Jag vill också påpeka att England, som jag nämnde i mitt inledningsanförande, såvitt man vet inte har någon tanke på att ansluta sig till domstolen. Och England är väl en lika god demokrati som de tio stater som herr Hernelius syftade på.

Herr HERNELIUS (h):

Herr talman! Vad det belgiska fallet beträffar, riktade sig den lagen, om jag är rätt underrättad, icke mot någon enskild person, utan drabbade ytterlighetsriktningar. Det var alltså en generell lag som regeringen fann anledning upphäva därför att den uppenbarligen bedömdes komma i konflikt med de mänskliga rättigheterna.

Herr Undén återkommer till exemplet med England, tidigare var det också Förenta staterna. Men, herr talman, det är inte med oss jämförbara stater. Vi är ingen stormakt, och herr Undén nämnde själv exempel på deras problem: negersvårigheterna i Amerika och motsättningarna mellan raser även i England. Vi har icke dessa problem, herr talman, och de motiv som kan gälla för England och Förenta staterna

Om inrättande av kommunala fritidsnämnder

kan icke med samma tyngd åberopas för vårt vidkommande.

Herr Undén frågade också: Finns det inte något positivt som kommer av en anslutning till domstolen? Jo, det gör det. Det positiva är att Sverige icke, som enda stat av dessa tio, ställer sig utanför det framväxande mellanfolkliga samarbetet i fråga om att utbygga och tillbygga en internationell rättsordning.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hernelius* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad utrikesutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röst för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hernelius* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 45.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

—————
Föredrogos ånyo utrikesutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av ändringar i konventionen om upprättande av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO); samt

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av protokoll angående varuutbytet mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

—————
Föredrogos ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av motion om tidsbegränsning av anföranden i kamrarna;

nr 15, i anledning av motioner angående riksdagens högtidliga öppnande; och

nr 16, i anledning av motion om valbarhet till kyrkvärdsuppdrag.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om inrättande av kommunala fritidsnämnder

Föredrogos ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av motioner om inrättande av kommunala fritidsnämnder.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 355 i första kammaren av herr *Larsson, Lars*, och herr *Palm* samt nr 422 i andra kammaren av herr *Carlstein m. fl.* hade hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att en utredning måtte tillsättas med uppgift att fram-

Om inrättande av kommunala fritidsnämnder

lägga förslag rörande inordnande i kommunallagen av föreskrifter rörande inrättande av fritidsnämnder i landets kommuner.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 355 och II: 422 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! En avstyrkt motion, den som jag och herr Palm har lämnat i denna kammare, skulle det kanske inte finnas stor anledning att spilla ord på. Det är möjligt att vi har varit ute för tidigt i denna fråga. Av remissvaren från kommunförbunden och Svenska landstingsförbundet framgår att de i sak är positiva; de vitsordar behovet av det kommunala initiativet för fritidsfrämjande åtgärder, men de har ensidigt vänt sig emot en laglig reglering av dessa uppgifter och talar om att de inte vill vara med om tvingande föreskrifter.

Jag vill endast för kammarens ledamöter anföra att vi har sett på problemet så, att här håller en utveckling på att växa fram, buren av ett starkt intresse från medborgarnas sida, att ha tillgång till fritidsfrämjande åtgärder av olika slag. Trycket på kommunerna har lett till att vi år 1965 kan räkna med, Stockholms stad undantagen, kommunala kostnader på drygt 300 miljoner kronor i detta avseende. Utvecklingen kommer att accelerera snabbt inte minst därigenom att vi får ytterligare ökad fritid, genom att vi får ökade ekonomiska resurser och därmed efterfrågar mera serviceåtgärder på olika områden, och att vi kräver en ständig förnyelse av insatserna på det föreningsstödande planet. Härtill kommer att vi ganska snart har att stå inför en förändring av kommunernas sammansättning i storleksavseende och därmed deras ekonomiska bärkraft.

Det är mot denna bakgrund vi väckt

motionen, i vilken vi begär en utredning huruvida man på något sätt skulle kunna genomföra en lagstiftning som gav en viss likformighet i de åtgärder som man kan tänka sig i detta avseende.

Det kan inte, jag vill peka på det, vara lämpligt att splittra besluten på olika områden. Sociallagarna reglerar en del av uppgifterna beträffande det kommunala stödet till fritidsverksamheten. Det finns en proposition, som så småningom skall behandlas här, enligt vilken barnavårdsnämnderna skall ges direkt uppdrag att stödja föreningslivet samtidigt som man inom socialvårdens område ser en utveckling hän mot en helt annan väg än den nuvarande.

Herr talman! Det är inför en utveckling, som kommer att medföra ökad likställighet mellan de allt större kommunerna, som vi velat föra fram frågan. Det är möjligt att den är tidigt väckt och att det finns andra uppgifter som måhända borde komma före denna. Inför den enhällighet som remissinstanserna och utskottet visat i avstyrkandet av motionen har jag intet yrkande, men har ändå velat göra dessa anmärkningar.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., såvitt denna hänvisats till konstitutionsutskottet, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom försvarsdeparte-

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

mentets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1**Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.**

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, enligt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1965 dels berett riksdagen tillfälle av giva yttrande med anledning av vad som anförts om ramen för det militära försvaret m. m., dels föreslagit riksdagen att för budgetåret 1965/66 medgiva att, därest av beredskapsskäl värnpliktiga inkallades till repetitionsövning av större omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Armén: Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Marinen: Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m., finge överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lager* och *Adolfsson* (I: 142) samt den andra inom andra kammaren av herr *Jansson m. fl.* (II: 183), hemställts, att riksdagen måtte besluta om utgiftsstopp för militärkostnaderna vid det löpande budgetårets övre utgiftsgräns, vilket förutsattes bland annat innebära, att repetitionsövningarna under kommande budgetår inställdes, att anslaget för teknisk utveckling icke utginge, att 50 miljoner kronor inbesparades på flygvapnets och marinen's befästningsarbeten under Gemensamma ändamål samt att flygvapnets anslag till anskaffning av flygmateriel m. m. reducerades med 150 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 142 och II: 183, såvitt nu vore i fråga, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen måtte, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført i anledning av departementschefens uttalande i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1965 rörande ramen för det militära försvaret m. m.;

III. att riksdagen måtte för budgetåret 1965/66 medgiva att, därest värnpliktiga av beredskapsskäl inkallades till repetitionsövning av större omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Armén: Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Marinen: Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m. finge överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Reservation hade anmälts av herr *Söderberg*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Det är ett par frågor som försvarsministern har tagit upp i sitt resonemang om ramberäkningen som jag vill säga några ord om.

Det gäller först frågan om de äldre förläggningsskasernerna. Försvarsministern anför: »Vid bestämmande av ramarna har jag särskilt tagit hänsyn till önskvärdheten att snabbt sätta i stånd de äldre förläggningsskasernerna.» Statsutskottet har för sin del samma resonemang.

Alla är vi naturligtvis överens om att det är ytterst önskvärt att snabbt förbättra de värnpliktigas förläggningar.

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

Utan tvekan befinner sig många förläggningar i ett mindre människovärdigt skick. Jag är dock inte lika övertygad om att man nu bör lägga ned pengar på att förbättra de äldre kasernerna. All erfarenhet visar att det är mycket dyrt att bygga om gamla hus och att standarden på byggnaderna ofta blir mycket låg i förhållande till de kostnader som måste läggas ned på en ombyggnad. Från samhällsekonomisk synpunkt är det därför ytterst otillfredsställande att göra stora investeringar för att bygga om gamla kaserner.

Därtill kommer att hela vår fredsutbildning är i behov av en allmän översyn. Utbildningen kan säkerligen koncentreras till ett betydligt mindre antal utbildningsorter, där man på ett helt annat sätt kan utnyttja de markområden som behövs för övningar av olika slag. Om man nu lägger ned pengar på att förbättra äldre kaserner innebär det att fredsutbildningen läses i sin nuvarande organisation.

Det är känt för dem som har sysslat med dessa frågor att det finns mycket stora anspråk på ökade markområden vid de olika militära förläggningarna. Det är också ganska naturligt att sådana krav reses just med hänsyn till den moderna vapenutvecklingen. För några år sedan fanns det anspråk på ytterligare markområden inom de olika förläggningssorterna för sammanlagt cirka 50 miljoner kronor. Det är i och för sig inget större belopp i försvarsbudgeten, som ju uppgår till nära fem miljarder. Det oroande är framför allt de svårigheter som uppstår särskilt för de större städerna att avstå från de markområden, som många gånger anses behövas för de militära övningarna. Det är mot denna bakgrund säkerligen oklokt att nu investera betydande medel för reparation och upprustning av de gamla kasernerna. Det gäller framför allt för de garnisonsorter som nu kan räknas till de större städerna.

Låt mig anföra ett exempel. I Uppsala, där vi har AUS och Signalregemen-

tet, ligger dessa båda förläggningar mellan Akademiska sjukhuset och Ulleråkers sjukhus. Både Akademiska sjukhuset och Uppsala universitet har stort behov att för sin utbyggnad få använda de områden som i dag nyttjas av AUS och Signalregementet. Om man i dag skulle börja fundera på att göra dyrbara renoveringar av förläggningskasernerna i Uppsala kommer det naturligtvis att leda till att det blir kraftigt motstånd mot att få använda den mark, som militären nu disponerar och som är så nödvändig för både sjukvården och utbildningen i vårt land.

Förhållandet är detsamma i många andra större städer. I Göteborg flyttades härom året Lv 6 till förutvarande A 2:s område. Det är svårt att där få ett tillfredsställande övningsområde. Regimentet ligger nu där som en propp i staden och hindrar utvecklingen. För bostadsbyggandet tvingas man att söka sig till områden långt utanför Göteborgs environger.

På samma sätt förhåller det sig i en hel rad andra starkt expanderande städer, exempelvis i Linköping. Där har man visserligen träffat en överenskommelse mellan försvaret och staden om markutbyte, men de militära anläggningarna hindrar ändå utvecklingen av staden att gå mer än åt ett par håll därför att de militära övningsområdena ligger i vägen.

Norrköping, Västerås och Malmö kan också nämnas i detta sammanhang.

Jag tror att det är viktigt att se över hela fredsutbildningsorganisationen innan man gör stora investeringar för ombyggnad av äldre kaserner. Denna översyn måste då naturligtvis ske snabbt. Det är också lämpligt att undersöka, om det inte vore bättre att lokalisera förbanden till mindre städer och tätorter, ty då skulle man kunna friställa stora markområden kring våra mera starkt expanderande städer.

Man hör i detta sammanhang invändningen att det är nödvändigt för kufförsvaret att ha tillgång till förband nä-

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

ra Stockholm. Det skälet är naturligtvis inte helt relevant. När de värnpliktiga rycker in till sin första utbildning är de ju nybörjare, som har ett mycket litet värde som kuffförsvaret. Man måste då lita till krigsförbanden, och de är i regel så organiserade att de snabbt kan inkallas.

Jag tror att det är nödvändigt att man mycket snart gör en undersökning om fredsutbildningen för att man inte skall göra mycket stora felinvesteringar.

Den andra punkt jag skulle vilja säga några ord om gäller repetitionsövningarna. Om dem säger försvarsministern: »Antalet repetitionsövande m. fl. beräknar jag till sammanlagt 90 790 man, en ökning med 1 540 man, beroende på att en större övning avses genomföras under år 1965.»

Även på den punkten har statsutskottet gillat vad försvarsministern har anfört. Där måste jag emellertid ifrågasätta, om det inte i fråga om repetitionsövningarna vore möjligt att ta betydligt större hänsyn till arbetsmarknadsläget än man för närvarande gör. I dag har vi stor brist på arbetskraft av olika slag, och inkallelserna till repetitionsövningarna medför många gånger stora svårigheter för vår produktion. De kostar också samhället mycket stora pengar, inte bara direkt, utan framför allt genom det produktionsbortfall som nu sker då man inkallar folk som utgör betydelsefulla kuggar i produktionen.

Jag tror att försvarsministern bör ta sig en allvarlig funderare på om han inte i samråd med arbetsmarknadsverket kan moderera antalet av dem som inkallas till repetitionsövningar med hänsyn till konjunkturläget och läget på arbetsmarknaden. En betydligt större generositet bör kunna visas ansökningar om befrielse från inkallelse till repetitionsövningar, och det bör även vara möjligt att vid planläggningen av repetitionsövningar ta hänsyn till situationen på arbetsmarknaden.

Det sägs att repetitionsövningarna framför allt har betydelse för befälet,

som då får öva i större förband. Man måste emellertid ställa sig frågande, om det är absolut nödvändigt att låta en så stor mängd statister tjänstgöra vid övningarna. Försvarsministern kunde kanske rentav ta sig en funderare på om man inte kunde återgå till det gamla systemet att till viss del ersätta soldaterna med röda skärmar.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Alltifrån den tid när försvarsfrågan fördes ut ur den allmänna diskussionen och gjordes till en angelägenhet enbart för en mycket liten sluten krets av partiledare och högre militärer har vi från vårt håll opponerat mot detta system. Det rör sig dock här om mycket stora pengar — vi är väl nu uppe, om man räknar samman det hela, i militärutgifter på cirka 5 000 miljoner kronor om året.

Vi har också opponerat mot de ständiga ökningarna av anslagen till militärväsendet, som ju har blivit regel under det senaste årtiondet. Vi har krävt en vidgad civil insyn i militärväsendet i avsikt att också försvaret skall ha den kontroll över sig som alla andra statliga inrättningar får foga sig i.

Slutligen har vi hävdats i flera år — jag skall inte utveckla det vidare här i dag — att nya principer för uppbyggnaden av en effektiv neutralitetsvakt borde prövas.

Hittills har emellertid dessa propåer bara studsats tillbaka emot ett mycket kompakt motstånd från dem som har makten över de här ting.

Vad beträffar de aktuella utgifterna för försvarsändamål anser vi att det under nästa budgetår kan införas ett utgiftsstopp. Utbyggnad av befästningar, nyrekrytering av stampersonal och höjning av anslag för s. k. teknisk utveckling och liknande kan vila.

Världsläget är dock inte sådant, att det påkallar vidgade militära anordningar. Tvärtom förefaller det som om tendenserna till avspänning är mer

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

framträdande i världsbilden än skärpningen av motsättningarna. Jag bortser inte från att det brinner borta i Sydöstasien och att vissa utvidgningar av konflikten där kan uppstå, men jag tror ändå att den inte har en sådan allvarlig innebörd som motiverar en ökning med i runt tal 350 miljoner kronor av anslagen till militärväsendet här uppe i gamla Sverige.

Litet varstans i världen talar man om nedrustningens och avrustningens nödvändighet, och trots att Genèvekonferensen uppenbarligen för ögonblicket har kört fast, så är väl inte allt hopp ute om att den skall kunna fortsätta sin verksamhet och nå fram till något resultat. Då ställer man sig med naturnödvändighet frågan, varför vi i Sverige skall envisas med att bara öka militärutgifterna. Nu har emellertid en ny försvarsutredning tillsatts, och den har fått i någon mån för att inte säga rätt väsentligt annorlunda beskaffade grunder att arbeta efter än tidigare s. k. utredningar har haft.

Statsministern gav för en vecka sedan från denna talarstol ett löfte om att denna utredning skall kompletteras med en allmän och fri debatt i försvarsfrågan. Det löftet är mycket välkommet, och jag hoppas att det infrias. Försvarsministern själv har för övrigt, om jag inte minns fel, också gjort vissa uttalanden i den riktningen till pressen. Jag tror inte det råder någon tvekan om att därest försvarsfrågan får öppet ventileras kommer också väsentliga förändringar i den riktning, som vi under årens lopp förespråkade, att föreslås i det betänkande som denna utredning kan komma att framlägga. Vi är från vårt håll mycket glada över att det blir en öppen debatt, och det blir kanske tillfälle att i den debatten återkomma till dessa frågor.

Jag vill för dagen inskränka mig till det nu anförda och ber att få yrka bifall till motionsparet I: 142 och II: 183 under punkten 1 i utskottets utlåtande, i tillämpliga delar.

Herr andre vice talmannen IVAR JOHANSSON (cp):

Herr talman! Herr Söderberg ställde inte något yrkande i de frågor han berörde, och det finns under sådana förhållanden knappast skäl för mig att nu gå något djupare in på desamma.

När det gäller den förstnämnda frågan om upprustningen av kasernerna ligger det ju så till att den i fjärde huvudtiteln endast upptagits i avbidan på särskild proposition i ämnet. Propositionen har numera avlämnats till riksdagen som nr 34 »med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1965/66». Denna fråga behandlades slutgiltigt av statsutskottet i går och kommer sannolikt på kammarens bord någon gång i nästa vecka. Under sådana förhållanden finns det väl större anledning att då granska de problem som herr Söderberg här har tagit upp.

I propositionen nr 34 har Kungl. Maj:t äskat avsevärda anslag för upprustning av kasernerna. Även om man kan förstå de synpunkter, som herr Söderberg hävdar, kan man inte komma ifrån nödvändigheten av att med det snaraste rätta till de brister som otvivelaktigt finns i de gamla kasernerna och som det också är möjligt att rätta till med rimliga kostnader. Kungl. Maj:t har här tagit ett krafttag för att inom en begränsad tidsperiod söka få en rättelse till stånd, så att lokaliteterna blir användbara och får en standard, som något så när motsvarar önskemålen från de värnpliktiga som måste vistas där under många månader.

Vad sedan herr Lagers anförande beträffar tänker inte heller jag ta upp någon längre debatt i den frågan. Jag vill bara erinra om att herr Lager har motionerat om och pläderat för ett utgiftsstopp för militärkostnaderna vid det löpande budgetårets övre utgiftsgräns. Visst kan man diskutera försvarskostnaderna och visst kan man anse att de är höga, men frågan är om man kan våga påståendet att de är höga

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

i förhållande till den effekt vi vill ernå med vårt försvar i olika situationer.

Riksdagen har dock på förslag av föregående försvarsutredning år 1963 fattat principbeslut om en bestämd kostnadsram för en fyraårsperiod. Departementschefen har följt detta riksdagens beslut, varför utskottet helt naturligt inte haft något att erinra mot det förslag som nu diskuteras.

Motionen innehåller också, såsom herr Lager framhöll, som motivering för en nedskärning av försvarsanslagen de tendenser till avspänning mellan stormakterna som kan skönjas. Man åberopar därvidlag till och med trontalet. Jag skall inte förneka att det funnits ansatser till sådana tendenser, men samtidigt vill jag konstatera, liksom herr Lager, att det politiska läge som just nu är rådande i Sydostasien verkar mera spänningsfyllt än motsatsen, och vilken verkan detta kan få på våra förhållanden vet man i varje fall för dagen ingenting om.

Oavsett hur man bedömer dagens utrikespolitiska läge vill jag konstatera en sak som utskottet framhåller, nämligen att riksdagen vid fattandet av förenämnda försvarsbeslut, som omfattar en fyraårsperiod, underströk angelägenheten av att den då beslutade kostnadsramen icke rubbades med hänsyn till skiftande tendenser i det utrikes- och militärpolitiska läget annat än i exceptionella lägen. Utskottet kan icke finna att förhållanden föreligger, som motiverar ett avsteg från detta beslut. Utskottet erinrar vidare om att i förenämnda försvarsbeslut förutsattes, att statsmakterna i god tid före fyraårsperiodens slut skulle företa nya utredningar rörande försvarets totalkostnader för kommande år, varvid såväl basbelopp som utvecklingsprocentens storlek borde övervägas. I anslutning härtil underströk riksdagen vikten av att handlingsfriheten upprätthölls efter utgången av nämnda period.

Såväl i statsverkspropositionen som i föreliggande utskottsutlåtande konsta-

teras sålunda att riksdagens intentioner följts och att dessutom en ny försvarsutredning tillsatts, som i sina direktiv även har att ta upp en del av de frågor som framförts i motionen. Något ytterligare finns inte enligt vårt förmenande att anföra.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Jag skulle i stort sett kunna instämma i vad herr andre vice talmannen nyss har sagt från denna talarstol — när jag ändå begärde ordet var det för att jag ville säga ett par små saker till herr Söderberg.

Herr Söderberg! Skulle man någons inom det militära ha frågetecken av sådant slag, att man eventuellt skulle vilja tänka sig ändrad förläggningsort, då kan jag förstå att man är litet fundersam i vad gäller nya investeringar. Men jag kan å andra sidan försäkra att det finns så många andra platser, där man i så fall i stället kan använda de investeringsmedel som här avses, att det knappast borde råda någon tvekan i detta avseende för den som känner till de verkliga förhållandena och våra förläggningars standard och status. Det kan inte vara rimligt att den värnpliktiga ungdom, som vi tvingar att ligga inkallad, skall ha den standard som vi fortfarande på alltför många ställen dras med, och som yrkesmilitär skall jag gärna säga, att jag med största tillfredsställelse hälsar den uppräknings av dessa investeringsmedel som företagits i årets statsverksproposition.

Jag vill också i korthet säga några ord beträffande repetitionsövningarna, den andra punkt som herr Söderberg kom in på. Jag kan försäkra att försvarsstaben bedriver ett intimt samarbete med arbetsmarknadsmyndigheterna och att de regionala och lokala instanserna bedriver ett minst lika intimt samarbete då det gäller att lösa frågeställningen inkallelser kontra behovet

Ang. ramen för det militära försvaret, m. m.

av folk på arbetsmarknaden. Enligt gällande generalorder skall vi inkalla så stor personalkader, att vi om möjligt kan genomföra våra krigsförbandsvisa repetitionsövningar med en styrka av 85 procent av gällande mobiliserings-tabeller. Tanken bakom detta är just att man skall ha möjlighet att medge ett tillräckligt stort antal anstånd. Önskemålen om anstånd prövas på alla upptänkliga vägar, och de militära myndigheterna har lyckats nå vissa överenskommelser med arbetsmarknadsmyndigheterna i syfte att säkra en saklig prövning. Varje ansökan om uppskov med repetitionsövning underställes i princip arbetsmarknadsmyndigheterna för deras yttrande, varefter de militära cheferna träffar sitt avgörande på grundval av dessa yttranden.

Jag har all förståelse för att vi bör söka skapa ett repetitionsövningssystem som genomföres med största möjliga hänsyn till konjunkturläge och arbetsmarknadssituation; men vi skall väl inte, herr talman, här i kväll diskutera det problemet närmare. Jag vill dock konstatera att vi inom den militära sektorn måste planlägga och förbereda verksamheten två eller kanske tre år i förväg. Det sägs ju ofta att man inte säkert kan bedöma konjunkturutvecklingen ens när man diskuterar kommande budgetår. Då kan det inte heller begäras, att militärerna i sin planläggning skall kunna ta hänsyn till konjunkturfaktorer som ligger ännu längre in i framtiden; och det krävs som sagt ganska lång tid för den militära planeringen, för anslagsäskanden o. s. v. ända fram till riksdagsbehandlingen.

Det blir måhända tillfälle att återkomma till dessa problem. Jag har för dagen heller ingenting annat att göra än att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Bara ett par ord som replik till herr andre vice talmannen.

Han menade att de nuvarande anslagen, repövningarna och inkallelssystemet var nödvändiga för att upprätthålla högsta möjliga försvarseffektivitet. Jag hyser mina mycket bestämda tvivel om att det är möjligt att mäta en krigsmakts effektivitet på annat sätt än under krigsförhållanden, och det får vi väl ändå hoppas att vi skall bli försknade från.

Nu lämnade herr Strandberg den alldeles nya upplysningen att omfånget av repetitionsövningarna egentligen bestämmas av arbetsmarknadsorganen, och det lugnar mig en smula — då är det ju i alla fall en civil instans som här får ha ett avgörande ord.

Sedan vill jag säga, att jag inte kan förstå att repetitionsövningar skulle vara nödvändiga varje år i den omfattning de nu har. Det är ju inte så många år sedan — jag tror tre år — som man på regeringens förslag inställde en avsevärd del av repetitionsövningarna, och det medförde såvitt jag kan begripa inte några allvarliga brister i vår försvarsberedskap eller i neutralitetsvakten.

Slutligen anser jag inte 2 1/2 procent-regeln för s. k. teknisk utveckling helig. Jag begriper att försvarsministern hänvisar till den när han avlämnar sina förslag till riksdagen och begär pengar, men jag tror inte att vi andra — vi som inte är i hans ställning — behöver betrakta den siffran som sakrosankt.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag borde naturligtvis vara mycket tacksam mot kapten Strandberg för den lektion som han gav angående inkallelse till repetitionsövningar. Jag har dock, kapten Strandberg, i egenskap av arbetsgivare, nämligen som företrädare för landstinget, faktiskt fått se »från andra hållet» hur de här inkallelserna går till och vilka möjligheter det finns att få befrielse från dem.

Tyvänn är det inte så, herr Lager, att

man skall bli alltför lugnad av den försäkran som kapten Strandberg gav. Folk, som är ytterst nödvändiga för produktionen, inkallas till repetitionsövningar. När de sedan kommer hem och man får reda på vad de har haft för uppgifter under dessa övningar, så är det ingen som helst tvekan, kapten Strandberg, om var de skulle ha kunnat göra den största nyttan för samhället. Jag tror nog att den där lektionen kan vara ganska överflödig.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Jag skall inte förlänga kvällens diskussion med herr Söderberg. Han kommer att få vara herr Söderberg även i fortsättningen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmanen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt angående mom. I av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan samt därefter särskilt rörande utskottets hemställan i övrigt.

Därefter gjordes i enlighet med de beträffande mom. I förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I:142 och II:183 såvitt nu vore i fråga; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt i denna punkt.

Punkterna 2—212

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 213

Lades till handlingarna.

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

Föredrogs ånyo bankoutsrottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner angående riktlinjerna för lokaliseringspolitiken.

Efter hemställan av bankoutsrottet beslöt 1964 års riksdag att i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 år 1964 och i ämnet väckta motioner godkänna riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik huvudsakligen i enlighet med vad utskottet angivit i sitt utlåtande nr 48.

I statsverkspropositionen för budgetåret 1965/66 hade Kungl. Maj:t, under hänvisning till riksdagens nämnda beslut, framlagt förslag om anslag till lokaliseringsbidrag och till lokaliseringslån. Dessa förslag voro föremål för förberedande behandling inom statsutskottet.

Frågor rörande riktlinjerna för lokaliseringspolitiken hade ånyo, delvis i anslutning till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om medelsanvisning, upptagits i ett antal vid årets riksdag väckta motioner, vilka hänvisats till bankoutsrottet.

I vissa av de nämnda motionerna hade bland annat hemställts, att för lokaliseringspolitiska ändamål måtte anvisas högre anslag än Kungl. Maj:t föreslagit. Dessa motioner, vilka såvitt de avsåge medelsanvisning hade hänvisats till statsutskottet, voro följande, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 421, av herr Stefanon m. fl., och II: 498, av herr Gustafsson i Skellefteå m. fl., vari under punkterna 1, 3 och 4 hemställts, att riksdagen måtte besluta,

1) att det lokaliseringspolitiska stödet även skulle beviljas sysselsättningssvaga områden i östra Götaland samt att hemställa till Kungl. Maj:t att efter hörande av lokaliseringsorganen fastställa de geografiska gränserna för ett östra stödområde,

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

3) att för budgetåret 1965/66 anvisa en kreditgarantiram för lokaliseringspolitiska ändamål på 50 000 000 kronor,

4) att ett särskilt servicestöd skulle utgå till ett antal orter i Norrlands inland samt att hemställa till Kungl. Maj:t att efter undersökning framlägga förslag till 1966 års riksdag beträffande vilka orter som skulle utväljas och stödets närmare utformning;

dels de likalydande motionerna I: 429, av herr *Sundin m. fl.* och II: 506, av herr *Hedlund m. fl.*, vari, såvitt nu vore i fråga, föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att statliga kreditgarantier i lokaliseringspolitiskt syfte skulle medgivas för budgetåret 1965/66 intill ett belopp av 50 000 000 kronor.

Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till lokaliseringsslån hade i de likalydande motionerna I: 80, av herr *Enarsson m. fl.*, och II: 108, av herr *Cassel m. fl.*, yrkats, att riksdagen skulle besluta, att statliga kreditgarantier intill ett belopp av 100 miljoner kronor per år under en femårsperiod från och med budgetåret 1965/66 skulle ställas till förfogande för lokaliseringsslån.

Frågan om den geografiska avgränsningen av det lokaliseringspolitiska stödet behandlades ytterligare i

dels de likalydande motionerna I: 492, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 595, av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdes,

att riksdagen måtte medgiva, att det statliga ekonomiska företagsstödet i lokaliseringspolitiskt syfte finge inriktas på de sysselsättnings svaga områdena i östra Götaland enligt samma grunder som fastställdes för norra stödområdet; samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om skyndsamt framläggande av förslag till geografisk avgränsning för nämnda stödområde;

dels motionen II: 268, av herrar *Franzén* i Träkumla och *Gustafsson* i Sten-

kyrka, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta, att Gotland i fråga om lokaliseringspolitiken skulle utgöra ett särskilt stödområde enligt samma grunder som enligt riksdagsbeslutet 1964 gällde för norra stödområdet.

Frågan om servicestöd till förmån för invånarna i vissa glesbygder hade vidare behandlats i

dels de likalydande motionerna I: 105, av herr *Enarsson m. fl.*, och II: 134, av herr *Cassel m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt utreda och för riksdagen framlägga förslag om vilka åtgärder som borde vidtagas för att befolkningen i landets glesbygder skulle på ett rättvist sätt få del av det stigande välståndet och erbjudas en tillfredsställande social och kulturell service;

dels de likalydande motionerna I: 494, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 593, av herr *Hedlund m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhänga om skyndsamt utredning rörande servicestöd till det norrländska inlandets glesbygder och områden med liknande betingelser i enlighet med vad i motionerna anförts.

De återstående motioner, som väckts i hithörande frågor voro

dels de likalydande motionerna I: 313, av herrar *Sundin* och *Wikberg*, samt II: 377, av herrar *Larsson* i Norderön och *Larsson* i Hedenäset, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en allsidig utredning av lokaliserings- och näringspolitikens effekt i ekonomiskt och socialt avseende för skilda delar av vårt land och att därvid de kommunalekonomiska aspekterna särskilt måtte studeras samt att utredningen även måtte ägnas de förhållanden i glesbygden, som kunde vara betingade av naturtillgångarnas fördelning på skilda ägar-kategorier i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels de likalydande motionerna I: 485, av herrar *Wikberg* och *Johan Olsson*, samt II: 576, av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Larsson* i Norderön, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att förhandlingar måtte upptagas med oljebranschens företag och organisationer i syfte att erhålla en utjämning av bensin- och oljepriserna i landet.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

1. att motionerna I: 421 och II: 498, i vad de avsåge lokaliseringspolitiskt stöd åt områden i östra Götaland, ävensom motionerna I: 492 och II: 595 samt II: 268 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 421 och II: 498, såvitt nu vore i fråga, ävensom motionerna I: 105 och II: 134 samt I: 494 och II: 593 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande servicestöd till befolkningen i vissa glesbygder i enlighet med vad utskottet i utlåtandet anfört;

3. att motionerna I: 80 och II: 108 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

4. att motionerna I: 421 och II: 498 samt I: 429 och II: 506, i vad de avsåge kreditgarantier, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

5. att motionerna I: 485 och II: 576 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

6. att motionerna I: 313 och II: 377 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits, utom av annan,

1) av herrar *Nils Theodor Larsson*, *Stefanson*, *Berglund*, *Löfgren* och *Börjesson* i Glömminge, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 421 och II: 498, såvitt nu vore i fråga, samt motionerna I: 492 och II: 595 måtte dels medgiva, att det statliga ekonomiska företagsstödet i lokaliseringspolitiskt syfte finge inriktas på de sysselsättningssvaga områdena i östra Götaland enligt samma grunder som fastställts för det norra stödområdet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att efter hörande av lokaliseringsorganen fastställa gränserna för ett stödområde i östra Götaland, samt

att motionen II: 268 måtte anses besvarad genom vad reservanternas sålunda anfört och hemställt;

2) av herrar *Stähle*, *Ake Larsson*, *Palm* och *Augustsson*, fru *Renström-Ingénäs* samt herrar *Ekström* i Iggesund, *Haglund* och *Fridolfsson* i Rödeby, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 2 hemställa, att motionerna I: 421 och II: 498, såvitt de avsåge utredning rörande servicestöd till befolkningen i vissa glesbygder, ävensom motionerna I: 105 och II: 134 samt I: 494 och II: 593 icke måtte föranleda någon riksdagen åtgärd;

3) av herrar *Gustaf Henry Hansson*, *Lundberg* och *Nordgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under 3 hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 80 och II: 108 måtte dels besluta, att statliga kreditgarantier i lokaliseringspolitiskt syfte skulle medgivas för budgetåret 1965/66 intill ett belopp av 100 miljoner kronor, dels såsom riktlinje för den statliga lokaliseringspolitiken uttala, att sådana kreditgarantier borde medgivas även under budgetåren 1966/67—1969/70;

4) av herrar *Nils Theodor Larsson*, *Stefanson*, *Berglund*, *Löfgren* och *Börjesson* i Glömminge, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 421 och II: 498 samt I: 429 och II: 506, samtliga såvitt nu vore i fråga, måtte besluta, att statliga kreditgarantier i lokaliseringpolitiskt syfte skulle medgivnas för budgetåret 1965/66 intill ett belopp av 50 miljoner kronor.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag har inte för avsikt att med mitt anförande här inspirera till någon längre lokaliseringsdebatt. Lokaliseringspolitik i vårt land diskuterade vi uttömmande under höstriksdagen, och vid flera andra tillfällen har vi i kamrarna ingående och utförligt behandlat denna fråga. Frågorna är i år uppdelade på tre olika utskott, dels bankoutskottet som fått vissa principfrågor, dels statsutskottet som fått anslagsfrågorna om hand, dels bevillningsutskottet som har att behandla en framställning beträffande skattelagstiftningen i lokaliseringpolitiskt syfte.

Folkpartiet har upprepat de flesta av sina förslag från behandlingen av lokaliseringsfrågan vid höstriksdagen, och jag kommer nu att uppehålla mig vid bankoutskottets utlåtande nr 6.

Jag vill först ta upp reservationen nr 1 till bankoutskottets utlåtande. Det är en reservation, avlämnad av herr Nils Theodor Larsson m. fl. och undertecknad av folkpartiets och centerpartiets ledamöter i utskottet. Där tar vi, liksom under höstens debatt, upp den regionala avgränsningen av det lokaliseringpolitiska stödet. Vi menar nu liksom i höstas att detta stöd bör utsträckas till att omfatta även områden i östra Götaland. Vi framhåller att företag inom dessa områden endast i särskilda fall kan erhålla lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån, eftersom stödet generellt är begränsat till det norra stödområdet, som omfattar de fyra nordligaste länen och vissa delar av nordvästra Svealand. Vi påpekar i reservationen liksom i motionerna att prognoserna från östra

Götaland visar att området kommer att få en minskande folkmängd även i fortsättningen och att utredningarna också visar att området under en följd av år haft betydande sysselsättningssvårigheter. Vi hemställer i vår reservation att riksdagen måtte dels medge att det statliga ekonomiska företagsstödet i lokaliseringpolitiskt syfte må inriktas på de sysselsättningssvaga områdena i östra Götaland enligt samma grunder som fastställts för det norra stödområdet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att efter hörande av lokaliseringsorganen fastställa gränserna för ett stödområde i östra Götaland.

Jag vill sedan, herr talman, säga några ord om reservation 4, även den avlämnad av folkpartiets och centerpartiets ledamöter i utskottet. Det gäller ett utökande av stödåtgärderna med kreditgarantier. Vi föreslår statliga kreditgarantier till en summa av 50 miljoner kronor under budgetåret 1965/66. Vi anser att det kan vara motiverat med ett ökat stöd utöver det av inrikesministern föreslagna. Vi har i motion från folkpartiet pekat på att utvecklingen sedan riksdagen i höstas diskuterade lokaliseringsfrågan accentuerat behovet av effektiva och snabba åtgärder. Vi har pekat på att arbetslösheten i vårt nordligaste län är mycket stor, större än någonsin, och att även avflyttningen från glesbygderna i norra Norrland varit mycket stor. Vi har också pekat på att förhållandena i södra stödområdet inte är bättre och att de områden som i söder gränsar till detta stödområde likaledes är utsatta för en mycket stark avflyttning. Kopparbergs län t. ex. uppvisade förra året den största nettoflyttning som länet någonsin haft. Denna utflyttning drabbade inte enbart den inom stödområdet liggande norra delen av Dalarna, utan i hög grad länets södra delar. Detta måste, menar vi, leda till att fastställandet av gränserna för stödområdet sker med mycket stor flexibilitet och att man verkligen undersöker svårigheterna just i de

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

områden som gränsar till norra stöd-området. Vi menar att dessa förhållanden jämte vårt förslag om ett östra stödområde medför behov av ett ökat stöd utöver det av regeringen föreslagna och då har vi bl. a. yrkat på införandet av statliga kreditgarantier.

Jag tycker personligen att kreditgarantierna är en stödform som kan vara ett gott komplement till vad inrikesministern föreslår. Kreditgarantierna kan lätt anpassas till det verkliga behovet när man fått litet erfarenhet av lokaliseringpolitiken i praktiken. Man kan utvidga stödet utan att därför belasta statsbudgeten. Man engagerar också vid kreditbedömningen det reguljära kreditväsendet och dess lokalkännedom mer än när det gäller lån från en statlig fond, och kreditgarantierna kan därigenom vara lättare att administrera.

Jag menar att de tre vägar som kan användas för finansiering av nya företag och utbyggnad av företag inom stödområdena bör vara: 1) det egna kapitalet tillsammans med de investeringsbidrag som staten nu kommer att bevilja, 2) det reguljära kreditväsendet med ianspråktagande av egna säkerheter och vid behov kreditgarantier och 3) lån över en statlig lokaliseringsfond. Detta samspel mellan olika kreditslag föreslogs av den Näslundska utredningen och jag tror personligen på denna lösning. Fonden kommer att utgöra en buffert i tider av kreditrestriktioner och kan användas i speciella fall.

Jag vill, herr talman, också uttrycka min tillfredsställelse över att utskottet när det gäller förslaget om utredning rörande servicestöd till befolkningen i vissa glesbygder för sin del tillstyrkt en sådan utredning. Det förhåller sig nämligen så att oppositionspartierna i utskottet på denna punkt utgör majoritet. Det finns mycket starka skäl för ett sådant utredningsyrkande. Även med den lokaliseringspolitik som nu förs ut i praktiken kommer det i Norrlands inland och annorstädes i vårt land att finnas kommuner som kommer att ha svårt

att uppehålla en god kommunal service och som kommer att kunna intressera enskild service att etablera sig i dessa områden. Det måste emellertid finnas tätorter i glesbygden där den befolkning som skall handha våra naturtillgångar skall bo, och det är rimligt att staten medverkar till upprätthållandet av en rimlig kommunal och enskild service i dessa kommuner. Även om vi anser att det förslag till kommunal skatteutjämning som lagts på riksdagens bord kan medföra förbättrad ekonomi för sådana kommuner, tror vi ändå att ett speciellt servicestöd här kan vara motiverat. I varje fall bör man utreda den frågan. Jag vill också påminna om att vid förra årets riksdagsbehandling vann förslaget om speciellt servicestöd åt glesbygdsorter i andra kammaren, under det att första kammaren avslagit det samma.

Herr talman! I detta avseende ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h):

Herr talman! Även jag skall försöka vara kort, när jag talar om den reservation till utskottets utlåtande som är nr 3 och i vilken man hemställer att de lån som Kungl. Maj:t föreslår för lokaliseringssändamål skall ersättas av kreditgarantier. Frågan om att ersätta lån med kreditgarantier har vid upprepade tillfällen varit föremål för diskussion här i riksdagen, och jag tror inte att det är möjligt att nu tillföra denna diskussion några ytterligare argument.

Därför skall jag, herr talman, inskränka mig till att yrka bifall till den högerreservationen nr 3. Såsom skäl för detta mitt yrkande skall jag be att få hänvisa till vad som anförts i själva reservationen.

Herr LARSSON, NILS THEODOR, (cp):

Herr talman! Jag var sist anmäld och hade inte väntat att komma in fråga förr-

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

än utskottets vice ordförande hade varit i tillfälle att uppbygga oss med sin förkunnelse.

Jag skall naturligtvis i likhet med övriga talare här vara kort. Att få tillstånd en stor debatt i år efter decemberövningarna i fjol tror jag i likhet med herr Stefanson inte på. Jag skall understryka mittenpartisamverkan på det sättet att jag inte har något att erinra mot utan tvärtom instämmer i vad herr Stefanson nyss anför. Jag kommer själv från östra delarna av Götaland och har självupplevda erfarenheter av förhållanden, ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga, i dessa delar av landet. Jag vet därför hur angeläget det är, att dessa delar av Sverige får tillgång till samma möjligheter som det norra stödområdet. Det kan hända att här finns tveksamhet om vad som avses med begreppet östra Götaland, men för det första behöver ingen leva i tveksamhet om att de båda stora öarna ingår däri och för det andra ingår kustlandskapet från Östergötlands skärgård ner genom hela Kalmar län och östra delen av Blekinge län. Till området hör också näringsgeografiskt angränsande delar av framför allt Kronobergs län.

Vi motionärer och reservanter menar att det skall anförtras åt myndigheterna att företa avgränsningen, om vi är lyckosamma i våra strävanden att få i första hand första kammarens medverkan till bifall till reservationerna 1 och 4.

Herr talman! Jag ber att med instämmande i herr Stefansons anförande få yrka bifall till de båda reservationerna 1 och 4.

Herr STAHLE (s):

Herr talman! Med tanke på den ingående behandling frågan om de lokaliseringspolitiska åtgärderna fick vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 vid 1964 års riksdag — vilket ärende behandlades här i kammaren så sent som i december månad i fjol — är det, herr talman, enligt min uppfattning

ganska onödigt att i dag ta upp någon större debatt — vilket också tidigare understrukits av de föregående talarna — så mycket mer som de beslut riksdagen då fattade ännu inte på något sätt kommit ut i praktisk tillämpning. Enligt bankoutskottets uppfattning har ingenting inträffat, sedan frågan behandlades i höstas, som på någon punkt motiverar en annan inställning från utskottets sida till de olika delfrågor, som nu motionsledes framförts. Det torde väl vara viktigt att här också erinra om de optimistiska uttalanden, som departementschefen gjort vid flera tillfällen om flexibiliteten i tillämpningen både vad gäller gränsdragningen och det ekonomiska stödet. Mot bakgrunden av dessa uttalanden torde det vara all anledning att vänta och se, hur det hela kommer att utfalla vid den praktiska tillämpningen.

Vad gäller frågan om ett särskilt servicestöd till vissa delar inom Norrlands inland och förslaget om en särskild utredning om ett sådant stöd anser vi inom utskottet som i dag är lottminoritet, att man bör avvakta erfarenheterna av det utlämnade lokaliseringstödet verkningar, innan man tar ställning till frågan om en sådan utredning. Dessutom synes det föreligga skäl för att också avvakta genomförandet av de åtgärder för ökad kommunal skatteutjämning som riksdagen inom kort torde få tillfälle att fatta beslut om.

Liksom tidigare vill utskottet mycket kraftigt understryka, att det måste vara en uppgift för planeringsråden inom de berörda länen att närmare överväga glesbygdsbefolkningens speciella situation och att framlägga härav föranledda förslag. Någon risk för att ifrågavarande problem lämnas obeaktade föreligger enligt min mening inte.

Det torde därutöver vara av värde för kammarens ledamöter att i någon mån få en uppfattning om vilken mängd av utredningar det är som redan sysslar med de problem som här berörts. Jag har här en hel mängd av de utred-

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

ningar som gjorts just beträffande dessa problem i Norrland. Det gäller här inlandsutredningen, malmen i Norrbotten, fiske och flottning, ökade anslag för upprustning av det allmänna vägnätet, renforskningsutredningen, malmutredningen för Norrbotten, åtgärder för en allmän järnmalmsinventering i Norrbotten, norrbottenplanen, sysselsättningen i Norrbottens län och lantbruket inom Norrbottens län. Vidare finns det en hel del andra utredningar, bl. a. utredning och förslag om fliseldning i Norrbotten. Alla dessa olika utredningar som redan har gjorts berör de problem, som reservanterna här vill ytterligare utreda. Om någon av motionärerna är intresserad av dessa frågor, är jag inte alls obenägen att låna ut dessa handlingar till de motionärer som vill ta del därav, och då behöver man inte i dagens situation begära någon ny utredning.

Med det anförda, herr talman, vill jag yrka bifall till bankoutskottets hemställan på alla punkter utom beträffande punkten 2, där jag yrkar bifall till minoritetens reservation.

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ståhle var ju väl försedd med handlingar till en beräkning av åtminstone ett kilogram, men ser man närmare efter vad det var han läste upp, finner man att det inte är allt som passar in i mönstret, då vi reservanter yrkat på en utredning rörande servicestöd åt befolkningen i vissa glesbygder — kammarens ledamöter lade säkerligen märke till att de titlar som här föredrogs inte handlade så mycket om servicestöd utan om andra ting.

För övrigt påminde det hela nästan om en gammal bekant historia om den folkmötetalande riksdagsmannen, som dunkade med sin portfölj i talarstolen och försökte övertyga auditoriet om vilka viktiga handlingar det var som port-

följen innehöll — och resten känner kammarens ledamöter till.

Herr **STÄHLE** (s) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Nils Theodor Larsson tar del av de saker som redovisas i dessa utredningar, tror jag att han kommer till ett annat resultat. Min uppfattning är den, att dessa utredningar, som mycket ingående penetrerat problemen inom Norrlands inland, säkerligen också kommer att ge resultat. Men man bör väl inte, bara någon månad efter det att riksdagen fattat ett beslut och innan beslutet i någon form hunnit få praktisk tillämpning, på nytt komma med ett utredningsuppdrag. Man bör väl vänta och se vad det blir för resultat av det beslut som tidigare fattats — det ligger väl realism bakom ett sådant förslag enligt min mening.

Herr **WIKBERG** (cp):

Herr talman! Frågan om en utjämning av bensin- och oljepriserna har under en lång rad av år debatterats i riksdagen — det borde kanske tilläggas: utan positivt resultat. Man har i huvudsak anvisat tvenne vägar för att åstadkomma denna utjämning, nämligen dels en differentiering av skatten på flytande bränsle och dels en utjämning av fraktkostnaderna. En motion i förstnämnda riktning har tidigare i dag behandlats och avslagits i denna kammar.

I motionerna I: 485 och II: 576, för vilkas tillkomst jag är medansvarig, har vi ånyo aktualiserat berörda fråga. Med hänsyn till fraktkostnaderna är landet indelat i sex priszoner, där skillnaden i bensinpriset mellan varje zon är 1 öre. Uttryckt i procent blir kostnadsökningen i de ogymsammast belägna delarna av landet, d. v. s. Norrlands inland och nordvästra Svealand, mellan 6 och 8 procent jämfört med Stockholm eller annan nollzon. Den höjning av bensinskatten med 5 öre per liter som kammaren nyss beslutat om kommer

Ang. riktlinjerna för lokaliseringsspolitiken

också att få de kännbaraste verkningarna inom samma område, d. v. s. de glest befolkade delarna av framför allt Norrlands inland, där man har långa transportavstånd. En utjämning av bensin- och oljepriserna och därmed följande reducering av transport- och boendekostnaderna skulle sannolikt leda till en sänkning av levnadskostnaderna, vilket på längre sikt skulle kunna påverka lönesättningen i dessa delar av landet. Eftersom lönekostnaderna utgör en relativt betydande andel av produktionskostnaderna, borde därigenom möjligheterna att bedriva industriell produktion för avsättning på marknaderna utanför Norrland kunna förbättras. Detta spörsmål har således betydelse även ur lokaliseringssynpunkt.

För skogsbrukets del skulle en sänkning av drivmedelspriset i de inre delarna av Norrland med därav följande minskning av varutransportkostnaderna vara av stort värde, då man därigenom på ett betydelsefullt sätt skulle kunna främja exploateringen av de betydande skogstillgångar som finns i detta område men som i dag delvis är ett ekonomiskt impediment.

Herr talman! Vi har i våra motioner helt följt det förslag till lösning av berörda spörsmål som en enhällig statlig kommitté avgivit i sitt betänkande angående näringslivets lokalisering, nämligen att Kungl. Maj:t måtte uppta förhandlingar med oljebranschens företag och organisationer i syfte att erhålla en utjämning av bensin- och oljepriserna i landet. Nämnade utredning har också angivit exempel på hur en fraktkostnadsutjämning lämpligen skulle kunna ske. Genom ett fraktbidrag inom de tre högsta zonerna, 3, 4 och 5, på respektive 1, 2 och 3 öre per liter skulle bensinpriset i zonerna 3—5 hållas vid det pris som uttas i zon 2. Den kostnad som denna prisutjämning skulle medföra och som skulle belasta den totala försäljningen skulle inte överstiga 0,2 öre per liter. Det är ett exempel. Flera torde kunna anföras.

Herr talman! Även om jag är medveten om svårigheterna att vinna tillräckligt gehör i denna fråga, dristar jag mig ändå att yrka bifall till motionerna I: 485 och II: 576.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Denna debatt har varit mycket stillsam. Jag uppfattar det så att kammaren egentligen inte önskar en alltför omfattande debatt. Å andra sidan har jag ställt mig frågan, när jag lyssnat till oppositionens företrädare: Varför har man då tagit upp frågan på det sätt som man har gjort i de motioner som har avgivits? Det har ju ändå inte kunnat inträffa så mycket under tiden från december till januari, som kunnat tillföra debatten någonting nytt eller ge ett nytt innehåll åt det sakläge man har att bedöma.

Riksdagen fattade i höstas sitt beslut, och det är nu regeringens uppgift att söka få den organisation, som skall svara för lokaliseringsspolitiken, så snabbt som möjligt på fötter. Vi är väl överens om att det är nödvändigt att detta sker i så snabb takt att det inte uppstår något glapprum vid den tidpunkt då vi lämnar det arbete som arbetsmarknadsstyrelsen nu utför för byggande av industrilokaler m. m. som beredskapsarbeten för att gå över till den nya och enligt vår bedömning aktivare lokaliseringsspolitik som knäsatts genom riksdagens beslut.

Härför krävs det nu att man inte minst i landstingen visar aktivitet vid utseende av sina ledamöter i planeringsråden. Det gäller också för Kungl. Maj:t att se till att så snabbt som möjligt få in förslag till de ledamöter som skall tillsättas av regeringen i samverkan med länsstyrelserna. Vi skulle gärna se att dessa planeringsråd får tillfälle till interimistiska sammanträden redan före den 1 juli. Detta är enligt min mening inte bara önskvärt utan ur rent praktiska synpunkter även nödvändigt.

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

Vi har den uppfattningen att lokaliseringpolitiken inte bara omfattas med allra största intresse av kommunalmännen utan att man också i betydande industrikretsar har klart för sig, att här är man från samhällets sida beredd att verkligen satsa pengar och från statliga, landstingskommunala och primärkommunala organs sida göra insatser som kan bereda marken för en aktiv lokaliseringspolitik, varför det nu även ankommer på företagen att visa en god vilja och ett intresse för denna politik. Jag vill gärna säga, att en rad av företag har anmält sitt direkta intresse. Vi har beslut om Hägglund & Söners industriuppbyggnader i Mellansel, vi har ASEA:s beslut att lägga ett företag uppe i Sollefteå och en rad andra.

I de södra delarna av det norra stödområdet ställs vi redan nu inför en rad mycket vittomfattande principiella problem. I den norra del av Bohuslän, som lagts in i det norra stödområdet, har en rad utländska företag anmält sitt intresse för en lokalisering, och de hör nu efter om de kan få del av det stöd som här kommer i fråga. Här kommer nu en rad av företag, självfallet inte bara de utländska, jag tog bara upp dem som ett principiellt problem av utomordentligt stor räckvidd.

Vi har just nu många problem i anslutning till en redan påbörjad lokaliseringspolitik i de södra delarna av det norra stödområdet (det kanske låter invecklat, herr talman, men jag tror det är begripligt). I Dalsland har vi just nu inte tillräckligt med arbetskraft för den lokalisering som är på gång. Problemet är egentligen hur snabbt vi kan bygga bostäder för att dit kunna flytta arbetskraft. Detta är ett problem inom en del av det norra stödområdet.

Man kan säga att lokaliseringpolitiken har börjat verka söder ifrån. Den tränger upp mot norr och är nu uppe i Västerbotten. Det är egentligen Norrbotten och Norrlands inland som ännu inte kommit i gång och där en aktivitet måste sättas in. Jag vill gärna säga

att den aktiviteten redan är påbörjad. Vi vill ta upp realistiska diskussioner med företag om lokalisering till Norrbotten och Västerbotten, och vi får naturligtvis snabbt försöka samverka i detta avseende.

I dagens läge kan vi redovisa ett mycket gott sysselsättningsläge för landet i dess helhet. Enligt en enkät under hösten har vi en brist på mellan tjugu och tjugufem tusen vid industrierna i mellersta och södra Sverige. Samtidigt redovisas en betydande arbetslöshet, framför allt uppe i Norrbotten men delvis också i Västerbotten. Under sådana förhållanden måste väl ändå ansträngningarna koncentreras, förutom till de allmänna marknadspolitiska medlen med rörlighetsstimulerande insatser o. s. v., till en aktiv lokaliseringspolitik och åtgärder i de områden där man just nu har det besvärligt.

Ur den synpunkten har jag litet svårt att förstå att man på nytt tar upp frågan om en utvidgning av stödområdena. Man vill beteckna en del av östra Götaland som stödområde. Jag känner ju väl terrängen nere i Götaland. Jag bor inte långt från Kalmar län, och jag har öarnas situation ganska klar för mig. I Kalmar län har utvecklingen vänt från en trend med befolkningsminskning till en positiv utveckling under fjolåret, och jag kan inte se att någonting särskilt inträffat som behöver betyda, att denna positiva utveckling kommer att brytas.

Det är den ena saken. Den andra är, att vi redan gett klart uttryck för vilka uppgifter de planeringsråd skall ha, som vi vill ha fram så skyndsamt som möjligt. En av deras första uppgifter blir att snabbt utreda situationen i de områden, som man anser saknar tillräckligt differentierat näringsliv, som har undersysselsättning, brist på sysselsättning för kvinnlig arbetskraft o. s. v. Rådet skall redovisa skälen för att dessa områden skall betecknas som stödområden, och jag kan garantera, att i den mån verkliga skäl kan förebringas

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

för att åtgärder skall sättas in också inom dessa områden, kommer sådana förslag att prövas nog.

Vi har redan lokaliseringsärenden aktuella i området söder om gränsen för det norra stödområdet. Vi har anmodat arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelsen att redan innan planeringsråden tillsatts göra en snabbutredning av situationen inom ett sådant område, så att vi skall kunna ge förhandsbesked om eventuellt statligt bistånd till lokaliseringsåtgärder.

Jag har med detta velat säga att det ändå ankommer på planeringsråden att göra denna bedömning och göra den så skyndsamt som möjligt. Man kan ju ändå inte gärna begära att riksdagen nu utan att kunna ange några speciella omständigheter här skall utpeka ett särskilt område som skall tas undan. Det kan vara lika aktuellt i delar av Västergötland som i delar av vårt östra område. Man får ta upp sakerna efter hand som man faktiskt kan påvisa att något bör göras i någon ytterligare del av landet.

Vi får avvakta planeringsrådets tillkomst. Till de riksdagsmän som samtidigt är landstingsmän och sitter i förvaltningsutskottet vill jag säga: Påskynnda tillsättningen av ledamöter i planeringsrådet! Från regeringens sida skall vi göra vad vi kan så snabbt som möjligt. Det är ändå i planeringsråden utredningarna skall göras, och det är där de viktiga avgörandena skall träffas om vilka orter man skall satsa på. Det är en ömtålig och besvärlig uppgift, där vi måste vara överens om en realistisk bedömning och där man inte kan resonera som så: Låt oss lokalisera överallt.

De företag som kan påverka befolkningsomflyttningen är framför allt de större företagen, jag underskattar fördenskull inte de mindre företagen, men de stora resultaten får vi genom lokalisering av de stora företagen. De är tunnsådda, och det gäller att söka lokalisera dem rätt och bedöma den samtidiga samhällsekonomiska effekten. Det

blir en avvägningsfråga, där planeringsråden skall vara med och göra den första grundläggande behandlingen av sådana principiella ställningstaganden som också skall kunna tillämpas i praktiken.

Jag menar, herr talman, att det är utomordentligt viktigt att man här så skyndsamt som möjligt kommer i gång med arbetet i planeringsråden. Det är utan tvekan så att vi har en rad av företag som är intresserade, men det gäller också att väga mellan de projekt som anmäler sig. Det blir en företagsökonomisk bedömning, och ju fler projekt vi får fram desto angelägnare blir det med en sträng granskning av projekten, en vägning mellan vad som är företagsekonomiskt berättigat och vad som i sammanhanget också kan anses vara ur samhällsekonomisk synpunkt riktigt och sedan.

När man sedan, herr talman, kommer in på de motioner som har tillstyrkts av bankoutskottet i fråga om en utredning beträffande de särskilda problem som kan uppstå i glesbygderna och de stöd som bör lämnas till dessa vill jag erinra om lokaliseringspropositionens innehåll. Från regeringens sida gick vi i denna proposition utöver de punkter som presenterades av lokaliseringsutredningen och förde in en särskild punkt om målsättningen, där vi säger att samhället bör genom aktiv näringspolitik söka styra utvecklingen i sådana banor, att det stigande välståndet fördelas på rättvist sätt och att människorna i olika delar av landet erbjuds tillfredsställande social och kulturell service.

Detta har riksdagen slagit fast. Det gäller ju då för de instanser som skall följa upp det, regeringen, arbetsmarknadsstyrelsen, den lokaliseringsberedning som kommer att tillskapas på det centrala planet och planeringsråden, att överväga vilka åtgärder som bör vidtagas i den mån som de rent lokaliseringspolitiska åtgärderna inte blir tillräckliga. Är det socialpolitiska åtgärder,

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

kommer skatteutjämningen som också, mycket riktigt, dragits upp här, att tillhöra de medel som underlättar en social serviceutbyggnad också i de områden där de lokaliseringpolitiska insatserna inte kan åstadkommas. Det är allt detta som vi i praktiken skall pröva. Måste vi inte då gå från ord till handling? Vi kan inte avvakta långa utredningar om vilka åtgärder som bör sättas in. Det kan bli nödvändigt att låta lokaliseringsberedningen tillsätta ett par man eller en grupp av personer som tar del av problemen: Vilka åtgärder skall vi vidtaga som komplement till den aktiva näringspolitiken?

Därför vill jag säga att om riksdagen stannar inför önskemålet om en stor utredning på nytt av dessa problem, och skall vi fullfölja detta, så kan det betyda en väsentlig försening av de åtgärder som kanske kommer att visa sig vara nödvändiga. Vi har ju sagt att lokaliseringsberedningen skall skapas inte minst för att företaga utredning och forskning kring de ämnesområden som just berörs av den allmänna målsättningen. Jag skulle därför på denna punkt vilja säga: Låt detta arbete fortgå! Låt också planeringsråden ta upp dessa spörsmål så skyndsamt som möjligt! Jag kan försäkra att vi i departementet redan har tagit upp motsvarande spörsmål för att flytta över dem till lokaliseringsberedningen och diskutera, vilka specialundersökningar och eventuella utredningar som behöver göras för att vi skall nå målet att alla delar av landet skall erbjudas en tillfredsställande social och kulturell service. Att då fortsätta att driva önskemålet om utredning är enligt mitt förmenande en överflödsgärning. Man borde här kunna avvakta vad som kan komma ut av det arbete som jag här har talat om.

Herr Stefanson har tagit upp ett par frågor som berör olika punkter i huvudtiteln men som självfallet också ryms inom en debatt kring riktlinjerna för lokaliseringpolitiken. Jag behöver inte fördjupa mig i dem, men låt

mig beträffande kreditgarantierna säga, att vi i vår proposition gick ifrån kreditgarantierna framför allt av det skälet att riksbanken sagt, att kreditgarantierna lider av den bristen, att de är beroende av det allmänna ekonomiska läget. I ett skärpt ekonomiskt läge med begränsade resurser på kreditmarknaden utgör inte ens en statlig kreditgaranti någon säkerhet för ett pengarna kommer fram. För att man skall kunna vara säker på att man får fram de nödvändiga pengarna gick vi över till förslaget om att anvisa 500 miljoner under en femårsperiod — 100 miljoner kronor om året — i form av direkta lån, som går över budgeten.

Eftersom vi anser att företagareföreningarna inte skall behöva lägga ned sin verksamhet utan kunna ge en allmän stimulans åt näringslivet, ville vi också låta företagareföreningarna behålla kreditgarantierna för sin verksamhet. För nästa budgetår står 55 miljoner till förfogande för kreditgarantier, hantverks- och industrilånefonden ökas med 18 miljoner under nästa år, och Norrlandsfonden är ytterligare ett instrument som vi har till förfogande för en allmän verksamhet utöver den som ligger inom den direkta lokaliseringspolitik vi nu diskuterar. Från dessa utgångspunkter anser vi att det är riktigare att man nu använder de två medel som kommer att bli avgörande, nämligen de direkta bidragen och de direkta lånen. Man kan naturligtvis diskutera, om det är tillräckligt med 60 miljoner. Jag förmodar att en debatt om den saken kommer sedan, men låt mig ta upp den redan nu.

Jag vill först säga att arbetsmarknadsstyrelsen och i sista hand Kungl. Maj:t, i den mån ärendena prövas av Kungl. Maj:t, nu har två möjligheter i stället för en enda möjlighet som arbetsmarknadsstyrelsen tidigare haft, nämligen att bevilja bidrag till kommunerna för byggande av industrilokaler. Att man kan diskutera om alternativa bidrag och lån är en väsentlig vidg-

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

ning av ramen för verksamheten. Då är det väl ganska rimligt att man avvaktar något för att se, hur många ansökningar vi får.

Vi får dessutom möjligheter att förhandla med företagen. Denna möjlighet till förhandlingar med företagen om bidragens och lånens storlek kommer att bli mer eller mindre avgörande för våra möjligheter till lokalisering i kustlandet eller lokalisering i inlandet. Vi kan väl ändå vara överens om att företagen med tanke på denna förhandlingsmöjlighet bör kunna ställa större anspråk när det gäller lokalisering i inlandet eller nu närmast i Norrbotten och Västerbotten, där det ur samhällets synpunkt är angelägnast att vi får företag, under det att samhället kan vara något restriktivare när det gäller lokalisering i en del av de områden, där det hittills har gått lättare att få fram lokaliseringar, och minska ner bidragsprocenten och lånens omfattning.

Jag kan inte finna att man här kan prestera motiv för att nu splittra verksamheten och tillföra arsenalen ytterligare ett medel, nämligen i form av kreditgarantier. Har vi en gång bestämt oss för att avvakta, så låt då detta vara tills vi får fram resultat av verksamheten och kan göra en mera grundlig bedömning ut ifrån de erfarenheter vi vinner.

Herr talman! Jag ville lägga dessa synpunkter på ärendet. Jag erkänner att några av punkterna berör de frågor som behandlas i huvudtiteln, men genom att bankouts-kottets utlåtande kommer först är det oundvikligt att jag tar upp några frågor som sedan återkommer vid behandlingen av huvudtiteln. Det betyder kanske, herr talman, att jag kan minska det utrymme som jag tar i anspråk i den fortsatta överläggningen i kammaren.

Herr **LARSSON, NILS THEODOR**, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr statsrådet kanske har överraskat bankouts-kottets ledamö-

ter med detta anförande i stor stil, vilket givetvis för oss kom litet oväntat.

Jag begärde ordet i anledning av vad herr statsrådet sade i inledningen av sitt anförande. Statsrådet yttrade, att eftersom debatten sedan december månad knappast tillförts något nytt, fanns det inte anledning till en stor diskussion nu. Det är nog en tankegång som utskottets ledamöter accepterar. Sedan gick emellertid statsrådet vidare och tolkade situationen på det sättet att vi liksom ville urskulda oss för att vi fanns till och hade presterat dessa motioner och reservationer. Det är nog en felbedömning av situationen. Vi har kvar vår uppfattning beträffande vissa punkter från den stora debatten i december. Vi har samma uppfattning nu som då beträffande det östra stödområdet, som vi vill ha till stånd. Vi anser också alltså att det är angeläget att få en utredning om servicestöd för befolkningen i glesbygderna. Vi har vidare alltså kvar vår uppfattning att det statliga stödet bör kompletteras genom kreditgarantier. Då vi härvidlag hållit oss inom så rimliga gränser som endast 50 miljoner, borde riksbanksledningen inte behöva känna sig avsevärt störd i sina kreditmarknadsvårdande uppgifter, ty det av oss föreslagna stödet är ju mycket blygsamt till formatet.

Vi håller alltså från vår sida alltså fast vid våra uppfattningar i dessa punkter. På sedvanligt riksdagssätt har vi genom våra motioner och reservationer velat hålla problemställningarna levande i dessa frågor som vi anser oss böra fortsätta att bevaka. Jag ber herr statsrådet att förstå våra ansträngningar i dessa avseenden på det sättet. Vi var emellertid beredda att acceptera att man inte gör en stor föreställning kring dessa problem nu. Vi vill endast hålla dem levande även i fortsättningen.

Jag är sedan tacksam för de uttalanden i positiv riktning som herr statsrådet lade in i sitt anförande. Jag försäkrar herr statsrådet att från landstings- och kommunalhåll i de delar av landet som

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

här särskilt är berörda — jag tänker närmast på det östra området — vill vi göra allt för att gå till mötes och oavsett våra mera teoretiska ståndpunkter söka i samverkan göra det bästa möjliga av situationen intill dess att vi får till stånd ett större hänsynstagande till de synpunkter som vi framfört i våra motioner.

Herr STEFANSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill först instämma i vad statsrådet sade beträffande planeringsråden och deras betydelse. Även jag tror att planeringsrådets verksamhet kommer att vara av utomordentlig betydelse när det gäller att planera lokaliseringens omfattning och utformning på det regionala planet. Jag vill också uttala min tillfredsställelse över att de tillsätts så snabbt och att de tydligen kommer i arbete utan alltför stort dröjsmål.

Jag vill sedan liksom herr Larsson vända mig mot att statsrådet tolkade våra korta inlägg som om vi på något sätt skulle be om ursäkt för de förslag som vi framlagt. Så är inte alls fallet. Jag delar statsrådets uppfattning att utvecklingen inte har tillfört oss så mycket nytt sedan debatten i höstas, men det är ganska naturligt att vi står kvar vid våra ståndpunkter och alltifamt har samma åsikter som under principdebatten här i riksdagen. När principbeslutet från i höstas nu skall realiseras, utlösa handling och aktivitet, vill vi självfallet få våra åsikter beaktade. Därför har vi väckt samma motioner som i höstas.

Beträffande vårt förslag om ett speciellt servicestöd åt glesbygderna uttrycker statsrådet farhågor för att den utredning som vi föreslår och som skulle företas av Kungl. Maj:t på något sätt skulle kunna fördröja de lokaliseringenspolitiska åtgärder som statsrådet har föreslagit. Så behöver inte alls bli fallet. Statsrådet säger själv att dessa problem naturligtvis kommer att upp-

märksammas av regeringen och av det centrala lokaliseringsorganet. Jag fattade statsrådet så att det centrala lokaliseringsorganet kommer att ta upp dessa frågor till undersökning och även föreslå åtgärder för att komma till rätta bland annat med glesbygdernas problem. All right, det är ju det vi vill. Vi önskar få till stånd en sådan utredning som statsrådet här menar att det centrala lokaliseringsorganet skall företa. För mig personligen är det ganska likgiltigt om en sådan utredning sker inom departementet eller inom det centrala lokaliseringsorganet. Huvudsaken är att utredningen kommer till stånd.

När det gäller kreditgarantierna har jag samma uppfattning nu som inom den Näslundska utredningen och håller fortfarande på den enhälliga uppfattningen inom denna utredning att en växelverkan mellan kreditgarantier och lån ur en fond är av värde för lokaliseringenspolitiken. Och argumentet att industrikreditgarantierna är konjunktur känsliga mister ju sin betydelse, om man har en lokaliseringsfond i botten för att ta till som buffert när kreditgarantierna inte kan användas på grund av kreditrestriktioner eller av andra orsaker.

Herr HANSSON, GUSTAF HENRY, (h) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet började sitt anförande med att påtala att oppositionen hade agerat så tamt, att det verkade som om vi nästan bad om ursäkt för att dessa motioner över huvud taget hade blivit väckta. Den uppfattningen är fullständigt felaktig, herr statsråd. Jag vill bara erinra om att i den proposition som statsrådet lagt fram finnes angivet att 100 miljoner av statsmedel skall ställas till förfogande från en statlig lånefond — det är i den situationen vi följer upp vår mening från i höstas med att det skall vara ett kreditgarantisystem i stället för lån från en statlig fond. Om vi inte hade

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

gjort detta skulle ju statsrådet ha kunnat dra den slutsatsen att högerpartiet frånfallit sin uppfattning, och den glädjen vill jag inte gärna unna statsrådet.

I vår reservation har vi klart angivit varför kreditgarantierna enligt vår mening är åtminstone lika bra som de statliga lånen. Jag skulle kunna komplettera detta med att erkänna att när situationen är sådan att finansministern blir i tillfälle att framlägga en totalbalanserad budget kan det vara ett riktigt resonemang att det är lättare att få statsmedel. Men nu är väl förhållandena ändå sådana att detta knappast är möjligt under några långvariga tidrymder, och i dagens situation räknar ju finansministern med att han måste ta lånemedel i anspråk, vilket betyder att också staten måste gå ut på lånemarknaden och där konkurrera med kreditinstituten.

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag vill alldeles bestämt deklarerat att jag inte haft för avsikt att delta i någon debatt av det här slaget. Men låt mig börja med att kvittera inrikesministerns förväning över dessa obstinata motionärer och reservanter genom att uttrycka *min* förväning över den position av noli me tangere som inrikesministern intar i denna fråga. Han synes ha placerat sig i en glasbur, där han nu sitter och funderar över dessa problem och inte vill bli störd utifrån.

Jag tycker att inrikesministern som gammal politiker borde ha större förståelse för vad som rör sig bland enskilda riksdagsmän, och de som här framburit motioner om exempelvis det östra stödområdet och andra frågor i sammanhanget har väl inte rusat i väg och skrivit sina motioner för motionerandets egen skull. Vad som tvingat dem att väcka motionerna är väl i alla fall det tryck de ständigt har på sig. Det bör vara tillåtet för intressenter i

sammanhanget att ge uttryck åt sin mening, även om det skulle vara så att inrikesministern sitter upptagen med att fundera över vad han skall göra efter vad som beslutats sist.

Låt mig sedan ge min oreserverade anslutning till det resonemang inrikesministern för beträffande de lokala planeringsråden. Mycket kommer att hänga på dem, och de kommer att betyda oerhört mycket. Men, herr talman, de kommer inte att betyda allt — vi har ju också en kunglig regering som kommer att betyda en hel del i sammanhanget. Låt mig bara som ett enda, relativt försäkt exempel på det erinra om hur denna regering genom att lägga om fördelningen av bostadskvoten på det sätt som nu skett har dragit ett pennstreck över största delen av de lokala lokaliseringsorganens möjligheter att göra sig gällande. Jag tror inte att man skall lägga så mycket av ansvaret just på planeringsråden, som inrikesministern är benägen att göra, utan jag tycker att man skall fördela ansvaret så som det bör fördelas. Och vi kan i detta sammanhang inte komma ifrån att man på regeringsplanet genom en enda åtgärd har åstadkommit ett oöverstigligt hinder för många av de lokala organen att eventuellt fullfölja de planer som de kommer att umgås med. Den saken betyder mer för det praktiska arbetet än man egentligen kan föreställa sig. Jag tycker att det bör framhållas.

Om alltså vår regering under det arbete, som inrikesministern nu har talat om att han är sysselsatt med, kan vidtaga en åtgärd som ensam betyder så oerhört mycket i sammanhanget, då tycker jag att det är litet ohemult att kräva att enskilda riksdagsmän inte skall ge uttryck åt en mening om det fortsatta lokaliseringsarbetet. Min uppfattning är att det har funnits fullgoda motiv för motionärernas framstötter. Tillåt mig säga, herr inrikesminister, att om jag själv varit frisk under motionstiden och kunnat vara med i riksdagsarbetet så hade jag säkert återfun-

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

nits bland motionärerna. Men i så fall hade jag kanske blivit ännu mer upprörd än jag är nu, därför att även jag hade drabbats av bedömningen att motionärerna liksom pratat i nattmössan utan att veta vad de gjort. Jag tycker att en sådan bedömning är litet hård.

Jag skall inte ta upp några andra frågor i sammanhanget till diskussion, men jag vill ändå säga ett par ord om kreditgarantierna. Såsom herr Stefanson har sagt var det för utredningen en väsentlig sak att beträda båda vägarna, således kreditgarantivägen och lånevägen. Varför ville vi då inte ha hela beloppet i kreditgarantier? Ja, den saken är alldeles klar. Det sammanhänger med vad inrikesministern sade, nämligen att man inte alltid kan lita på tillgången på kapital i det ögonblick man behöver pengarna, inte ens med ett guldkantat statligt papper som borgen. Anledningen till att vi inte accepterat den linje som regeringen valt, nämligen att helt gå lånevägen, är att vi helst ville engagera det lokala bankväsendet i en verksamhet inom bygden. Det anser vi skulle kunna ske på ett alldeles särskilt sätt genom att öppna en väg till kreditgivning som bankerna skulle kunna vara intresserade av. Jag tror att båda dessa vägar skulle kunna utgöra ett komplement till varandra som skulle vara angeläget, och jag är ganska övertygad om att flera framstötter kommer att göras i denna fråga. I varje fall jag betraktar detta som en nyckelfråga i det arbete som nu stundar.

Vad jag nu sagt är inte avsett att utgöra någon hård kritik av inrikesministern i detta sammanhang. Jag skulle gärna vilja ge statsrådet en eloge för det arbete som han nedlägger på detta område, men jag tycker inte att statsrådet därför skall hålla sig för god att lyssna på dem som har en egen mening i frågan utan låta dem i vanlig ordning ge den meningen till känna.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Om det som framförts av dem som haft en annan mening och förfäktat den verkligen hade innehållit något nytt, hade jag förmodligen inte stigit upp och visat detta förvånade ansikte. Här har man enbart sagt att man med hänvisning till vad man skrivit tidigare etc. tillstyrker reservationerna. När riksdagen nu en gång har tagit ställning i en fråga och fastslagit riktlinjer, finns det väl anledning att låta vissa ting, kring vilka det har rått delade meningar, gå ut i praktisk tillämpning för att se vilken effekt de får. Låt oss se resultatet av dem, och skulle det visa sig att de inte ger vad man hade förväntat sig får vi väl göra en omprövning. Jag har inte alls någonting emot att man har motionerat. Det står ju var och en fritt att väcka motioner, men jag hade kanske väntat mig att man något närmare talat om varför man fört fram förslagen. Nu vill man inte göra det. All right, då får vi finna oss i det. Det förefaller som om talesmännen för reservationerna egentligen inte räknar med att det skulle vara möjligt att åstadkomma någon större förändring.

På en punkt tycker jag emellertid att det är angeläget att det sker en förändring i förhållande till vad utskottet föreslår, nämligen på den punkt där det begärs en utredning om glesbygdsproblemet. Därvidlag har jag velat upplysa om att diskussionerna om hur detta arbete skall läggas upp redan påbörjats. Detta arbete bör fullföljas, och efter den upplysningen tycker jag nog att kammarens ledamöter bör fundera över om utskottets förslag skall bifallas, vilket innebär en begäran om utredning hos Kungl. Maj:t.

När det gäller herr Torsten Anderssons resonemang om bostadskvotens fördelning lär det bli tillfälle att diskutera den saken nästa vecka. Jag förmodar att ärendet då kommer upp i kamrarna. Att detta skulle innebära en avvikelse från den aktiva lokaliseringspo-

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

litik som riksdagen har bestämt sig för och som det är regeringens sak att fullfölja har jag en helt annan mening om än den herr Torsten Andersson givit uttryck åt. Jag skulle gärna vilja säga att man i den debatt som gäller lokaliseringspolitiken kontra bostäderna skall vara en smula försiktig, därför att ett av de bärande argumenten för en aktiv lokaliseringspolitik, i vilken vi räknar med att kunna flytta ut vissa företag, har ju ändå varit att vi har kunnat påvisa tillgången på arbetskraft med bostäder inom rimligt avstånd från dessa områden och orter till vilka lokaliseringen sker. Jag tror att detta alltjämt är riktigt och att det därför inte finns anledning att på något sätt dämpa takten i det arbete som skall bedrivas på det lokaliseringspolitiska planet. Den aktivitet som vi är överens om har inte det samband med bostadskvotens fördelning som herr Torsten Andersson velat göra gällande. Det finns andra skäl för en sådan omfördelning; storleksordningen av problemen för bostadsområdena o. s. v. Men det kan vi diskutera nästa onsdag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om *punkten 1*, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Nils Theodor Larsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils Theodor Larsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 46.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härpå gjorde herr förste vice talmannen enligt de rörande *punkten 2* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den av herr Ståhle m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition var med övervägande ja besvarad.

Herr *Ståhle* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Ang. riktlinjerna för lokaliseringpolitiken

Den, som bifaller vad bankotskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Ståhle m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ståhle* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 68.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande *punkten 3*, anförde nu herr förste vice talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Gustaf Henry Hansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hansson, Gustaf Henry*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankotskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gustaf Henry Hansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hansson, Gustaf Henry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 22.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de avseende *punkten 4* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Nils Theodor Larsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankotskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils Theodor Larsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Ang. riktlinjerna för lokaliseringspolitiken

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Nils Theodor*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 40.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjordes enligt de beträffande *punkten 5* framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 485 och II: 576; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i *punkten 6* hemställt.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att handläggningen

av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

—
Anmälades utrikesutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ändringar i konventionen om upprättande av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO); samt

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av protokoll angående varuutbytet mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vardera av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsutlåtande fattade samma beslut som första kammaren.

—
Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 22.28.

In fidem

K.-G. Lindelöw